

KOTKAN JA PYHTÄÄN SOTAHISTORIALLISET

MUINAISJÄÄNNÖKSET

Inventointi 2007

John Lagerstedt

ARKISTO JA REKISTERITIEDOT

Kunta:	Kotka ja Pyhtää
Tutkimuksen laatu:	Inventointi
Kohteen laji:	Kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus:	Historiallinen ja uusi aika
Peruskartat:	302311, 302312, 302306, 302308, 302309, 302404, 302407, 302408, 302410, 304102, 304103
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto (MV/RHO)
Tutkija:	John Lagerstedt
Kenttättyöaika:	23.4.—27.4, 7.5.—18.5. ja 30.7.—3.8.2007
Tutkimuskustannukset:	24.450 € (kokonaissumma Kotkan ja Pyhtään esihistoriallisten, historiallisten ja sotahistoriallisten kohteiden inventoinnista)
Rahoittaja:	EU / Tavoite 2 ohjelma, Kotkan kaupunki; Pyhtään, Virolahden ja Miehikkälän kunnat, Kaakkois-Suomen tiepiiri, Museovirasto
Diapositiivit:	MV/RHO 125738:1-90
Liitteet:	Kuvaluettelo, karttaluettelo, kenttäpiirrokset
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto
Kopiot (5 kpl):	Kymenlaakson maakuntamuseo, Kotkan kaupunki, Pyhtään kunta, Kotkan kaupunginkirjasto, Pyhtään kirjasto

Kansikuva: *Ensimmäisen maailmansodan aikainen tuliasema Kotkan Langinkoskella (kohde 49). Kuva: John Lagerstedt 2007.*

TIIVISTELMÄ

Museoviraston rakennushistorian osasto teki 23.4—3.9.2007 sotahistoriallisten kiinteiden muinaisjäännösten arkeologisen inventoinnin Kotkan kaupungin ja Pyhtään kunnan alueilla. Tutkimus liittyi Etelä-Kymenlaakson maakuntakaavan valmisteluun. Kotkan ja Pyhtään sotahistoriallisten kohteiden sekä historiallisten ja esihistoriallisten muinaisjäännösten inventoinnin tutkimuskustannuksista (24.450 €) vastasivat Euroopan Unioni / Tavoite 2 ohjelma, Kotkan kaupunki; Pyhtään, Virolahden ja Miehikkälän kunnat, Kaakkois-Suomen tiepiiri ja Museovirasto. Sotahistoriallisten muinaisjäännösten kenttätutkimuksista esi- ja jälkitöineen vastasi Museoviraston rakennushistorian osaston apulaistutkija HuK John Lagerstedt.

Inventoinnissa keskityttiin etsimään uusia sotahistoriallisia muinaisjäännöksiä sekä tarkistettiin jo tiedossa olevia kohteita. Kenttätutkimukset keskittyivät kuntien manneralueille. Alueella sijaitsevat varsin tarkasti tutkitut Kymilinnan ja Ruotsinsalmen linnoitteet eivät kuuluneet inventoinnin piiriin. Manneralueella sijaitsevien Ruotsinsalmen linnoitteiden nykyhetkinen kunto kuitenkin tarkastettiin. Saaristoaluetta tutkittiin vasta alustavasti. Vedenalaisia muinaisjäännöksiä ei inventoinnissa huomioitu.

Kenttätutkimuksissa käytiin läpi 78 kohdetta. Uusia sotahistoriallisia muinaisjäännöksiä löytyi 15 kpl. Lisäksi dokumentoitiin 32 toisen maailmansodan tai sitä vanhemman ajan kohdetta, jotka eivät vielä ole muinaisjäännöksiä mutta jotka otetaan kuitenkin huomioon kaavoituksessa.

Vanhimmat inventoitavalla alueella säilyneet sotahistorialliset muinaisjäännökset ovat peräisin 1700-luvulta. Suurin osa tämän aikakauden linnoitteista on tuhoutunut rakentamisen myötä. Ruotsinsalmen linnoitukseen kuuluvat varustukset olivat suurimmaksi osaksi hoidon piirissä ja helposti saavutettavissa. Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet ovat jääneet ilman hoitoa ja sijaitsevat yleensä umpeen kasvaneissa metsiköissä. Osa linnoituslaitteista on huonossa kunnossa, koska niitä on käytetty kaatopaikkoina. Linnoitteita on tuhoutunut rakentamisen ja etenkin tieverkon kehittymisen myötä, mutta Kymijoen puolustuskokonaisuus on vielä hyvin hahmotettavissa.

Tutkimuksen yhtenä osa-alueena oli selvittää kuinka sotahistorialliset kohteet sopivat matkailu- ja nähtävyysskäyttöön. Ruotsinsalmen linnoituksen kohteet ovat jo hoidon piirissä ja opastauluilla varustettuja. Samoin Pyhtäällä oleva Lökörenin rannikkopatteri. Lisäksi löytyi useita, eri ajanjaksolta peräisin olevia kohteita, joilla on potentiaalia matkailukäytössä.

SISÄLLYSLUETTELO

ARKISTO JA REKISTERITIEDOT	1
TIIVISTELMÄ.....	2
SISÄLLYSLUETTELO	3
1. JOHDANTO	4
2. INVENTOITU ALUE.....	7
3. KYMENLAAKSON SOTAHISTORIAA.....	7
3.1 Varhaisimmat linnoitteet.....	7
3.2 1700-luvun sodat.....	8
3.2.1 Suuri Pohjan sota 1700—1721.....	8
3.2.2 Hattujen sota 1741—1743.....	8
3.2.3 Kustaan sota 1788—1790.....	9
3.3. Ruotsinsalmen ja Kyminlinnan linnoitukset.....	11
3.4 Krimin sota 1854—1856.....	12
3.5 Ensimmäinen maailmansota 1917—1918.....	12
3.5.1 Sisällissota 1918.....	13
3.6 1920-luvusta toisen maailmansodan loppuun.....	13
4. TUTKIMUSHISTORIA	14
5. TUTKIMUSMENETELMÄT.....	14
6. KOTKAN JA PYHTÄÄN SOTAHISTORIALISET KOHTEET	15
6.1 Vanhimmat jäljellä olevat linnoitteet ja leiripaikat.....	15
6.2 Ruotsinsalmen linnoituksen varustukset.....	17
6.3 Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet	18
6.3 Toisen maailmansodan aikaiset linnoitteet	20
8. KOHDELUETTELO	22
8.1 PYHTÄÄ	25
8.1.1 Ahvenkosken alue.....	25
8.1.2 Pyhtää, rannikkoalue	28
8.1.3 Hirvikosken alue.....	30
8.1.4 Pyhtään muut manneralueet.....	33
8.1.5 Pyhtään Saaristoalue.....	35
8.2 KOTKA	38
8.2.1 Vanhimmat kohteet	38
8.2.2 Ruotsinsalmen linnoituksen varustukset.....	39
8.2.3 Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet.....	45
8.2.4 Kotkan saaristoalue	74
LÄHTEET.....	82
LIITE 1 VALOKUVALUETTELO	

1. JOHDANTO

Museoviraston rakennushistorian osasto teki 23.4—3.9.2007 sotahistoriallisten kiinteiden muinaisjäännosten arkeologisen inventoinnin Kotkan kaupungin ja Pyhtään kunnan alueilla. Tutkimus liittyi Etelä-Kymenlaakson maakuntakaavan valmisteluun, jonka yhteydessä inventoitiin esihistoriallisen ja historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä Kotkan ja Pyhtään lisäksi myös Virolahdella ja Miehikkälässä.

Kotkan ja Pyhtään sotahistoriallisten kohteiden sekä historiallisten ja esihistoriallisten muinaisjäännosten inventoinnin tutkimuskustannuksista (24.450 €) vastasivat Euroopan Unioni / Tavoite 2 ohjelma, Kotkan kaupunki, Pyhtään, Virolahden ja Miehikkälän kunnat, Kaakkois-Suomen tiepiiri ja Museovirasto. Sotahistoriallisten muinaisjäännosten kenttätutkimuksista esi- ja jälkitöineen vastasi Museoviraston rakennushistorian osaston apulaistutkija HuK John Lagerstedt ja esihistoriallisten ja historiallisten kohteiden tutkinnasta arkeologian osaston tutkija FM Katja Vuoristo. Sotahistorian inventointiin liittyviä esitöitä tehtiin kokonaisuudessaan neljän viikon ajan huhti-toukokuussa, ja jälkitöitä kuuden viikon ajan syys-joulukuussa 2007. Kotkan ja Pyhtään manneralueella John Lagerstedt teki kenttätutkimuksia kolmen viikon ajan huhti-toukokuussa. Kuntien saaristoaluetta tutkittiin yhdessä Katja Vuoriston kanssa viiden työpäivän verran 30.7—2.8.2007. Esihistoriallisten ja historiallisten muinaisjäännosten inventoinnista valmistuu erillinen raportti.

Sotahistoriallisten muinaisjäännosten inventoinnissa keskityttiin paikallistamaan uusia ennestään tuntemattomia tai tietokantoihin kirjaamattomia sotahistorian kohteita, kuten linnoitteita ja sotaväen leiripaikkoja. Kenttätutkimuksessa uusia kohteita löytyi 15 kpl. Samalla käytiin läpi jo tunnetut sotahistorialliset kohteet. Aikaisemmin jo varsin huolellisesti tutkittu Ruotsinsalmen merilinnoitus käytiin läpi manneralueeltaan vain tarkastusmielessä. Kymminlinnaa ei tarkastettu. Edellä mainitut kohteet esitetään vain suppeassa luettelomuodossa tämän inventointikertomuksen yhteydessä. Yksityiskohtaisemmat tiedot näistä kohteista on saatavissa Päivi Hakanpään Kymminlinnaa koskevista tutkimusraporteista ja Päivi Nikanderin Ruotsinsalmen linnoitteiden inventoinnista.¹

Kotkan ja Pyhtään saaristoalueen inventointiin oli varattu aikaa viisi työpäivää. Saaristoon päästiin siis tutustumaan vain pintapuolisesti. Kenttätutkimusviikolle osui lisäksi harvinainen heinäkuinen lounaismyrsky, joka supisti ulkosaariston tutkimusta entisestään. Saaristossa tutkittuja alueita olivat Kotkassa Kirkonmaa, Rankki sekä Pyhtäällä Kaunissaari ja Långön. Inventointikertomuksessa luetellaan kuitenkin saaristossa sijaitsevat tiedossa olevat sotahistorialliset kohteet.

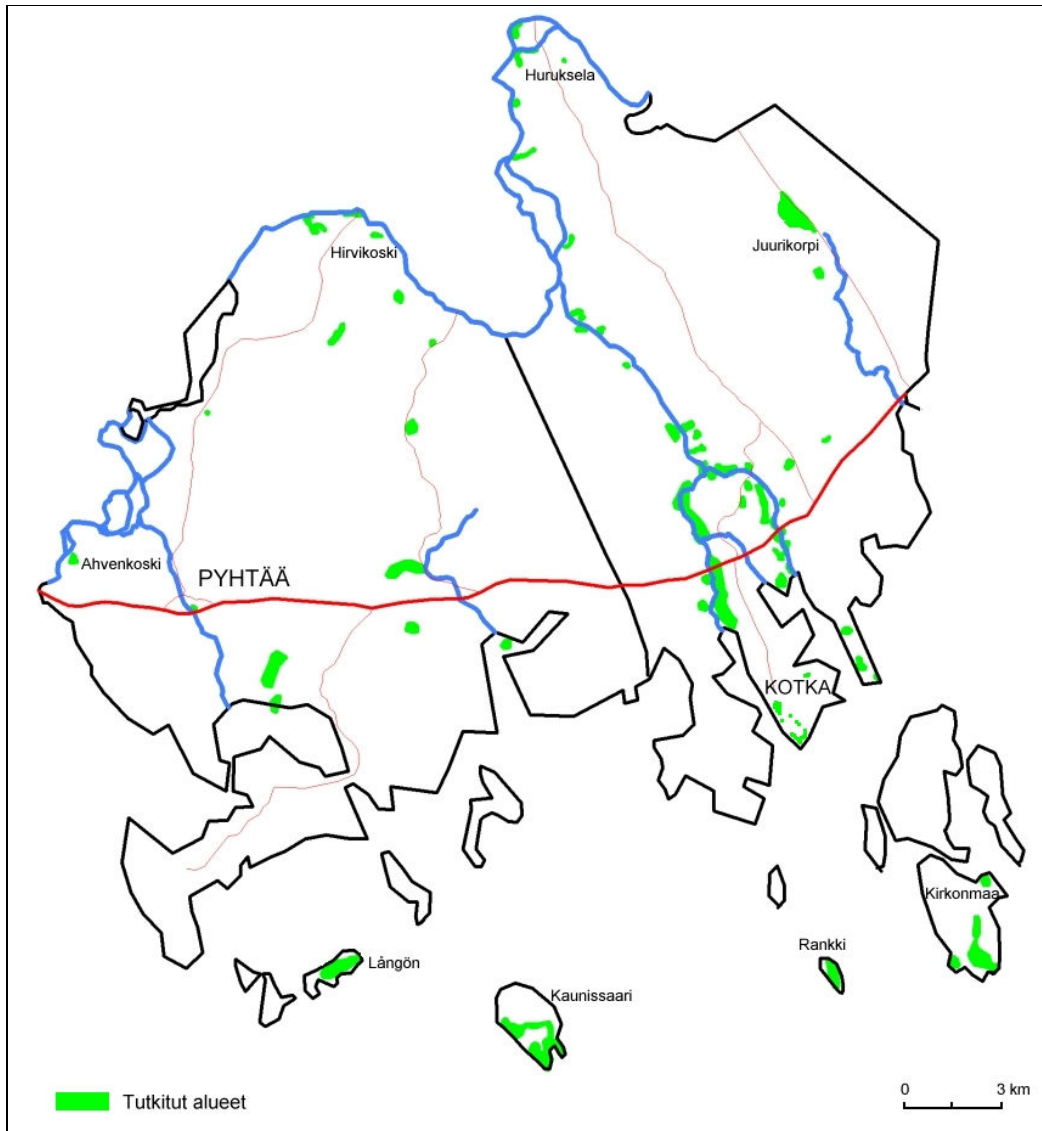
Aikapulan ja kuljetusongelmien takia ei Kymijoen saarissa sijaitsevia kohteita käyty tarkistamassa mutta tunnetut kohteet mainitaan inventointikertomuksen yhteydessä. Tässä inventoinnissa paikannettiin ja dokumentoitiin myös vuosina 1939—1944 rakennettuja linnoitteita niiltä osin kuin niitä tuli vastaan muiden kohteiden etsintöjen yhteydessä. Toisen maailmansodan aikaiset linnoitteet eivät kuulu muinaismuistolain piiriin mutta ne on huomioitava kaavoituksen yhteydessä.

Manneralueella sijaitsevien vanhojen kiviunien eli nk. ryssänuunien ympäristöä tutkittiin mahdollisten sotaväen leirialueiden löytämistä silmälläpitäen. Kaikki manneralueen ryssänuunit sijaitsivat Pyhtäällä. Saaristoalueella olevat uunit kuuluivat Katja Vuoriston 2007 inventoinnin piiriin.

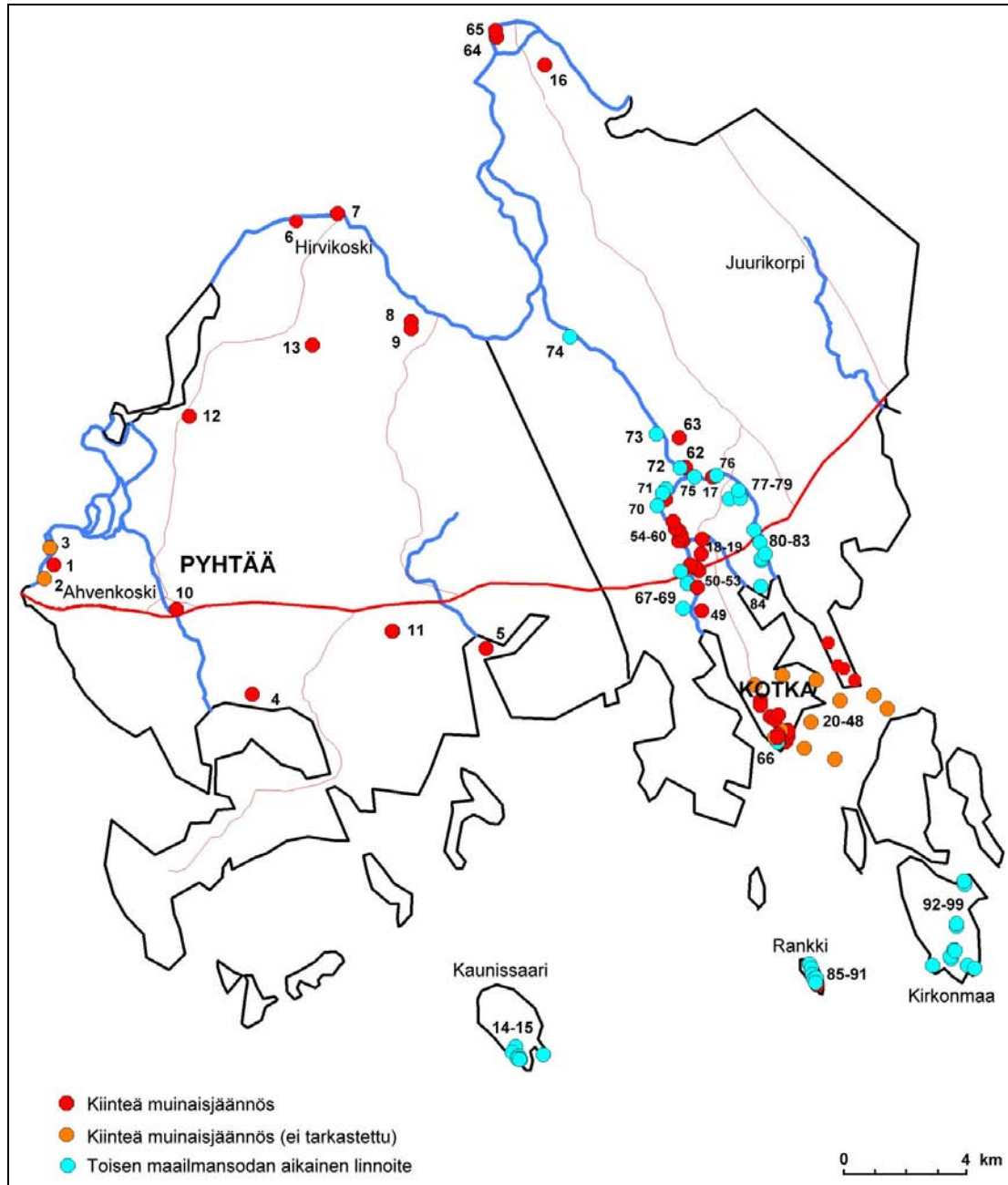
Kohteet on järjestetty raporttiin ensisijaisesti sijaintinsa ja sitten rakennusperiodinsa ja rakennetyyppinsä mukaiseen järjestykseen. Kohteille on annettu juokseva numero, jolla ne ovat paikallistettavissa karttaliitteestä. (Kohde numero 44 ei ole käytössä). Paikanniminä käytetään nykyistä nimitystä. Kaikki mitat perustuvat silmämääräiseen arviointiin, askelmittoihin ja joskus harvoin mittanauhalla tai GPS-paikantimella tehtyihin mittauksiin. Kohteiden koordinaatit on ilmoitettu yhtenäiskoordinaatteina.

¹ Hakanpää 2004, 2005 ja 2006; Nikander 1980.

Kohteiden matkailukäytön mahdollisuuksia arvioitaessa ei ole huomioitu maanomistuksellisia olosuhteita. Mikäli historiallista kohdetta käytetään matkailukäyttöön on käytöstä aina sovittava maanomistajan ja Museoviraston kanssa. Kiinteäksi muinaisjäännöksi luokitellut kohteet on rauhoitettu muinaismuistolain nojalla. Ilman lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Hoitotoimenpiteistä on myös sovittava Museoviraston kanssa.

Kuva 1 Kotkan ja Pyhtään sotahistoriallisten muinaisjäännösten 2007 inventoinnin tutkitut alueet. Kartta: John Lagerstedt 2007.

Kuva 2 Kotkan ja Pyhtään sotahistoriallisten muinaisjäänösten inventoinnin 2007 kohteet
Kartta: John Lagerstedt 2007.

2. INVENTOITU ALUE

Kotkan ja Pyhtään alueet sijoittuvat Suomenlahteen laskevan Kymijoen suistoon. Päijänteestä alkulähteensä saava joki virtaa eteläosassaan yhtenä uomana Kotkan Niskasuolle asti, jossa se jakaantuu kahtia ja rannikon tuntumassa lopulta useampiin uomiin, joista kaksi laskee Suomenlahteen Pyhtäällä ja kolme Kotkassa.

Kymijoen pohjoisosan rannat ovat jyrkkiä mutta Kotkan ja Pyhtään alueella rannat ovat matalia suoalueita, joissa kasvaa paikoin tiheä vesakko. Joen eteläosassa on runsaasti koskia eikä sitä ole voitu käyttää kulkureittinä. Puutavaran uitto on kuitenkin ollut mahdollista.² Joen vesistöolosuhteita on muutettu voimakkaasti patoamisen ja uittoväylien perkausten myötä, jolloin joen pinta on pääsääntöisesti noussut ja koskien virtaukset kasvaneet.

Kymijoen suistoalueen poikki on kulkenut keskiaikaisperäinen Turun ja Viipurin kaupungit yhdistänyt Suuri Rantatie (nk. Kuninkaantie). Tie on ollut Etelä-Suomen merkittävin kulkureitti eikä vähiten sotilaallisten syiden takia. Toinen Viipuriin Suomen poikki johtanut maantie (nk. Ylinen Viipurintie) on kulkenut noin 40 km pohjoisempaan pitkin Salpausselän harjua. Kymijoen suisto on muodostanut mittavan ja strategista syvyyttä omaavan esteen Kaakkois-Suomessa, kun se on katkaissut Suuren Rantatien useissa kohdissa. Näistä läntisin on Pyhtään länsirajalla Ahvenkoskella, jossa tie on aikanaan ylittänyt joen Kirmusaaren kohdalla. Keskellä jokea sijaitsevasta saaresta on johtanut sillat joen kummallekin rannalle. Seuraava ylityskohta on ollut Pyhtään kirkon kohdalla. Siltakylässä tie on ylittänyt nykyisen Siltakylänjoen. Kotkan alueella Suuri Rantatie on kulkenut Hovinsaaren pohjoisosan poikki ylittäen Kymijoen kolmessa kohdassa. Tie on ylittänyt viimeisen Kymijoen haaran Korkeakoskella. Kotkan alueen itäisin silta on ollut Saksalassa Nummenjoen yli.³

Suuresta rantatiestä on haarautunut pohjoiseen johtavia teitä Siltakylästä Hirvikosken kautta Elimäelle ja Korkeakoskelta Hurukselan kautta Anjalaan. Hirvikoskella ja Hurukselassa on ollut lautat, joiden avulla kulkijat ovat päässeet ylittämään Kymijoen. Pääteiden linjaukset pysyivät Pyhtään ja Kotkan alueilla varsin muuntumattomina 1900-luvun alkuvuosikymmenille asti. Rautatie Kotkan ja Kouvolan välille valmistui 1890.

Purjehduskelpoiset merenlahdet työntyvät jokien lasku-uomissa pitkälle sisämaahan. Laivastot ovat pystyneet aikanaan liikkumaan lähelle Suurta rantatietä. Kotkansaaren itäpuolelta johtaa laivareitti Ruotsinsalmen läpi Haminan edustalle. Kotkansaaren edustan saaristo muodostaa suojaisan ja helposti puolustettavan satamapaikan, josta on voitu purjehtia merelle useilla eri suunnasta puhaltavilla tuulilla.

3. KYMENLAAKSON SOTAHISTORIAA

3.1 Varhaisimmat linnoitteet

Varhaisimmat puolustusvarustukset, joista inventoitavalla alueella on säilynyt tietoja ovat olleet Suuren rantatien varteen rakennetut pienet linnakkeet eli skanssit. Hovinsaaren pohjoisosassa Kymijoen Huumanhaaran etelärannalla sijaitsee noin 40 m halkaisijaltaan oleva nelikulmainen umpiinnake, joka rakennettiin Ruptuurisodan (1656—1658) aikana. Skanssi on piirretty vielä 1700-luvun puoliväliin sijoittuvassa kartassa, jolloin sen ympärille oli merkitty lisää varustuksia.⁴

² Višnevski 1915, 14—16.

³ Alanen & Kepsu 1989; Venäläinen topografikartta vuodelta 1875, MV/RHO.

⁴ Hakanpää 2004, 2.

3.2 1700-luvun sodat

Sotaväen liikkumiseen Kymijoen alueella pitkin 1700-luvun rauhattomia vuosia on liittynyt suurten leirialueiden pystyttämisiä. Leirialueita on toisinaan suojattu linnoitteilla, jotka ovat ilmeisesti olleet väliaikaisen luonteisia. Hovinsaaren pohjoisosassa tuolloin sijainneen Kyminkartanon alueilla sekä nykyisen Kalliokosken ja Kierikkalan alueilla on ollut varsin kookkaita sotaväen leirialueita.⁵ Leirin majoitussuojina ovat toimineet teltat, maakuoppiin tehdyt suojat tai pelkästään parin oksan varaan levitetyt loimet. Sotaväen leirialueiden käyttöikä on vaihdellut muutamasta tunnista useisiin kuukausiin. Joitakin hyviä leiripaikkoja on voitu käyttää useammassa periodeissa. Joukko-osastot, niin ruotsalaiset kuin venäläisetkin ovat rakentaneet kivisiä uuneja leivän paistamista sekä kuivaamista varten. Nykyisin näitä uunien jäännöksiä kutsutaan ryssänuuneiksi. Kaikki uunit eivät kuitenkaan välttämättä liity sotaväen liikkeisiin, vaan uuneja ovat voineet rakentaa myös muut kulkijat.⁶

3.2.1 Suuri Pohjan sota 1700—1721

Ruotsin ja Venäjän välillä puhkesi Itämeren piirissä sota, jonka laajasuuntaiset sotatoimet alkoivat Suomessa vasta talvella 1710, jolloin Venäläiset ryhtyivät piirittämään Viipuria. Syksyllä Vehkalahten (nykyisen Haminan) kaupunkiin rakennettiin uusia varustuksia. Seuraavavana kesänä koottiin siellä ja Kymissä sijaitseviin makasiineihin muonavaroja venäläisten valtaamaa Viipuria vastaan suunniteltuun sotaretkeen. Retki epäonnistui ja armeija palasi Kymijoelle, josta miehet päästettiin ruoduilleen lepäämään.⁷

Elokuussa 1712 venäläiset hyökkäsivät Haminaan. Ruotsin joukot jättivät kaupungin ja vetäytyivät asemiin Kymijoen itäisen suuhaaran vaiheille Korkeakoskelle, Sutelaan ja Jäppilään. Ylipäällikkö Lybeckerin päämaja oli Korkeakoskella. Ruotsalaisten oli tarkoitus ryhmittä taisteluun ja estää venäläisten eteneminen joen ylitse. Kymijoen suistoalueella ja sen länsipuolella liikkuneet venäläiset alukset aiheuttivat kuitenkin saartouhan, jolloin Ruotsin joukot vetäytyivät Pyhtäälle ja edelleen sisämaahan Hirvikoskelle eli nykyiseen Vastilan kylään. Venäläisten päävoimat saapuivat Kymiin 27.8.1712. Kuormaosasto jäi Hovinsaarelle mutta ratsuväki ylitti Kymijoen Sutelan kohdalle rakennettua ponttonisiltaa pitkin. Ruotsalaiset puolustautuivat Hirvikoskella ja Ahvenkoskella viikon ajan vihollista vastaan. Venäläiset jättivät asemansa 4.9. ja palasivat Rantatietä pitkin Viipuriin huoltovaikeuksien takia ja Suomen sotatantereeseen taisteluiden painopisteiden siirryttyä sisämaahan. Ruotsin armeija joutui lopullisesti vetäytymään asemistaan Kymijoelta saarroitusuhan kasvaessa venäläisten tehtyä maihinnousun Helsinkiin keväällä 1713. Sota päättyi pitkän miehityskauden jälkeen Uudenkaupungin rauhaan 1721 jolloin rajalinja siirtyi miltei Suomen nykyisen itärajan kohdalle.⁸

3.2.2 Hattujen sota 1741—1743

Ennen Ruotsin ja Venäjän välistä virallista sodanjulistusta heinäkuun lopussa 1741, oli tilanne Kymin seuduilla ollut rauhaton. Venäjän sota-alukset olivat kevään ja kesän kuluessa liikkuneet Haapasaaren sekä Kuutsalon läheisyydessä. Sodan alussa taisteluita käytiin Lappeenrannassa ja Haminassa. Ruotsin joukkojen ylipäällikkö Lewnhaupt siirsi hyökkäyksen uhatessa huhtikuussa 1742 päämajansa Kymenkartanoon. Alueelle koottiin myös Ruotsalaiset joukko-osastot valmistautumaan hyökkäykseen Viipuria vastaan. Suomalaiset osastot kokoontuivat Haminan seudulle. Venäläisten lähestyessä pitkin Suurta rantatietä joukot kuitenkin vetäytyivät ja ryhmittäytyivät ensiksi Summaan ja sitten Korkeakoskelle. Siellä oleva silta ja sahalaitos poltettiin ja joukot vetäytyivät Kotkansaarelle sekä Hovinsaarelle.

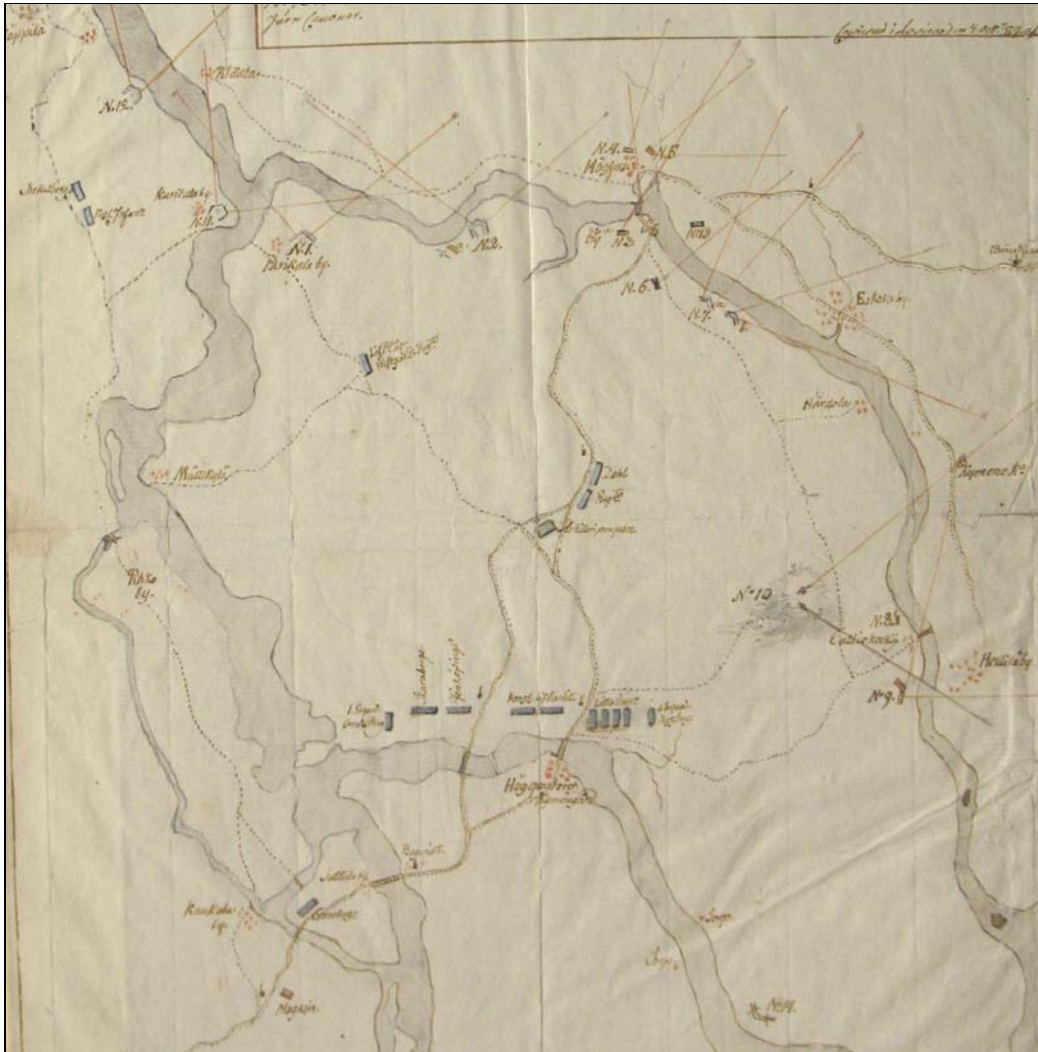
⁵ Plan af lägret vid Kymmenegård 1788-1790. 1789. Sotilaskartta Ia* 15 2d 18/14. KA ; Ställningen vid Högfors den 1. Sept. 1788. Sotilaskartta Ia* 82 2d 18/16. KA; Plan af Lägret wid Kymmenegård. Sotilaskartta Ia* 10 2d 18/14. KA; Hakanpää 2004, 2.

⁶ Suhonen 2007, 33—40; Mattila 1983, 7 ja 41.

⁷ Mattila 1960, 584—585

⁸ Mattila 1960, 585—586

Venäläisten pääjoukot saapuivat Korkeakoskelle 1.7.1742, josta käsin tulitettiin joen länsipuolella olleita Ruotsalaisia. Kahden päivän taisteluiden jälkeen ruotsalaiset perääntyivät Sutelaan. Ruotsalaiset polttivat kaikki Kymenkartanon ja lähitiendien rakennukset ehkäistäkseen vihollista hankkimasta sillanrakennusmateriaaleja. Sutelan ja Kaukolan kylissä tärveltyivät pellot ja niityt puolustusasemia rakennettaessa. Sutelasta joukot vetäytyivät Ahvenkoskelle, josta ne luopuivat 12.7. Vuonna 1743 solmitussa Turun rauhassa raja siirtyi Kymijoen. ⁹ Venäläiset rakensivat linnoitteita uuden rajan ylityspaikalle Ahvenkoskelle ja joen vanhalle ylityspaikalle Hirvikoskelle. ¹⁰

Kuva 3 Ruotsalaisten joukkojen tykkipattereita ja leiripaikkoja Korkeakosken- ja Huumanhaaran rannoilla Kustaan sodan aikaisessa sotilaskartassa vuodelta 1789. (Kansallisarkisto, Ia* 15 2d 18/14).

3.2.3 Kustaan sota 1788—1790

Sodan ensimmäiset taistelut käytiin Savossa heinäkuun alussa 1788, jolloin Ruotsalaiset hyökkäsivät venäläisiä vastaan. Suuren rantatien suunnassa taistelut alkoivat 11.7.1788 jolloin ruotsalaiset joukko-osastot ylittivät Kymijoen Ahvenkoskella ja valtasivat vähäisten

⁹ Mattila 1960, 586—588.

¹⁰ Laskovski 1866, kuvaliite, taulu 2.

kahakoiden jälkeen Sutelan ja Kymenkartanon. Venäläiset polttivat Korkeakosken sillan. Ruotsalaiset etenivät Summaan. Haminan piirityksestä luovuttiin ja ruotsalaiset vetäytyivät elokuun alkupuolella Liikkalaan sekä Korkeakoskelle ja Kymenkartanoon.¹¹

Venäläinen joukko-osasto hyökkäsi ruotsalaista kenttävartiota vastaan Korkeakoskella 1.9.1788. Ruotsalaiset siirtyivät joen toiselle puolelle. Sodan osapuolten välisissä neuvotteluissa sovittiin, että ruotsalaiset vetäytyvät takaisin Kymijokea pitkin kulkevan Turun rauhassa sovitun rajalinjan länsipuolelle. Joukot saatiin ryhmitettyä sinne syyskuun lopulla.¹²

Seuraavan vuoden kesäkuussa ruotsalaiset hyökkäsivät uudelleen Venäjälle Kouvolasta ja Anjalasta käsin Liikkalaan. Suurta rantatietä pitkin kulkevien joukkojen hyökkäys eteni Kymin Sutelaan ja Langinkosken suuhaara ylitettiin 18.7. Tällöin valloitettiin pienin tappioin Kymenkartano sekä Korkeakoski. Viimeksi mainitulta alueelta tehtiin tiedusteluhyökkäys Saksalaan. Seuraavan viikon aikana käydyissä taisteluissa Anjalan kartano tuhoutui tykkitulussa ja kuningas Kustaa III:n oli siirryttävä Kymenkartanoon. Hän tarkasti Kymen kirkolla sijainneet etuvartiolinjat.¹³

Elokuun alkupuolella käytiin meritaistelua, jossa venäläiset alukset hyökkäsivät Ruotsinsalmeen sijoittuneen ruotsalaisen laivasto-osaston kimppuun idästä ja etelästä. Ruotsalaisten päävoimat oli sijoitettu Varissaaren ja Kukourin väliin, rintamasuuntana lounainen. Iltaan mennessä ruotsalaiset olivat menettäneet aluksistaan kolmasosan ja loput alukset vetäytyivät Loviisan edustalle Svartholmaan. Venäläisten saama alueellinen meriherruus mahdollisti maahyökkäyksen 1.9. Helilässä olleen 30 miehen etuvartioaseman kimppuun, jonka puolustajat vetäytyivät lautasilta pitkin Kalliokosken kylään. Venäläiset sijoittivat tykistönsä Helilän kylän rakennusten keskelle, josta he tulittivat Kalliokoskea. Samalla he hyökkäsivät Korkeakoskella olevaa patteria vastaan tulittamalla sitä 12 naulan kanuunoilla. Venäläisten vallattua läheisen kukkulan patteri tyhjennettiin ja joukot siirrettiin joen yli. Samalla tuhottiin jälleen kerran Korkeakosken silta.¹⁴

Syyskuun ensimmäisenä päivänä hyökkäsi 18 venäläistä kaleeria ja eräitä fregatteja Pyhtään Heinlahden alueella Tionvarpissa sijaitsevaa rantapatteria vastaan. Aluksien kerrotaan tulittaneen ruotsalaisten varustusta sadan askeleen etäisyydeltä useiden tuntien ajan. Ruotsalaisten saatua lisävoimia ja raskaita kanuunoita onnistuttiin kaksi kaleeria upottamaan ja muut alukset vetäytyivät merelle. Samana päivänä hyökättiin mereltä myös Kymin Jumalniemen rantapatteria vastaan ja Sunilassa laskettiin maihin joukkoja, jotka ryhtyivät valmistelemaan joen ylitystä. Rantapatterin tykit jouduttiin tuhoamaan vetäytyessä. Samoin oli luovuttava Hovinsaaren eteläpäässä olleesta varustuksesta. Kun kaksi venäläispataljoonaa oli onnistunut ylittämään Kymen Parikan kylän kohdalla, Jäppilässä sijainnut patteri joutui myös kiivaan tulituksen kohteeksi ja oli jonkun ajan kuluttua tyhjennettävä.¹⁵

Venäläiset ahdistivat ruotsalaisia usealta suunnalta ja Kymenkartanosta jouduttiin vetäytymään Hovinsaarelle ja pian Sutelaan. Vetäytymisen jatkui kohti länttä ja samalla poltettiin sillat takana. Viimeiset sillat olivat Hirvikoskella ja Ahvenkoskella, valtakunnan rajalla. Taistelutoiminta laantui jatkuen syksyn kuluessa paikallisina kahakoina.¹⁶

Viimeinen sotavuosi, 1790 alkoi keväällä taisteluilla Savossa ja Pohjois-Kymenlaaksossa. Ruotsalaiset laivasto-osastot tekivät maihinnousuyrityksiä Pyhtään Heinlahteen, Kymin Saksalaan ja Vehkalahden Summaan. Kovan vastarinnan takia ne jäivät tuloksettomiksi. Venäläiset vetäytyivät kesäkuun alussa sillanpääasemastaan Hirvikoskelta sekä Ahvenkoskelta aina Sutelaan ja Kymenkartanoon asti. Tykkipursien avustuksella venäläiset

¹¹ Mattila 1960, 589—590.

¹² Mattila 1960, 591

¹³ Mattila 1960, 594.

¹⁴ Mattila 1960, 594—595.

¹⁵ Mattila 1960, 595

¹⁶ sama

työnnettiin Kymijoen itäpuolelle ja kenraali Meijerfelt pystyi perustamaan päämajansa Kyminkartanoon.¹⁷

Ruotsinsalmeen oli koottu huomattavia määriä Ruotsin laivaston aluksia. Venäläiset hyökkäsivät laivastollaan alusten kimppuun 9.7. Ruotsi saavutti kuitenkin tässä Ruotsinsalmen toisessa meritaistelussa voiton. Sen laivasto jäi Ruotsinsalmeen ja maajoukot vahvistivat asemiaan linnoittamalla Korkeakosken aluetta useilla tykkipattereilla ja muilla varustuksilla. Rauha solmittiin 14.8.1790. Valtakunnan rajat jäivät sotaa edeltäneille linjoilleen.¹⁸

3.3. Ruotsinsalmen ja Kyminlinnan linnoitukset

Kustaan sodan jälkeen oli venäläisille käynyt selväksi ettei Kymenlaakson rannikkoaluetta pystytty tehokkaasti puolustamaan ilman asianmukaisia linnoituksia. Venäläisten meritoimintaa Suomenlahdella vaikeutti myös ruotsalaisten Viaporin tai Svartholman kaltaisten sotasatamien ja varikkolinnoitusten puuttuminen. Strategisesti merkittävimmäksi painopistealueeksi muodostui Kymijoen suisto, jonne päätettiin rakentaa maa- ja merilinnoitus, joka sulkisi Suuren rantatien sekä itään johtavat vesiväylät. Samalla linnoituksen tuli toimia rannikkolaivaston ja muiden aselajien tukikohtana.¹⁹

Hovinsaaren pohjoisosaan suunniteltiin erillinen pieni bastionijärjestelmään perustuva maalinnoitus ja Kotkansaarelle ja sen edustalle Ruotsinsalmen alueelle varsinainen päälinnoitus. Linnoitussuunnitelmat laati ruhtinas Aleksander Suvorov apulaisineen. Linnoitustyöt aloitettiin 1791. Merilinnoituksen sotasataman laiturialue sijoittui Kotkansaaren itärannalle. Satamaan johtava idän puoleinen reitti varmistettiin Fort Slavan linnakkeella, joka oli Kukourin saarelle rakennettu pyöreä kasemattoitu tykkitorni. Väylän toiselle puolelle Varissaarelle rakennettiin toinen linnake, Fort Elisabet. Hallaan, Tiutiselle ja Majasaareen tehtiin pienempiä varustuksia. Läntistä reittiä varmistivat Fort Katarina ja redutti Kotka, jotka oli rakennettu Kotkansaarelle. Näitä täydensivät useat pienemmät tykkipatterit. Varsinainen linnoituskaupunki kasarmeineen, ruutikellareineen ja muine varastoineen sijoitettiin Kotkansaaren sisäosaan.²⁰

Suvorovin suunnittelema Kyminlinnan maalinnoitus rakennettiin Hovinsaaren pohjoisosaan vuosina 1791—1792. Se oli läpimitaltaan noin 200 m ja sijaitsi silloisen Sutelan sillan itäpäässä. Varustus todettiin liian pieneksi ja sen kohdalle ryhdyttiin rakentamaan 1803 uutta kaponieerijärjestelmään perustuvaa linnoitusta. Suomen sodan syttyessä 1808 olivat rakennustyöt Ruotsinsalmen ja Kyminlinnan linnoituksissa vielä kesken. Kymijoen rannalle rakennettiin seitsemän väliaikaista patteria ja vallituksia vahvistettiin puuaitauksin ja piikeillä varustetuilla esteillä. Kymijoen suiston linnoituksilla ei taisteltu sodan aikana.

Haminan rauhansopimuksen jälkeen 1809 rajalinjan siirryttyä Ahvenanmaalle ja Pohjanlahteen, todettiin Suomen kaakkoisosan linnoitukset merkityksiltään vähäisiksi ja rakennustyöt lopetettiin vähitellen.²¹ Ruotsinsalmen linnoituksen tykkejä alettiin poistaa 1826 ja vuotta myöhemmin purettiin jo ensimmäiset tiilikasarmit.²²

¹⁷ Mattila 1960, 598.

¹⁸ Mattila 1960, 598—599.

¹⁹ Mattila 1960, 600.

²⁰ Mattila 1960, 602.

²¹ Mattila 1960, 602—607.

²² Airola 1978, 76—77.

Kuva 4 Ruotsinsalmen linnoituksen Katarinan patterin (kohde 20) rintasuojaa Kotkansaaren eteläosassa. Kuva: John Lagerstedt 2007.

3.4 Krimin sota 1854—1856

Turkin ja Venäjän välisen, Krimillä käydyn sodan takia lähetti Englanti ja Ranska laivasto-osastoja myös Itämerelle tuhoamaan Suomen satamia ja häiritsemään merenkulkua. Ahvenanmaalla sijaitseva Bomarsundin linnoituksesta käytiin taistelu 1854, jonka jälkeen voittajat tuhosivat varustukset. Laivastoeskaaderi purjehti seuraavana kesänä Kotkan edustalle. Ruotsinsalmen varustukset oli purettu jo aikaisemmin ja vihollisen lähestyessä oli Kotkan saaren asukkaat sekä valtion omaisuus evakuoitu. Englantilaiset nousivat maihin ilman taisteluja 26.—27.7.1855. He tuhosivat linnoituksen sotilaskohteet järjestelmällisesti polttamalla ja räjäyttämällä. Loppukesästä sotatoimet siirtyivät Helsinkiin Viaporin edustalle.²³

3.5 Ensimmäinen maailmansota 1917—1918

Venäläiset ryhtyivät vahvistamaan pääkaupunkinsa Pietarin puolustusta 1900-luvun toisena vuosikymmenenä. Toimintakykyisen laivaston ollessa puutteellinen, ryhdyttiin Suomenlahdelle ja Pohjois-Itämerelle rakentamaan rannikkolinnoituksia. Kotkan edustalta alkoi rannikkolinnoitusten taaempi puolustusasema, joka kulki Suomenlahden poikki Narvajoen suulle. Taaemman puolustusaseman rakennustyöt ovat alkaneet vasta ensimmäisen maailmansodan aikana eivätkä linnoitustyöt ehtineet kokonaisuudessaan valmistua kun sota päättyi 1918. Kotkan edustalla sijaitsevista saarista linnoitettiin: Rankki, Kilpisaari, Someri ja Lavansaari.²⁴

Ensimmäisten rannikkolinnoitusten ja miinoitusten valmistuttua venäläiset pelkäsivät saksalaisten hyökkäävän Pietariin maitse. Etelä-Suomeen ryhdyttiin rakentamaan vuonna 1916 kolmea perättäistä kenttälinoitettua puolustuslinjaa. Kotkan alueen linnoitteet sijaitsivat

²³ Airola 1978, 77—78.

²⁴ Rannikkolinnakkeita tarkastaneen komitean kertomus. 1919. T 20253/18. SA.

Kymijoen itärannalla ja varustuksia rakennettiin mataliin koskipaikkoihin etelästä alkaen Langinkoskelta Hurukselaan asti. Täältä linnoitukset jatkuivat Elimäen kautta Kouvolan, littiin ja Jaalan kautta Mäntyharjulle. Eteläisin maalinnoitettu paikkakunta Suomessa oli Hango ja pohjoisin Pohjois-Karjalassa sijaitseva Valtimon pitäjä. Lisäksi Pohjanlahden rannikkokaupunkeihin rakennettiin varustuksia ja Helsinki sekä Viipuri linnoitettiin sekä maan että meren suunnasta.

3.5.1 Sisällissota 1918

Suomen itsenäistymisen jälkeen keväällä 1918 puhjennussa sisällissodassa Kotka oli punaisten joukkojen hallussa. Venäläiset joukot olivat poistuneet pääosin alueelta. Lavansaaren suojeluskunta valtasi Lavansaaren patterin heti venäläisten lähdettyä ja 12.3. Somerin. Punakaartilaiset jättivät Kilpisaaren linnakkeen tyhjäksi huhtikuussa. Rankin linnake pysyi punaisten hallussa, josta tulitettiin tykeillä ympäristössä liikkuvia saksalaisia. Rankista kerrotaan tulitetun myös mantereella Sutelan aluetta, kun saksalainen polkupyöräosasto eteni kohti Kotkaa. Punaisten Kymminlinnan joukko-osasto kävi tulitaistelun saksalaisten kanssa 8.4, jotka vetäytyivät Pyhtäälle Ahvenkosken länsipuolelle.²⁵

Punakaartilaiset vahvensivat Ahvenkoskella olevia 1700-luvun puolivälin aikana rakennettuja tykkipattereita ja aseistivat myös samalta ajalta peräisin olevan Kirmusaaren redutin. Saksalaiset saapuivat suuremman joukko-osaston kanssa Ruotsinpyhtäälle 22.4. ja aloittivat hyökkäyksen seuraavana päivänä. Taistelut jatkuivat parin päivän ajan ja lopulta punaiset räjäyttivät Ahvenkosken sillan 25.4.²⁶ Punaiset laskivat aseensa Pyhtään kirkolla 5.5.1918. Samoihin aikoihin siirtyi myös Rankin saari taisteluilta valkoisille joukoille.²⁷

3.6 1920-luvusta toisen maailmansodan loppuun

Venäläisten Kymijoen itärannalle rakentamat linnoitteet menettivät merkityksensä sodan loputtua ja jäivät ilman ylläpitoa. Rannikkolinnakkeiden kalusto otettiin sen sijaan itsenäistyneen Suomen rannikkotyöstön käyttöön. Kotkan edustan rannikkopattereita sijoitettiin uudelleen ja ympäristöön rakennettiin kokonaan uusia linnakkeita. saarissa olevien tykkipattereiden tehtävänä oli estää vihollisen maihinnousu Kymenlaakson rannikolle, josta oltaisiin voitu hyökätä Kannasta puolustavan armeijan selustaan. Rankin saaren linnoittaminen jatkui edelleen mutta sen tykit sijoitettiin uudelleen 1926. Kirkonmaan saarelle ryhdyttiin seuraavana vuonna rakentamaan järeää hajasijoitettua tykkipatteria, joka valmistui 1929. Kirkonmaan tulenjohto järjestelyihin liittyen rakennettiin myös Pyhtään Kaunissaaren tulenjohto- ja mittaustorni 1930-luvun alussa.²⁸

Ennen talvisodan syttymistä 1939 oli ulkosaarilla tehty lisää linnoitustöitä. Tavi- ja jatkosotien aikana valmistui useille saarille lisää tykkipattereita, suoja-tiloja sekä ilma- ja lähitorjunta-asemia. Suomenlahden ulkosaarista käytiin sotien aikana raskaita taisteluja.²⁹

Mantereen puolelle ryhdyttiin talvisodan aikana suunnittelemaan Kuusankoski—Kouvola—Anjala—Kotka—linjalle sijoitettavaa taaempaa linnoitettua puolustuslinjaa. Tämän Kymijoen linjana tunnetun linnoitusketjun rakennustyöt alkoivat sodan aikana ja niitä jatkettiin välirauhan aikana mm. ruotsalaisten vapaaehtoisten työkomennuskuntien avulla.³⁰ Kotkan seudulla Kymijokilinjaan kuuluvat linnoitteet sijaitsevat Kymijoen länsirannoilla. Linnoitustöiden aktiivisin vaihe päättyi huhtikuussa 1940, jonka jälkeen työt jatkuivat vielä

²⁵ Tirronen 1994, 17—19.

²⁶ Henke 1922, 237—241; Ahvenisto 1966—1968; Kymenlaakson historiallisten kiinteiden muinaisjäännösten inventointi. MV/RHO.

²⁷ Tirronen 1994, 19.

²⁸ Tirronen 1994, 27—30.

²⁹ Tirronen 1994, 286.

³⁰ Björklund 2007, useammassa kohdassa.

jonkin aikaa sotilaiden voimin. Asemat jäivät osittain keskeneräisiksi.³¹ Kotkan alueelle on toisen maailmansodan aikana lisäksi rakennettu kallioon louhittuja luolia sekä ilmatorjuntapattereita. Kotkan seudulle kohdistui talvi- ja jatkosodan aikana ankaria ilmapommituksia.

4. TUTKIMUSHISTORIA

Kymenlaakson rannikkoalueen sotahistoriaa on tutkittu useassa oteessa. Museoviraston edeltäjä Muinaistieteellinen toimikunta inventoi Pyhtään ja Kotkan puolustusvarustuksia vuosina 1966—1968. Inventoinnin teki tutkija Tapani Ahvenisto. Ahvenisto tutki maastokäynneillä sotahistoriallisia kohteita aina 1700-luvulta ensimmäiseen maailmansotaan. Lisäksi hän teki yksityiskohtaisen selvityksen Kymenlinnan varustuksista.³² Fil.yo Päivi Nimander teki Kymenlaakson maakuntamuseolle 1980 inventoinnin Ruotsinsalmen merilinnoituksen kohteista, josta tehtiin julkaisu *Selvitys Ruotsinsalmi – Kymenlinna linnoituskokonaisuuden jäänteistä ja toimenpide-ehdotelma*.³³ HuK Martti Koponen ja HuK Hannu Poutiainen inventoivat ensimmäisen maailmansodan ja kansalaissodan aikaisia kenttälinnoituksia Kymenlaaksossa 1994.³⁴

Kymenlinnan aluetta ovat tutkineet koekaivauksin Museoviraston tutkija Ilkka Kaskinen 1989 ja Kymenlaakson maakuntamuseon tutkija Marita Kykyri 2003.

Museoviraston rakennushistorian osaston tutkija Päivi Hakanpää teki vuosina 2004—2006 tutkimuksia Kymenlinnassa ja sen ympäristössä, joihin kuului inventointien ja kartoitusten ohella myös arkeologisia kaivauksia.³⁵

Museoviraston rakennushistorian osasto on tehnyt arkeologisia tutkimuksia myös Ruotsinsalmen merilinnoitukseen kuuluvassa Fort Katarinassa. Päivi Hakanpää kartoitti kohdetta vuosina 2006, ja Ulrika Köngäs ja Riikka Väisänen tekivät linnakkeessa dokumentointitöiden ja kartoituksen ohella myös koekaivauksia vuonna 2007.

Museoviraston arkeologian osaston tutkija Sirkka-Liisa Seppälä inventoi Pyhtään alueella muinaisjäänöksiä 2004 ja tutkijat Kreetta Lesell ja Katja Vuoristo Pyhtään ja Kotkan alueella valtatie 7:n linjausta vuonna 2005. Katja Vuoristo teki Kotkan kunnaninventoinnin 2006. Kaikissa näissä edellä mainituissa inventoinneissa on löytynyt myös sotahistoriallisia kohteita.³⁶ Kymenlaakson sotahistoriaa on tutkinut myös upseeri Olli Airola. Vuoden 2007 inventointiin hankittiin tietoja hänen artikkelistaan Ruotsinsalmen Merilinnoitus 1790—1855.³⁷

5. TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä käsillä olevassa tutkimuksessa listattiin aikaisemmin tunnetut sotahistorialliset muinaisjäänökset käyttäen apuna muinaisjäänöstietokantaa sekä käymällä läpi alueella tehtyjen tutkimusten raportteja. Tietokannoista ja inventointikertomuksista puuttuvia kohteita tiedusteltiin Museoviraston Haminan aluetoimistosta, Kymenlaakson maakuntamuseosta,

³¹ Arimo 1981, 183—185.

³² Ahvenisto 1966—1968. Kymenlaakson historiallisten kiinteiden muinaisjäänösten inventointi. MV/RHO.

³³ Nimander 1980.

³⁴ Koponen & Poutiainen 1994.

³⁵ Hakanpää 2004; 2005 ja 2006.

³⁶ Seppälä 2004; Lesell & Vuoristo 2005; Vuoristo 2006.

³⁷ Airola 1978; Kyminkartanon linnoitus – Kymenlinna (1950) käsikirjoitus on Museoviraston rakennushistorian osaston kirjastossa. Airola on myös raportoinut Museovirastolle Langinkosken ensimmäisen maailmansodan aikaisista linnoitteista 8.11.1970. Raportti on MV/RHO:n arkistossa lausuntojen yhteydessä.

Kotkan maakäyttöosaston mittaustoimistosta ja Kymen sotilasläänin esikunnasta. Maastossa liikuttaessa mahdollisista kohteista kyseltiin tutkittavan alueen ympäristön asukkailta.

Kansallisarkiston karttakokoelma käytiin läpi lähinnä 1700-luvun sotilaskarttojen osalta. Sota-arkistossa tutkittiin vanhempaa kartta- ja piirroskokoelmaa sekä yksittäisiä dokumentteja rannikkolinnoista. Tutkimuksessa käytettiin apuna myös Museoviraston rakennushistorian osaston arkiston lausuntoja, matkakertomuksia sekä Venäläisen insinöörikomennuskunnan piirroskokoelmaa.

Vanhat tielinjaukset rekonstruointiin nykypäivän karttapohjalle, käyttämällä apuna nk. Kuninkaan kartastoa ja 1800-luvun lopun mittauksiin perustuvia venäläisiä sotilastopografisia karttoja. Kartta-analyysin avulla valittiin vanhojen teiden ympäristöstä sekä vesistöjen varsilta linnoittamiseen otolliset paikat. Arkistotutkimusta ei voi pitää tyhjentyneenä käytössä olleen vähäisen esivalmisteluajan takia. Alueita tarkastettiin myös paikannimien perusteella (esim. Rakuunaniitty, Leiri, Everstinpelto) mutta näiltä paikoilta ei löytynyt sotahistoriallisia jäännöksiä.

Maastotutkimuksessa kuljettiin läpi valmisteluvaiheessa valitut kohteet. Löydettyjen kohteiden sijainnin koordinaatit mitattiin GPS-paikantimella. Kohteesta tehtiin sanalliset muistiinpanot ja rakenteet valokuvattiin diafilmille. Lisäksi kohteita kuvattiin digi-kameralla muistiinpanoluonteisesti. Eräistä kohteista laadittiin myös kenttäpiirros. Tarvittaessa maaperää tutkittiin T-piikillä otetuilla kairausnäytteillä.

Saaristoalueen tutkimuksessa oli työturvallisuussyistä mukana tutkija Katja Vuoristo, joka inventoi Kotkan ja Pyhtään esihistoriallisia ja historiallisia muinaisjäännöksiä. Saariston kohteisiin oli varattu tutkimuksessa aikaa viisi työpäivää ja kohteet valittiin sellaisten saarien perusteella, joissa kummallakin tutkijalla oli odotettavissa tutkimusintressiinsä kuuluvia kohteita. Puolustusvoimien käyttämille saarille: Rankkiin, Kirkonmaalle ja Haapasaareen lupautui laivasto järjestämään kuljetuksen yhteysveneillä. Kaunissaareen matkustettiin vuoroveneellä ja Långön saarelle kuljettajineen vuokratulla kalastusaluksella. Saariston tutkimusviikolla puhkesi vuodenaikaan nähden epätavallisen raju myrsky (lounaistuulen nopeus 21 m/s), jonka takia Rankin tutkimusaika väheni puolella eikä Haapasaareen päästy laisinkaan. Kaunissaaren inventointia vaikeuttivat vuoroveneen tiukka aikataulu ja saaren suuri koko. Vuokratuista polkupyöristä huolimatta ei Kaunissaarta ehditty tutkia kokonaan. Långön ongelmana oli myös saaren suuri koko ja mairinnousulle sopivien paikkojen puute. Aikaa tuhlaantui pitkien välimatkojen kulkemisessa vaikeassa, poluttomassa maastossa. Kotkan ja Pyhtään saariston tutkimusta voi pitää ainoastaan pintaraapaisuna alueella sijaitsevaan laajaan historialliseen potentiaaliin.

Kevät tuli vuonna 2007 aikaisin. Inventoinnin alkaessa huhtikuun viimeisellä viikolla oli maa jo täysin vapaa lumesta. Lämpimät ilmat saivat kuitenkin lehdet puhkeamaan puihin jo vappuviikon jälkeen. Havaintomahdollisuudet olivat kenttätutkimuksen alkuvaiheessa hyvät ja loppuvaiheessa tyydyttävät. Loppukesästä tehdyn saaristotutkimuksen aikana kasvillisuus oli rehevämmillään, jolloin havaintomahdollisuudet olivat välttävät.

Inventoinnista tiedotettiin Museoviraston Internetsivuilla ennen tutkimusten aloittamista. Media oli myös kiinnostunut aiheesta. Yle esitteli tutkimustaan tv-uutisissaan 25. ja 26.4. Kymen Sanomat julkaisi lehti uutisen 26.4. ja Yle Radio Vega Östnyland haastattelun 9.5. MTV3 käsitteli aihetta tv-uutisissa 20.5.2007. Uutisointien jälkeen tuli useita yhteydenottoja paikallisilta asukkailta.

6. KOTKAN JA PYHTÄÄN SOTAHISTORIALISET KOHTEET

6.1 Vanhimmat jäljellä olevat linnoitteet ja leiripaikat

Vanhimmita sotahistoriallisista kohteista ei enää juurikaan löydy jälkiä maastossa. Suuren Pohjan sodan aikaisia karttaan merkittyjä venäläisen sotaväen varustuksia etsittiin Pyhtään

Kuva 5 Ahvenkosken 1700-luvun puolivälissä rakennetun eteläisen tykkipatterin (kohde 1) rintasuoja erottuu maastossa vielä torjuntasuunnan puolelta, Patterin päälle on rakennettu kesämökki. Kuva: John Lagerstedt 2007.

Hirvikoskella tuloksetta. Linnoitteet ovat olleet ilmeisesti niin tilapäisiä ettei niistä ole säilynyt merkkejä meidän päiviimme asti. Kotkan seuduilla vanhat taistelupaikat Korkeakosken haaran kummallakin puolella ovat nykyään kohtalaisen tiheästi rakennettuja. Rakentamattomilla alueilla tehdyt etsinnät olivat niin ikään tuloksettomia.

Hattujen sodan aikana tai heti sen jälkeen rakennetuista venäläisten rajalinnoituksista löytyi sen sijaan jälkiä Pyhtään Ahvenkoskelta ja Hirvikoskelta. Varustukset olivat huonossa kunnossa ja katoamassa jo miltei näkymättömiin. Pyhtään Kaukolassa oleva redutti oli paremmassa kunnossa mutta sen rakentamisajankohdasta ei ole tietoja.

1700-luvun puolivälissä rakennetun avonaisen tykkipatterin rintasuojana on yleensä ollut maavalli, jota on saatettu pengertää ulkopuolelta kivilatomuksilla. Maavalli on ollut suojan puolelta n. 1,5 m kokea mutta rinteeseen rakennetun patterin pengerrys voi olla useita metrejä korkea riippuen maaston jyrkkyydestä. Suusta ladattavat sileäputkiset kanuunat ovat olleet rintasuojan takana olevalla korokkeella, nk. vallikäytävällä. Rintasuojaan on tykkien kohdalle leikattu ampuma-aukkoja. Rakenteita on saatettu vahvistaa puutavaralla. Ahvenkoskella sijaitsevien pattereiden takana on ollut puinen paaluvarustus, joka on tehty vierekkäisistä tolpiista joiden väliin on jätetty tai valmistettu ampuma-aukkoja.³⁸

Redutti oli kehämäisen maavallin ympäröimä jalkaväen umpilinnoitus, jonka rintasuoja oli samankaltainen kuin tykkipattereilla. Pelkästään kiväärimiehille tarkoitettu rintasuojasta puuttui kuitenkin ampuma-aukot ja toisinaan myös ampumakorokkeet. Redutti on voitu myös ympäröidä kaivannolla tai veden täyttämällä vallihaudalla. Kustaan sodan aikaisia tykkipattereita löytyi inventoinnissa kaksi. Toisen vähäiset jäännökset ovat Kotkan Petäjälän etelärannalla. Toinen on katoamaisillaan oleva rannikkotykkipatteri Pyhtään Lökörenillä.³⁹

³⁸ Laskovski 1866, kuvaliite, taulu 2.

³⁹ Laskovski 1866, kuvaliite, taulu 2.

Pyhtään Harjunpään kankaalta sekä Kotkan Hurukselasta löytyivät sotaväen leiripaikoiksi tulkitut alueet, joiden käyttöajankohdasta ei ole tietoja. Löytyneet leirialueet sijaitsivat hiekkaperäisessä, vettä läpäisevässä maastossa. Jäljellä oli vieressä sijaitsevia, vaihtelevan kokoisia, säännöllisen muotoisia kuoppia. Joissakin kuopissa oli vielä näkyvissä sisäänkäynnin oviaukko. Vanhojen karttojen perusteella leiripaikat ovat sijainneet useimmiten pelloilla tai hiekkaisilla harjualueilla.⁴⁰ Peltoalueilla sijainneet kohteet ovat hävinneet maan muokkauksen myötä ja harjualueiden leiripaikoilta löytyy usein maanotossa syntynyt laaja hiekkakuoppa. Pyhtään manneralueella sijaitsevien nk. ryssänuunien ympäristöjen tarkastelussa ei löydetty merkkejä leiripaikoista. Todennäköisesti Kotkan ja Pyhtään maastoissa on kuitenkin vielä joukko leirialueita, jotka odottavat löytäjänsä.

6.2 Ruotsinsalmen linnoituksen varustukset

Ruotsinsalmen linnoituksen varustukset rakennettiin aikanaan suurimmaksi osaksi kestonnoitteiksi. Tykkipattereiden maansekaisten kivivallien lisäksi on rakennusaineina käytetty muurattuja kiviä ja tiiliä. Vaikka linnoitteita tuhottiin krimin sodan aikana antavat useat kohteet vielä nykyäänkin kohtalaisen selkeän kuvan 1800-luvun alun linnoittamistavasta. Ruotsinsalmen linnoitteiden tarkempi tutkiminen ei kuulunut tämän inventoinnin tehtäväkenttään. Varustusten pintapuolisessa tarkastuksessa todettiin, että Kotkan saarella olevat kohteet olivat hoidon piirissä ja ikäänsä nähden hyväkuntoisia ja turvallisia. Sen sijaan Tiutisissa sijaitsevat kohteet olivat huonommassa kunnossa ja osin mahdollisesti sortumavaarassa.

Kuva 6 Redutti Kotka (kohde 29) kuuluu hoidettujen Ruotsinsalmen linnoitteiden joukkoon. Kuva: John Lagerstedt 2007.

⁴⁰ Plan af lägret vid Kymmenegård 1788-1790. 1789. Sotilaskartta Ia* 15 2d 18/14. KA ; Ställningen vid Högfors den 1. Sept. 1788. Sotilaskartta Ia* 82 2d 18/16. KA; Plan af Lägret wid Kymmenegård. Sotilaskartta Ia* 10 2d 18/14. KA; Hakanpää 2004, 2.

6.3 Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet

Kuva 7 Ensimmäisen maailmansodan aikainen taisteluhauta Kotkan Siikakosken (kohde 60) rannalla. Kuva: John Lagerstedt 2007.

Ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita löytyi Kymijoen itärannoilta kapeiden ja matalien koskien kohdilta. Sisämaassa sijaitsevilta, vanhojen merkittävien teiden varsilla kohoavien kukkuloiden rinteiltä ei sen sijaan löytynyt varustuksia.

Puolustusasema muodostuu taistelu- ja yhdyshaudoista, tuliasemista ja suojatiloista. Kotkan seudulla puolustusasemat on sijoitettu yleensä joen rantatörmälle. Langinkosken puolustusasema koostuu syvyysuunnassa kahdesta perättäisestä taisteluhautalinjasta, joista ulompi on joen varressa ja sisempi sadan metrin päässä taustalla.

Kasvillisuutta on todennäköisesti aikanaan raivattu asemien edestä tähtäysalan saamiseksi. Puolustusasemien edessä on yleensä sijainnut piikkilankaesteet.⁴¹ Niiden jäännöksiä ei kuitenkaan löytynyt etsinnöistä huolimatta. Asemien edessä virranneen joen on katsottu ilmeisesti vaikeuttavan riittävästi hyökkääjän etenemistä eikä muita esteistä ole tarvittu. Esteet ovat myös saattaneet olla niin kevytrakenteisia ettei niistä ole säilynyt jälkiä nykypäivään.

Taisteluhaudat on kaivettu yleensä joen suuntaisesti maahan tai toisinaan louhittu kallioon. Haudan torjuntasuunnan puoleisen seinän eli rintasuojan juurelle on tehty ampumakoroke, jolle kiväärin mies on voinut nousta tulittamaan haudan pohjalta. Ampumakorokkeet on erotettu toisistaan noin kolmen metrin välein maasta tehdyillä, metrin levyisillä sivustasuojilla, jotka ulkonevat noin metrin verran rintasuojan puoleisesta seinästä hautaan päin. Tämä tekee taisteluhaudan torjuntasuunnan puoleisesta seinästä polveilevan. Haudan alkuperäinen leveys on ollut sivustasuojien kohdalla 2 m ja ampumakorokkeiden kohdalla 3 m. Haudan syvyys on ollut 1,5–2 m.

⁴¹ Lagerstedt 2004, 14–15.

Taisteluhaudassa on keskimäärin 15:n metrin välein nelikulmaisia, 3 x 4 m kokoisia maakunnan muodostamia suurempia sivustasuojia eli traversseja. Toisinaan maakunnan sijasta on voitu käyttää louhittua kalliota tai suurta kiveä. Traverssit on yhdistetty rintasuojaan metrin levyisellä ja pituisella maavallilla. Hauta tekee traverssin kohdalla useita suorakulmaisia mutkia. Traverssien ja pienempien sivustasuojien tehtävänä on ollut suojata kiväärimiehiä taisteluhaudassa räjähtävien kranaattien sirpaleilta ja paineiskuilta. Traverssien kohdalla on haudasta noussut usein portaat taustalle. Askelmat ovat hävinneet, mutta haudan takaseinään on jäänyt jäljelle pieni kuopanne.

Taisteluhautojen rintasuojista on joissakin kohteissa kaivettu torjuntasuuntaan suorita hautoja, jotka kapenevat ja mataloituvat loppupäässään ojiksi. Rakenteen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Ne ovat saattaneet olla vastahyökkäyksen etenemisreittejä tai taisteluhaudan vedenpoistoon liittyviä laskuojia. Joka tapauksessa rintasuojassa oleva miehen levyinen ja korkuinen ”ojahaudan” aukko olisi muodostanut vakavan turvallisuusuhan haudassa liikkuneille sotilaille.

Yhdyshaudoissa ei ole ampumakorokkeita. Ne yhdistävät eri linnoituselimiä toisiinsa. Yleensä yhdyshaudat on tehty mutkitellen eteneviksi mutta Kotkan seudulla on myös täysin suoraviivaisia hautoja, joita on toisinaan vaikea erottaa ojista. Yhdysautojen reunamia on voitu korottaa maavalleilla. Maavalleja on käytetty myös taisteluhautojen laitojen korottamiseen. Taistelu- ja yhdyshaudat on aikanaan tuettu hirsivahvistuksilla. Kaikki puutavara on poistettu linnoitteista järjestelmällisesti mutta joissakin paikoissa on vielä jäljellä puupropsien sitomiseen käytettyjä rautalankalengkkejä.

Tuliasemat ovat sijainneet maahan kaivetuissa tai kallioon louhituissa kuopissa. Ne ovat olleet yleensä hirsillä ja maalla peitettyjä. Langinkosken alueella on kattorakenteissa ja ampuma-aukkoseinissä ollut sementtivahvistuksia. Asemat ovat olleet sisältä hirsivahvisteisia. Tuliaseman ampuma-aukon eteen on tehty sektorin muotoinen ampuma-ala. Toisinaan asemat on tehty kahteen suuntaan ampuviksi.

Pienempien, noin 4 x 4 m kokoisten tuliasemien aseistuksena on ollut konekiväärit. Kokonkosken ja Siikakosken alueella on myös suurikokoisia, sisätiloiltaan jopa noin 8 x 8 m kokoisia tuliasemia, joiden ampumasektoreiden sivustasuojat ovat kymmenien metrien pituisia. Asemiin johtaa leveät yhdyshautakaivannot. Nämä alun perin katetut asemat on ilmeisesti rakennettu kevyitä 57—76 mm:n tykkejä varten. Suurikokoiset asemat on rakennettu aikanaan jo valmistuneiden puolustusasemien päälle. Asemien sivuseinien maavallit ovat täyttäneet taisteluhaudat ja katkaisseet niiden luontevan kulun. Tykkiasemat on kuitenkin rakennettu selkeästi ensimmäisen maailmansodan aikana. Niiden torjuntasuuntina ovat läntiset ilmansuunnat ja ampuma-aukkoratkaisut on tarkoitettu aseeseen suoralle suuntaustavalle eikä esim. ilmatorjuntatykille. Kokonkoskella on kaksi tuliasemaa rakennettu itsenäisiksi, niin ettei niiden ympärillä ole muuta puolustusasemaa.

Suurikokoiset tai useammalla ampuma-aukolla varustetut tuliasemat ovat harvinaisia linnoituslaitteita Suomeen rakennettujen kenttälainnoitteiden joukossa. Tykkiasemia tunnetaan tällä hetkellä vain pääkaupunkiseudulta, jonka linnoituslaitteet ovat kestolinnoitteita. Sementin tai betonin käyttö on myös harvinaista kenttälainnoitteissa.

Taisteluhautojen taustalla on sijainnut miehistösuojat. Kotkan seudulla yleisin suojahuonetyyppi on pitkänomainen, 5 x 8 m kokoinen, maahan kaivettu suoja, joka on ollut hirsivahvisteinen. Suojaan on päästy kahdesta suunnasta tulevista yhdyshaudoista. Sisäänkäynnit ovat olleet huoneiden lyhyillä sivuilla. Puolustusasemissa on myös yhdellä sisäänkäynnillä varustettuja suojahuoneita. Suojahuoneiden ja tuliasemien hirsirakenteet on purettu järjestelmällisesti, jolloin katon hirsivahvistuksen päällä ollut maakerros on lapioitu sisäänkäynteihin johtaviin hautoihin ja valliksi rakenteen ympärille.

Saaristoa inventoitaessa löydettiin ainoana ensimmäisen maailmansodan aikaisena linnoitteena vain Rankin saarella oleva valonheitinasema.

6.3 Toisen maailmansodan aikaiset linnoitteet

Kymijokilinjaan kuuluvat taistelukaivannot on kaivettu maahan tai joissakin kohdissa louhittu kallioon. Taisteluhaudan rintasuojan muodostaa toisinaan myös kivilouheesta kasattu maavalli, jolloin haudan takaseinänä on luonnollinen kallioseinä, jota on tarvittaessa louhittu.

Taisteluhaudat polveilevat joen rantojen suuntaisesti. Rintasuojan yhteydessä on toisinaan havaittavissa myös ampumakorokkeita. Rintasuojaan on tehty siellä täällä pieniä syvennyksiä seisovan kiväärin miehen ampumapoteroksi. Kotkan Kurittulassa on useammille miehille tarkoitettuja tuliasemia. Linnoitteita tukevat hirsirakenteet on poistettu.

Panssarivaunuesteet on rakennettu kivistä. Estekivet ovat olleet yleensä kahdessa rivissä mutta kolmirivistä esteitä on myös käytetty. Esteet on rakennettu välittömästi joen rannoille. Kivet ovat olleet kokoluokaltaan alle kuutiometrin kokoisia.

Kotkan seudulle on tehty myös kesto linnoitettuja kallioon louhittuja luolasuojia, joista on käytetty linnoittamisajankohtana nimitystä kalliokorsu. Katariinan kalliokorsua lukuun ottamatta muihin luoliin ei päästy sisälle, joten yleiskäsitystä linnoituslaitetyypistä ei pystytty muodostamaan. Muita kesto linnoitteita kuten betonisia miehistösuojia tai tuliasemia ei maastosta löytynyt.

Saaristosta löytyi ennen toista maailmansotaa rakennettuja kesto linnoitettuja tykkiasemia ammuskellareita ja tulenjohtotorneja. Pyhtään Kaunissaaren kenttä linnoitteiden rakennusajankohdasta ei ollut tietoja, mutta ne sijoittuvat todennäköisesti talvi- tai jatkosodan ajalle.

Kuva 8 Pyhtään Kaunissaarella sijaitseva 1930-luvun alussa rakennettu Rikaman-mallinen tulenjohto ja mittaustorni (kohde 15). Tornimalli on saanut nimensä sen kehittäjän eversti Johan Lambert Rikaman mukaan. Kuva: John Lagerstedt 2007.

7. YHTEENVETO

Kotkan ja Pyhtään alueella sijaitsee 98 kohdetta, jotka ovat luonteeltaan sotahistoriallisia tai joiden on arveltu liittyvän jollakin tavalla sodankäyntiin. Näistä kohteista tarkastettiin maastokäynneillä 78 kpl. Uusia muinaismuistolain määrittämiä kiinteitä muinaisjäännöksiä löydettiin 15 kpl. Lisäksi maastokäyntien yhteydessä tuli vastaan 32 sotahistoriallista kohdetta, joilla ei ole vielä muinaisjäännöksen statusta mutta jotka kuitenkin otetaan huomioon kaavoituksessa.

Vanhimmat, lähinnä 1700-luvulla rakennetut linnoitteet olivat parhaiten säilyneet Pyhtään alueella ja sielläkin ne olivat jo vähitellen katoamassa näkyvistä. Kotkassa on tiivis rakentaminen hävittänyt jo ajat sitten miltei kokonaan vanhojen taistelupaikkojen mahdolliset rakenteet.

Kymenlaakson merkittävimmän sotahistoriallisen kulttuuriperinnön muodostavat epäilemättä Kyminlinnan ja Ruotsinsalmen linnoitukset. Kyminlinnaa kunnostetaan parhaillaan ja Ruotsinsalmen varustukset ovat jo suurimmaksi osaksi hoidon piirissä. Ensimmäisen ja toisen maailmansodan linnoitteet sijaitsevat osittain samoilla seuduilla ja muodostavat lähes meidän päiviimme yltävän jatkumon Kymijokisuiston sotaisasta merkityksestä.

Ensimmäisen ja toisen maailmansodan aikaisia kohteita on jäljellä vielä useita. Osa kohteista on jäänyt laajenevien taajamien ja kasvavan tieverkoston alle, mutta puolustuksen kokonaiskuva on vielä tavoitettavissa. Linnoitteet ovat kuitenkin vesakoituneet ja useita taisteluhautoja on käytetty kaatopaikkoina. Julkisilla alueilla sijaitsevien kohteiden kasvillisuuden pitkäjännitteinen raivaaminen ja jätteiden levittämiseen puuttuminen nostaisivat jo omalta osaltaan näiden kohteiden arvostusta.

Kokonkoskelta Koivukoskelle ulottuvalla ulkoilualueella olevat ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet sekä Koivukosken länsirannalla olevat 1940 rakennetut Kymijokilinjan varustukset voisivat kokonaisuutena muodostaa alueen historiaa esittelevän kulkureitin. Aiheesta olisi kuitenkin ensiksi neuvoteltava maanomistajien kanssa, kohteet raivattava ja varustettava opastein.

Muita sopivia matkailukohteita voisivat olla Pyhtään pohjoisosassa sijaitsevan Kaukolan redutin ja Harjunpäänkankaan leirialueen muodostama kokonaisuus sekä Langinkosken keisarillisen kalamajan luonnonsuojelualueella sijaitsevat linnoitteet. Kyminlinnan lähiympäristösää olevat ensimmäisen maailmansodan aikaiset varustukset on myös otettava huomioon linnoituksen valmistuessa matkailu- ja nähtävyysskäyttöön.

Jatkotutkimukset inventoitavalla alueella on kohdistettava Kymijoen keskellä sijaitseville saarille sekä Kotkan ja Pyhtään merialueen saaristoon, jossa on vielä joukko sotahistoriallisia kohteita löytämättä. Sotaväen leirialueet ovat olleet viime aikoihin asti verraten tuntematon muinaisjäännöstyyppi. Tutkimustiedon lisääntyessä ja syvällisemmällä arkistotutkimuksella saattaisi myös Kotkan ja Pyhtään alueelta olla löydettävissä uusia leirialuekohteita.

Helsingissä 17.12.2007

John Lagerstedt, HuK

8. KOHDELUETTELO

Oheisessa taulukossa on esitetty kaikki tiedossa olevat Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset kohteet. Kohteen numero viittaa karttaliitteeseen ja kohdekuvausten liitteeseen. Mikäli kohdetta ei ole tarkastettu vuoden 2007 inventoinnissa on sen nimi merkitty harmaalla tekstillä eikä siitä ole tekstipohjaista kohdekuvausta tähdellä merkittyjä kohteita lukuun ottamatta. Muinaisjäänösnumero on mainittu mikäli kohde on ollut jo ennen inventointia muinaisjäänösrekisterissä.

Nro	Kohde	MJ numero	Muinaisjäänöstyppi	Peruskartta	Koordinaatit
1	Pyhtää, Ahvenkosken patteri	1000 00 2104	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302404	P = 6710292 I = 3471067
2*	Pyhtää, Kirmusaari	1000 00 2090	puolustusvarustukset - linnakkeet	302306	P = 6709820 I = 3470760
3*	Pyhtää, Sairaalaasaari	1000 00 7618	puolustusvarustukset - linnakkeet	302404	P = 6710900 I = 3471000
4	Pyhtää, Korsnäs	1000 00 7790		302306	P = 6706020 I = 3478070
5	Pyhtää, Lökören patteri	1000 00 2105	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302309	P = 6707332 I = 3486365
6	Pyhtää, Hirvikoski	1000 00 2103		302408	P = 6722577 I = 3480784
7	Pyhtää, Hirvikosken redutti		puolustusvarustukset - linnakkeet	302408	P = 6722641 I = 3481109
8	Pyhtää, Harjunpäänkangas		puolustusvarustukset	302407	P = 6718794 I = 3483766
9	Pyhtää, Kaukola	1000 00 7619	puolustusvarustukset - linnakkeet	302407	P = 6718440 I = 3483620
10	Pyhtää, Annulanmäki	1000 00 7310	kivirakenteet - kiviäidat	302306	P = 6708620 I = 3475430
11	Pyhtää, Sammalsuo 2	1000 00 7145	kivirakenteet - uunit	302309	P = 6707945 I = 3483056
12	Pyhtää, Viinakallio	1000 00 2367	kivirakenteet - ryssänuunit	302404	P = 6715540 I = 3475870
13	Pyhtää, Munasuo	1000 00 7620	kivirakenteet - ryssänuunit	302407	P = 6718040 I = 3480240
14	Pyhtää, Kaunissaaren kenttälinnoitteet		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302308	P = 6692941 I = 3487507
15	Pyhtää, Kaunissaaren tulenjohtotorni		puolustusvarustukset - tornit	302308	P = 6692943 I = 3488408
16	Kotka, Huruksela, Heposuo-polku		puolustusvarustukset	302408	P = 6727969 I = 3488474
17	Kotka, Petäjälampi	1000 00 7245	puolustusvarustukset - maavallit	302410	P = 6713405 I = 3494395
18*	Kotka, Skanssi	1000 00 7239	puolustusvarustukset - linnakkeet	302410	P = 6711220 I = 3494040
19	Kotka, Kymniliinna	1000 00 2073	puolustusvarustukset - linnoitukset	302410	P = 6710722 I = 3494035
20	Kotka, Ruotsinsalmi, Patteri Katarina	1000 00 7734	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302312	P = 6704050 I = 3496965
21	Kotka, Ruotsinsalmi, Fort Katarina	1000 00 2082	puolustusvarustukset - linnakkeet	302312	P = 6704282 I = 3496718
22	Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaaren kenttäpatteri	1000 00 2070	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302312	P = 6704250 I = 3497080
23	Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, ruutikellari n:o 82	1000 00 7774	kivirakenteet - kellarit	302312	P = 6704300 I = 3497030
24	Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, ruutikellari n:o 83	1000 00 7775	kivirakenteet - kellarit	302312	P = 6704400 I = 3497070
25	Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, Tiilikasarmi	1000 00 7776	asuinpaikat - talonpohjat	302312	P = 6704450 I = 3496830
26	Kotka, Ruotsinsalmi, Ammuskellari		kivirakenteet - kellarit	302312	P = 6704839 I = 3496603
27	Kotka, Ruotsinsalmi, Tykistön kasarmi	1000 00 7773	asuinpaikat - talonpohjat	302312	P = 6705000 I = 3496825
28	Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, patteri n:o 3	1000 00 7732	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302312	P = 6705333 I = 3496085
29	Kotka, Ruotsinsalmi, Redutti Kotka	1000 00 2076	puolustusvarustukset - linnakkeet	302312	P = 6705498 I = 3496099
30	Kotka, Ruotsinsalmi, Kivisalmen siltalinnake	1000 00 7730	puolustusvarustukset - linnakkeet	302312	P = 6706040 I = 3495896

Nro	Kohde	MJ numero	Muinaisjäännöstyyppi	Peruskartta	Koordinaatit
31	Kotka, Ruotsinsalmi, Redutti Tiutinen	1000 00 2074	puolustusvarustukset - linnakkeet	302312	P = 6706211 I = 3499505
32	Kotka, Ruotsinsalmi, Tiutinen, tiilikasarmi	1000 00 7780	asuinpaikat - talonpohjat	302312	P = 6706600 I = 3499040
33	Kotka, Ruotsinsalmi, Tiutinen, ruutivarasto	1000 00 7777	kivirakenteet - kellarit	302312	P = 6706630, I = 3498880
34	Kotka, Ruotsinsalmi, Redutti Pitkäsalmi	1000 00 2078	puolustusvarustukset - linnakkeet	302312	P = 6706842 I = 3498877
35	Kotka, Ruotsinsalmi, Redutti Halla	1000 00 2075	puolustusvarustukset - linnakkeet	302312	P = 6707875 I = 3498405
36	Kotka, Ruotsinsalmi, Fort Slava	1000 00 1934	puolustusvarustukset - linnoitukset	302312	P = 6703420 I = 3498725
37	Kotka, Ruotsinsalmi, XI:6 Redutti Majasaari ja patteri n:o 7	1000 00 2077	puolustusvarustukset - linnoitukset	304103	P = 6706180 I = 3500100
38	Kotka, Ruotsinsalmi, Redutti Ruotsinsalmi	1000 00 2080	puolustusvarustukset - linnoitukset	304103	P = 6705850 I = 3500220
39	Kotka, Ruotsinsalmi, Fort Elisabet	1000 00 2081	puolustusvarustukset - linnoitukset	302312	P = 6703807 I = 3497658
40	Kotka, Ruotsinsalmi, Pieni Varissaari, patteri n:o 5	1000 00 7720	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302312	P = 6704740 I = 3497880
41	Kotka, Ruotsinsalmi, Mäntykarin patteri	1000 00 7721	puolustusvarustukset - tykkiasemat	304103	P = 6705685 I = 3500110
42	Kotka, Ruotsinsalmi, Venäänkari, patteri n:o 8	1000 00 7722	puolustusvarustukset - tykkiasemat	304103	P = 6705230 I = 3500594
43	Kotka, Ruotsinsalmi, Pirkköyrin patteri	1000 00 7724	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302312	P = 6705507 I = 3498910
45	Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, patteri n:o 1	1000 00 7735	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302312	P = 6704205 I = 3496595
46	Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, patteri n:o 2	1000 00 7772	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302312	P = 6704922 I = 3496469
47	Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, patteri n:o 4	1000 00 7799	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302312	P = 6706216 I = 3498063
48	Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, patteri n:o 9	1000 00 7800	puolustusvarustukset - tykkiasemat	302312	P = 6706390 I = 3496875
49	Kotka, Langinkosken varustukset	1000 00 2072	puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302312	P = 6708661 I = 3494035
50	Kotka, Korelan siirtolapuutarha		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302312	P = 6709581 I = 3493823
51	Kotka, Sutelantie-Korela	1000 00 7249	puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6710113 I = 3493892
52	Kotka, Sutelantien linnoitteet		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6710233 I = 3493804
53	Kotka, Kymminlinnan I maailmansodan linnoituslaitteet		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6710342 I = 3493600
54	Kotka, Kokonkoski 1		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6711158 I = 3493316
55	Kotka, Kokonkoski 2		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6711202 I = 3493302
56	Kotka, Kokonkoski 3		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6711317 I = 3493312
57	Kotka, Kokonkoski 4			302410	P = 6711127 I = 3493239
58	Kotka, Siikakoski 1		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6711503 I = 3493195
59	Kotka, Siikakoski 2		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6711580 I = 3493077
60	Kotka, Siikakoski 3		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6711822 I = 3493013
61	Kotka, Koivukoski		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6712527 I = 3492669
62	Kotka, Niemenpalontie		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6713709 I = 3493436
63	Kotka, Laajakoskenharju	1000 00 7887	puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6714871 I = 3493171
64	Kotka, Huruksela, Koivumäki		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302408	P = 6729013 I = 3486771
65	Kotka, Huruksela, Salonmäki		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302408	P = 6729235 I = 3486666
66	Kotka, Katariinan kalliokorsu		puolustusvarustukset - luolat	302312	P = 6704191 I = 3496680
67	Kotka, Lankila		puolustusvarustukset -	302312	P = 6709646

Nro	Kohde	MJ numero	Muinaisjäännöstyyppi	Peruskartta	Koordinaatit
			taistelukaivannot		I = 3493513
68	Kotka, Pirosevuori		puolustusvarustukset - luolat	302312	P = 6708752 I = 3493368
69	Kotka, Sutela	1000 00 7248	puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6710071 I = 3493270
70	Kotka, Pihkoo, Lehtola		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6712379 I = 3492464
71	Kotka, Kurittula, Uusitalo		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6712847 I = 3492665
72	Kotka, Kurittula, Tommila		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6713737 I = 3493262
73	Kotka, Jäppilä		puolustusvarustukset - tulipesäkkeet	302410	P = 6714940 I = 3492388
74	Kotka, Pernoo, Yläkylä		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302407	P = 6718349 I = 3489424
75	Kotka, Parikka		puolustusvarustukset - panssariesteet	302410	P = 6713419 I = 3493775
76	Kotka, Petäjäkoski 2		puolustusvarustukset - panssariesteet	302410	P = 6713482 I = 3494497
77	Kotka, Kierikkala 1		puolustusvarustukset - tornit	302410	P = 6712629 I = 3494998
78	Kotka, Kierikkala 2		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6712937 I = 3495341
79	Kotka, Kierikkala 3		puolustusvarustukset - luolat	302410	kohde IV:12 P = 6712699 I = 3495380 kohde IV:11 P = 6712670 I = 3495384
80	Kotka, Kolkkala		puolustusvarustukset - panssariesteet	302410	P = 6711568 I = 3495880
81	Kotka, Uusikylä 1		puolustusvarustukset - taistelukaivannot	302410	P = 6711088 I = 3496088
82	Kotka, Uusikylä 2		puolustusvarustukset - panssariesteet	302410	P = 6710630 I = 3496310
83	Kotka, Uusikylä 3		puolustusvarustukset - luolat	302410	kohde IV:3 P = 6710514 I = 3496139 P = 6710465 I = 3496142
84	Kotka, Jumalniemen ilmatorjuntapatteri		puolustusvarustukset - tykkiasemat	302410	P = 6709541 I = 3496079
85	Kotka, Rankki 1		puolustusvarustukset - valonheitinaset	302311	P = 6695401 I = 3498099
86	Kotka, Rankki 2		puolustusvarustukset - suojahuoneet	302311	P = 6695512 I = 3498044
87	Kotka, Rankki 3		puolustusvarustukset - suojahuoneet	302311	P = 6695642 I = 3498053
88	Kotka, Rankki 4		puolustusvarustukset - suojahuoneet	302311	P = 6695634 I = 3497988
89	Kotka, Rankki 5		puolustusvarustukset - tykkiasemat	302311	P = 6695776 I = 3497946
90	Kotka, Rankki 6		puolustusvarustukset - tykkiasemat	302311	P = 6695512 I = 3498044
91	Kotka, Rankki 7		puolustusvarustukset - suojahuoneet	302311	P = 6696152 I = 3497838
92	Kotka, Kirkonmaa 1		puolustusvarustukset - tykkiasemat	304102	P = 6696228 I = 3503223
93	Kotka, Kirkonmaa 2		puolustusvarustukset - tornit	304102	P = 6696634 I = 3502963
94	Kotka, Kirkonmaa 3		puolustusvarustukset - suojahuoneet	304102	P = 6696646 I = 3502960
95	Kotka, Kirkonmaa 4		puolustusvarustukset - suojahuoneet	304102	P = 6696646 I = 3502960
96	Kotka, Kirkonmaa 5		puolustusvarustukset - suojahuoneet	304102	P = 6697575 I = 3503014
97	Kotka, Kirkonmaa 6		puolustusvarustukset - suojahuoneet	304102	P = 6698968 I = 3503304
98	Kotka, Kirkonmaa 7		puolustusvarustukset - suojahuoneet	304102	P = 6699098 I = 3503302
99	Kotka, Kirkonmaa 8		puolustusvarustukset - tykkiasemat	304102	P = 6696118 I = 3502181

8.1 PYHTÄÄ

8.1.1 Ahvenkosken alue

1. Pyhtää, Ahvenkosken patterit

1000 00 2104

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Lukumäärä: 2
 Koordinaatit: P = 6710292, I = 3471067
 Koordinaattiselite: eteläisemmän patterin rintasuojaja
 Peruskartta: 302404

ARKISTOTIEDOT

1968 Tapani Ahvenisto, inventointi
 1989 Ulla-Riitta Kauppi, tarkastus

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 23.4.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:1—4
 Karttaotteet: Kartta 1

Kohde sijaitsee Kymijoen itärannalla ja sen muodostaa kaksi tykkipatteria, jotka sijaitsevat kesähuviloiden pihamaiden nurmikentillä n. 15 metrin päässä joen rannasta.

Tykkipattereiden välistä kulkee Suuren Rantatien tielinja, joka on tällä kohdalla ylittänyt joen. Joen rannassa on sillan harkkokivistä muurattu päätymuuri, jonka leveys 5 m ja on sortumaisillaan. Sillan länsipää on ollut aikanaan Kirmusaaren pohjoisosassa, jossa on jäljellä samanlainen päätymuuri. Kymijoen säännöstelyn takia vedenpinnan korkeus on muuttunut ja em. saari on jakaantunut kolmeen osaan: Kirmusaareen, Tervasaareen ja Tirikkaan.⁴² Sillan länsipää on nykyisin Tirikan saarella. Turun rauhan määrittelemä Ruotsin ja Venäjän raja on kulkenut Kymijokea pitkin Kirmusaaren länsipuolelta. Tykkipatterit lienee rakennettu viimeistään rajalinjan vahvistamisen jälkeen vuonna 1743.

Eteläinen patteri sijaitsee välittömästi vanhan maantien vieressä. Se on pohjamuodoltaan neliö ja kooltaan 60 x 60 m. Varsinaiset tykkiasemat ovat olleet varustuksen lounais- ja luoteiskyljillä. Ne ovat nykyisin matalia ja leveitä maavalleja. Ulkopuolelta vallit erottuvat selkeämmin ja luoteisnurkassa patterin rintasuojan luiska kohoaa rantakallioita viisi metriä korkeammalle. Sisäpuolelta valli on ympäröivää maastoa n. 0,5 m korkeammalla. Tykkien ampumatasot ovat kuluneet miltei näkymättömiin loivaksi pengerrykseksi. Lounaan puoleinen kylki on säilynyt parhaiten. Sen ulkosivulle on rakennettu myöhemmin puiset portaat.

Luoteen puoleisesta maavallista on jäljellä vain noin 10 m lounainen—kaakko—suuntaista valliä. Loppuosa rintasuojasta on jäänyt pienehkön kesähuvilan alle ja tuhoutunut, rintasuojan torjuntasuunnan puoleisen alaosan pengerrys on tosin vielä näkyvässä. Patterin koillis- ja kaakkoisivut ovat olleet paaluvarustuksella suojattuja⁴³. Kaakkoisivu on nykyisin maalla

⁴² Ulla-Riitta Kaupin raportti kahdesta matkasta Pyhtään Ahvenkoskelle. 18.10.1989. MV/RHO.

⁴³ Laskovski 1866, kuvaliite, taulu 2.

peitetty kivivalli, jonka leveys on 3 m ja korkeus 0,5 m. Koillinen kylki on 1,5 m leveä maavalli, jolla on korkeutta alle 0,5 m. Valli katkeaa pihaan johtavan ajoväylän kohdalta.

Laskovskin venäläisiä linnoituksia esittelevässä julkaisussa on eteläisen patterin lounais- ja luoteiskylkien rintasuojaan merkitty yhdeksän tykkien ampuma-aukkoa. Tykkien torjuntasuunta on ollut pohjoiseen, lounaaseen ja luoteeseen. Luoteen puoleiselle ampumakorokkeelle on noussut luiska patterin keskeltä. Patterin koillisosaan on piirroksessa merkitty kaksi rakennusta.⁴⁴

Pohjoinen patteri on sijainnut n. 50 m pohjoiseen vanhasta tiestä. Patterin rakenteet erottuvat enää ainoastaan laakeana, itään loivasti kohoavana terassina, jossa on kaksi asuinrakennusta ja kaksi vajaa. Rakennusten perustat eivät ulotu syvälle maahan. Piha-alue on tasoitettu täydellisesti, mutta varustuksen 1—2 m korkea pengerrys havaittavissa pihapiirin pohjoissivulla puutarhajätteiden alla.

Laskovskin venäläisiä linnoituksia esittelevässä julkaisussa on patteri piirretty viisikulmaiseksi. Vallikäytävällä varustettua rintasuojaa on pohjoisen patterin pohjois-, lounais- ja länsikyljillä. Niissä on ollut piirroksen mukaan kahdeksan tykkien ampuma-aukkoa. Tykkien torjuntasuunta on ollut pohjoiseen, lounaaseen ja länteen. Lännen ja pohjoisen puoleisille vallikäytävälle on noussut kaksi luiskaa patterin keskeltä. Patterin etelä- ja itäsivu ovat muodostaneet taustasuojan, joka on ilmeisesti ollut paaluvarustus. Patterin itäosaan on merkitty rakennus.⁴⁵

Pohjoisen patterin valleista on kuljetettu aikanaan maata Ahvenkosken kartanon pelloille mutta sisällissodan 1918 aikana punaiset joukot toivat takaisin maata ja kiviä kuormittain kunnostaessaan rintasuojaa ampumavalliksi.⁴⁶ Punakaarti ja saksalaiset joukot taistelivat Ahvenkosken alueella huhtikuun loppupuolella.⁴⁷

Pattereista noin 150 m itään tienristeyksen vieressä, 10 m tien itäpuolella makaa avokalliolla kyljellään neljä kivistä veistettyä, sammaloitunutta kivipilaria, joiden päät suipponevat loivan pyramidin muotoisiksi. Kivipilareiden koko on 1,2 x 0,6 x 0,6 m. Ahvenisto ei mainitse pilareita vuoden 1968 inventoinnissa. Paikalla sijainnutta Ahveniston kirjaamaa rakennuksen perustaa ei löytynyt maastosta.

Ahvenkosken vanhan rajalinjan maisema, joen ylittäneiden siltojen jäännökset, Suuren Rantatien linjaus ja rajanylityspaikkaa varmistaneet tykkipatterit muodostavat historiallisesti merkittävän kokonaisuuden. Tykkipatterit sijaitsevat kuitenkin yksityisillä tonteilla ja aivan pihapiirissä eivätkä siksi sovellu matkailu kohteiksi.

2. Pyhtää, Kirmusaari

1000 00 2090

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6709820, I = 3470760
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302306

ARKISTOTIEDOT

1968 Tapani Ahvenisto, inventointi

⁴⁴ Laskovski 1866, kuvaliite, taulu 2.

⁴⁵ Laskovski 1866, kuvaliite, taulu 2.

⁴⁶ Ahvenisto 1966—1968. Kymenlaakson historiallisten kiinteiden muinaisjäänösten inventointi. MV/RHO.

⁴⁷ Henke 1922, 237—241.

1989 Ulla-Riitta Kauppi, tarkastus

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Kohteessa ei käyty vuoden 2007 inventoinnin yhteydessä
Karttaote: Kartta 1

Suuri rantatie on kulkenut aikanaan Kirmusaaren (ruotsiksi Germundsö, venäjäksi Ермосари) poikki. Saaren eteläosassa on ollut siltayhteys Kymijoen länsirannalle ja pohjoiskärjessä itärannalle. Joen säännöstelyn takia vedenpinnan korkeus on muuttunut ja saari on jakaantunut kolmeen osaan: Kirmusaareen, Tervasaareen ja Tirikkaan. Kirmusaaren redutti sijaitsee saaren keskiosassa, vanhan tien vieressä. Redutti eli umpilinnake on rakennettu viimeistään rajalinjan vahvistamisen jälkeen vuonna 1743. Laskovskin Venäjän linnoituksia esittelevän julkaisun mukaan se oli suunniteltu kahdeksankulmaiseksi, joka suuntaan ampumakorokkeella varustetaksi umpilinnakkeeksi, jonka sisäänkäynti oli sen itäisivulla.⁴⁸ Vuonna 1989 oli redutista jäljellä enää tien suuntainen kiviladelmä. Kesäasukkaat olivat käyttäneet linnakkeen ylätasoa oleskeluterassinä.⁴⁹ Ahvenisto oli löytänyt 1968 vallitasanteen päältä kivijalan, jonka oletti olevan vanhan kestikievarin perustuksen.⁵⁰

3. Pyhtää, Sairalasaari

1000 00 7618

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: linnakkeet
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 3
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: P = 6710900, I = 3471000
Koordinaattiselite:
Peruskartta: 302404

ARKISTOTIEDOT

1968 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Kohteessa ei käyty vuoden 2007 inventoinnin yhteydessä.
Karttaote: Kartta 1

Kymijoen keskellä sijaitsevaan Sairalasaareen luoteisosaan on merkitty Laskovskin venäläisiä linnoituksia esittelevässä julkaisussa nelikulmainen redutti eli umpilinnakkeus. Saarella 1989 käynyt tutkija Ulla-Riitta Kauppi ei havainnut maastossa merkkejä varustuksesta. Sen sijaan paikalta löytyi suuri rakennuksen perustus, joka on 1800 ja 1900-lukujen vaihteessa perustetun alkoholistasairaalalan kivijalka.⁵¹

Tutkija Tapani Ahvenistolle kertoi Ahvenkosken kartanon tilanhoitajan poika herra Terichoff vuonna 1968, että saarella on maata muokattu perusteellisesti kun sairaalan rakennustyöt aloitettiin. Tällöin myös redutti olisi tuhottu.⁵²

On epäilty, että redutti saattaisi sijaita Sairalasaaren pohjoispuolella olevassa Tupasaassa, jonka kautta on kulkenut tie ja sillat Kymijoen yli vielä 1900-luvulla. Tupasaassa ei käyty vuoden 2007 inventoinnin yhteydessä.⁵³

⁴⁸ Laskovski 1866, kuvaliite, taulu 2.

⁴⁹ Ulla-Riitta Kaupin raportti kahdesta matkasta Pyhtään Ahvenkoskelle. 18.10.1989.

MV/RHO.

⁵⁰ Ahvenisto 1966—1968. Kymenlaakson historiallisten kiinteiden muinaisjäänösten inventointi. MV/RHO.

⁵¹ Kauppi 1989. Kertomus kahdesta matkasta Pyhtään Ahvenkoskelle. 18.10.1989. MV/RHO.

⁵² Ahvenisto 1966—1968.

8.1.2 Pyhtää, rannikkoalue

4. Pyhtää, Korsnäs

1000 00 7790

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi:
 Tyypin tarkenne:
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka:
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6706020, I = 3478070
 Peruskartta: 302306

ARKISTOTIEDOT

2006 Sirkka-Liisa Seppälä, inventointi.

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 27.4.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:5
 Karttaotteet: Kartta 2

Kohde on kuoppa, joka sijaitsee Korsnäsin harjanteen eteläpään lounaan puoleisessa reunassa, harjanteen huipulla olevassa pirunpeltomaisessa kivikossa. Ympäristössä kasvaa harvakseltaan sekametsää. Harjanteen länsipuolen juurelta kulkee tie, joka on aikanaan jatkunut ylityspaikkojen kautta Munapirtin saarelle. Tie on ollut kulkureitti saaristosta Suurelle Rantatielle.

Luonnon muovaamaan kivikkoon on kaivettu soikean muotoinen kuoppa, jonka koko on 2 x 4 m ja syvyys = 1m. Kuoppa rajautuu pohjoispäässään suureen maakiveen. Kuopan reunoille on kasattu kiviä valliksi, jonka leveys on 1 m ja korkeus 0,75—1 m. Kivet ovat halkaisijaltaan noin 20—40 cm. Vallissa on suuaukko, joka aukeaa itään. Kuopan rakennusajankohdasta ei ole tietoja. Kyseessä saattaa olla majan pohja. Mikäli kuoppa on liittynyt sodankäyntiin se on todennäköisimmin tehty 1700-luvulla ja liittyy rinteen alapuolella kulkeneen tien varmistamiseen.

Paikka sopii matkailukäyttöön huonosti. Läheiselle ampumaradalle johtavalta tieltä ei johda polkua ylös kohteelle. Maasto mäen huipun kivikossa on vaikeakulkuista.

5. Pyhtää, Lökören patteri

1000 00 2105

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6707332, I = 3486365
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302309

⁵³ Seppälä 2004.

ARKISTOTIEDOT
1969 Lasse Laaksonen, tarkastus

VUODEN 2007 INVENTOINTI
Aika: 24.4.2007
Kuvat: MV/RHO 125738:6—8
Karttaotteet: Kartta 3

Kohde on tykkipatteri, joka sijaitsee Lökörenin matalan ja hiekkaisen niemen eteläpään länsirannalla, venesataman vieressä. Hienossa hiekkassa kasvaa harvakseltaan mäntyjä.

Tykkipatterista on jäljellä kaksi toisiinsa nähden suorassa kulmassa olevaa rintasuojan osaa. Patterin pohjoisosan muodostaa pohjoiskoillinen—etelälounas –suuntainen hiekkavalli, josta on jäljellä enää 18 m pitkä osio, jolla on korkeutta 0,7 m. Eteläosassa on koillinen—lounas –suuntainen 34 m pitkä hiekkavalli, jonka korkeus on 1,2 m. Patterin torjuntasuunta on ollut etelään ja länteen. Rintasuojien kulman kohdalta on raivattu tie saaren rantaan. Patterin rintasuojat ovat kärsineet kulkemisesta ja maastopyöräilystä aiheutuneista eroosioaurioista ja pohjoinen valli on kulunut miltei näkymättömiin. Vallista oli erottunut vielä 1969 neljä rintasuojaan tehtyä ampuma-aukkoa.⁵⁴

Patteri on rakennettu viimeistään Kustaan sodan aikana 1788—1790. Patteria on todennäköisesti käytetty taisteluissa ja sitä ovat hyödyntäneet niin venäläiset kuin ruotsalaisetkin joukot.⁵⁵

Lökörenin patteri sopii hyvin matkailukohteeksi. Paikka on vaivaton saavuttaa, maasto on helppokulkuista ja lähistöllä on runsaasti pysäköintitilaa. Kohde on jo nyt varustettu opastaululla. Patterin ympäristö tulisi kuitenkin varustaa ajoestein ja kulku kohteen alueella ohjattava siten ettei patteriin tutustumisesta synny lisää eroosioaurioita.

Kuva 9 Pyhtään Lökörenin tykkipatterin hiekkaperäisestä maasta rakennetut rintasuojat ovat erodoituneet. Kuva: John Lagerstedt 2007.

⁵⁴ Lasse Laaksonen raportti virkamatkasta Pyhtään Siltakylän Lököreen 13.10.1969. MV/RHO.

⁵⁵ Mattila 1960, 595.

8.1.3 Hirvikosken alue

6. Pyhtää, Hirvikoski

1000 00 2103

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: mahdollinen muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus: historiallinen

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6722577, I = 3480784

Peruskartta: 302408

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 24.4.2007

Karttaotteet: Kartta 4

Päiväämättömään, todennäköisesti 1700-luvulla piirrettyyn sotilaskartan konseptiin merkitty kohde, joka saattaa olla puolustusvarustus.⁵⁶ Paikka sijaitsee metsäisellä mäellä Kymijoen rantatöyräällä Lossirannantien pohjoispäässä. Mäen itäpuolella on ollut aikanaan lossin paikka. Maastotutkimuksessa ei paikalta löydetty varustuksia. Mäen pohjoisreunalla oli tanssi paikaksi tasoitettu maaterassi.

7. Pyhtää, Hirvikosken redutti

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: linnakkeet

Ajoitus: historiallinen

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6722641, I = 3481109

Koordinaattiselite: jäljelle jääneen osan keskikoordinaatit

Peruskartta: 302408

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:9—10

Karttaotteet: Kartta 4

Kohde sijaitsee mäellä, Kymijoen mutkan etelärannalla, jossa Vaskovuolle muuttuu Hirvikoskeksi. Mäen poikki on rakennettu tie, joka ylittää joen Ruotsinpyhtään puolelle. Mäki laskeutuu paikoin jyrkkinä kallioina joen uomaan. Maasto on sekametsää, joka on itäpuolella paikoin tiheää. Tien länsipuolella on kesähuviloita piharakennuksineen.

Harjuntien länsipuolella, joen rannalla olevan jyrkän kallion reunalla on jäljellä 50 m pitkä terassirakennelma / pengerrys. Torjuntasuunnan puolelta pengerrys on metrin korkuinen ja taustapuoleltaan se on nykyisin maanpinnan tasossa. Terassin taustapuoli on aikanaan tasattu kasvimaaksi ja tutkimusajankohtana taaemmaksi rakennettiin uutta kesämökkiä.

Paikalla on sijainnut varustus jo viimeistään Kustaan sodan aikana 1788—90. Laskovskin venäläisiä linnoituksia esittelevässä julkaisussa on piirros Hirvikosken rajajoen ylityspaikasta. Mäen pohjoisosaan, joen mutkan rannalle on piirretty kuusikulmainen redutti, jonka sisäänkäynti on kaakon puolella. Varustuksen rintasuoja on ollut piirroksen mukaan maavalli ilman ampumakoroketta ja vallihautaa. Redutin torjuntasuunta on ollut jokaiseen

⁵⁶ Sotilaskartan konsepti. Päiväämätön. Riksarkivet. Ilkka Kaskisen kautta.

ilmansuuntaan.⁵⁷ Inventointikäynnillä etsittiin varustuksia myös Hirvikoskentien itäpuolelta ja Vaskovuolteen rannoilta tuloksetta.

Kohde ei sovellu matkailukohteeksi. Varustuksen jäljelle jääneet osat sijaitsevat kesämökkintonttien pihamailla.

8. Pyhtää, Harjunpäänkangas

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: ei määritelty
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6718794, I = 3483766
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302407

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 24.4. ja 11.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:11—16
 Karttaotteet: Kartta 5, kenttäpiirros 1

Kohde sijaitsee Hirvikoskentien molemmin puolin Harjunpäänkangas-nimisellä mäellä. Hiekkaisessa kangasmaastossa kasvaa kuusi- ja mäntymetsää.

Kohteessa on 25 maahan kaivettua, suorakaiteen tai neliön muotoista kuoppaa, joiden kulmat ovat pyöristyneet ja reunat laskeutuvat kartion muotoisina kuoppien pohjille. Kuoppien keskiyvyys on 1,2 m. Kuoppien koot vaihtelevat välillä 1,5—4 x 1,5—4 m. Edellisten lisäksi on kohteen luoteisosassa 6 kpl pienempiä, 1 x 1 m kokoisia kuoppia joiden syvyys on 0,4—1 m. Useisiin kuoppiin tehtiin kairauspistoja T-piikillä. Kairausnäytteessä havaittiin kuopan pohjan pintamaan ja huuhtoutumakerroksen alla tummanruskea hiekkakerros, joka jatkui roudaiseen maahan asti toisinaan miltei metrin syvyyteen.

Tien länsipuolella olevat kuopat ovat pienempiä ja muovautuneet lähes pyöreiksi. Tien itäpuolella kuopat ovat suurempia ja suorakulmaisempia. Kahdessa tien itäpuolella olevissa kuopissa on selkeät oviaukot, jotka sijaitsevat kuoppien itäreunoilla. Pohjoisemman sisäänkäynnillä varustetun kuopan aukko saattaa liittyä maantien ojitukseen.

Lähistöllä asuvan Erkki Marttilan antaman suullisen tiedonannon mukaan, on alueen pohjoisosan reunassa sijaitsevan konehallin kohdalla ollut aikanaan vielä kolme kuoppaa. Tien itäpuolella on suurehkoja hiekanottoaikoja, joiden kohdalla on saattanut olla myös kuoppia.

Kuopat ovat ilmeisesti sotaväen majoitusaluetta. Niiden tekijöistä tai rakennusajankohdasta ei ole tietoja. Kohteesta 350 m lounaaseen sijaitsee Hirvikoskentien varressa Kaukolan redutti (ks. kohde 9). Majoitusalueen käyttöajankohta on ollut todennäköisesti 1700-luvulla.

Kohde sopii matkailukäyttöön varauksella. Osa kuopista sijaitsee tonttimaan laitamilla ja pysäköintitilaa on huonosti.

⁵⁷ Laskovski 1866, kuvaliite, taulu 2.

Kuva 10 Pyhtään Harjunpäänkankaan leirialueen kuoppia. Kuva: John Lagerstedt 2007.

9. Pyhtää, Kaukola

1000 00 7619

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6718440, I = 3483620
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302407 Pernoo

ARKISTOTIEDOT

1968 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 24.4.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:17—19
 Karttaotteet: Kartta 5

Kohde on vallihaudalla ympäröity redutti eli umpivarustus, joka sijaitsee välittömästi Hirvikoskentie vieressä Harjunpäänkankaan eteläpuolella, viljelysten ympäröimässä metsäsaarekkeessa. Rakenteen päällä kasvaneet suurikokoiset puut on kaadettu pois. Redutin keskellä kasvaa kuitenkin vesakkoa ja vallihaudan ulkoreunoilla matalaa kuusikkoa.

Redutti on muodoltaan viisikulmio, jonka kärki on kohti eteläkaakkoa. Koko on 20 x 18 m. Se on ympäröity joka puolelta 1—3 m levyisellä vallihaudalla, jonka syvyys on 1m. Redutin sisäänkäynti on pohjoispuolella, jonka kohdalla on vallihaudassa 2,5 m leveä maatäyttö. Vallihauta on osittain tuhoutunut varustuksen itäreunan kohdalla, kun vieressä kulkevaa tietä

on levennetty. Redutissa ei ole rintasuojaa. Se on joko jäänyt tekemättä tai hävitetty myöhemmin. Redutin itäosassa on kaksi pyöreää kuopannetta, joiden halkaisija on 2 m ja syvyys 0,5 m.

Redutin rakennuttajasta tai rakennusajankohdasta ei ole tietoja. Se on rakennettu torjumaan tietä pitkin etelän suunnasta hyökkävää vihollista. Rakennus- ja käyttöajankohta lienee 1700-luvun alkupuolella Suuren Pohjan sodan ja Hattujen sodan välisenä aikana.

Kohde sopii hyvin matkailukohteeksi. Se on helppo saavuttaa ja viereen on mahdollista järjestää pysäköintitilaa parille autolle.

8.1.4 Pyhtään muut manneralueet

10. Pyhtää, Annulanmäki

1000 00 7310

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: mahdollinen muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: kivirakenteet
 Tyyppin tarkenne: kiviaidat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6708620, I = 3475430
 Koordinaattiselite:
 Peruskartta: 302306 Pyhtää

ARKISTOTIEDOT

2005 Katja Vuoristo & Kreetta Lesell, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 23.4.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:20
 Karttaotteet: Kartta 10

Kohde sijaitsee Kymijoen itärannalla Annulanmäellä Pyhtään kirkonkylän eteläosassa. Jyrkän kallion päällä on mäntyjä ja lehtipuuvesakkoa. Kallion juurella on lehtipuita ja tiheää vesakkoa.

Kallion huipulla on luonnonkivistä ilman laastia ladottu n. 1,5 m leveä kiviaita, joka on suunnassa pohjoiskoillinen—etelälounas ja 40 m pitkä. Aidalla on korkeutta 0,5—1,5 m. Aidan länsipuolella on mahdollisesti 1900-luvulle ajoittuva talon paikka rakennuksen pohjineen ja piha-alueineen.⁵⁸ Kiviaita liittyy rakennusten pihapiiriin eikä ole puolustusvarustus. Aidan takaa ei ole tähtäysalaa Annulanmäen länsipuolelta virtaavan joen rantaan.

Aidan eteläpäässä on kasa hienoksi rouhittua sepeliä ja paikalla on ilmeisesti ollut sepelimurskaamo. Sepelikasan kohdalta laskeutuu mäen juurelle suurista louhituista kivistä ladottu 5 m leveä luiska, joka on loiventanut rinnettä ja todennäköisesti mahdollistanut kuljettimen sijoittamisen tai koneiden liikkumisen sepelimurskaamolle. Mäen lounaisrinteen alaosassa on pystysuoran kallioseinämän juurella terassimainen, tasoitettu alue jonka sivuilla on epämääräisiä matalia maavalleja. Mäen rinteellä ja juurella olet rakenteet liittyvät ilmeisesti ympäristön tie- ja siltatyömaihin.

⁵⁸ Vuoristo & Lesell 2005

11. Pyhtää, Sammalsuo 2**1000 00 7145**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet
 Tyypin tarkenne: uunit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6707945, I = 3483056
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302309

ARKISTOTIEDOT

2006 Sirkka-Liisa Seppälä, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 27.4.2004
 Kuvat: MV/RHO 125738:21
 Karttaotteet: Kartta 7

Kohde on mahdollinen ryssänuuni, joka sijaitsee valtatie 7:n eteläpuolella, Siltakyläntien risteyskohdalta 1 km etelään. Kohde on avokalliolla, jonka ympäristössä kasvaa istutettua mäntymetsää. Kohteen ympäristöä tutkittiin, mutta alueelta ei löytynyt merkkejä sotaväen leiripaikoista.

Metsätieltä erkanevan ajouran kohdalta, tieltä 20 m etelään, on hyvin matala kiveys, jonka koko on 2 x 2 x 0,2 m. Ajoura on halkaissut kiveyksen kahteen osaan. Sen lounaispuolella on kuusen peittämä ladottu korkeampi kiveys, joka on mahdollisesti ryssänuuni. Rakenteen koko on 2 x 1,5 x 0,5 m. Kivien halkaisija on 40–50 cm. Rakenne on sisäpuoli on kooltaan 30 x 50 cm sekä avoin ja kivetön.

Kohde sopii matkailukäyttöön huonosti. Se sijaitsee yksityistien varressa, joka on varustettu puomilla. Kohdetta on vaikea löytää maastosta.

12. Pyhtää, Viinakallio**1000 00 2367**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet
 Tyypin tarkenne: ryssänuunit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6715540, I = 3475870
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302404 Ruotsinpyhtää

ARKISTOTIEDOT

1997 Timo Miettinen, tarkastus
 2002 Marita Kykyri, tarkastus

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 27.4.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:22
 Karttaotteet: Kartta 12

Kohde on ryssänuuni, joka sijaitsee Viinakallion lounaisrinteen juurella kulkevan tien itäpuolella. Uuni on avokallioalueen luoteispäässä, n. 6 m etelään siirtolohkareesta, joka

merkitty peruskarttaan. Kohteen ympäristöä tutkittiin mutta maastosta ei löydetty mitään merkkejä esim. sotaväen leiripaikasta.

Kivistä ladottu, ilman laastia kasattu uuni on hevosenkengän muotoinen. Uunin suu aukeaa itään. Rakenteen pituus on 1,5 m, leveys 1,2 m ja korkeus 40-55 cm. Uunin keskellä on kuumuuden lohkomia kiviä.

Kohde soveltuu matkailukäyttöön välttävästi. Uuni sijaitsee riittävän matkan päässä lähimmästä pihapiiristä, mutta sille johtava tie on yksityistie joka kulkee pihamaan läpi.

13. Pyhtää, Munasuo

1000 00 7620

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet
 Tyyppin tarkenne: ryssänuunit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 2
 Koordinaatit: P = 6718040, I = 3480240
 Koordinaattiselite:
 Peruskartta: 302407 Pernoo

ARKISTOTIEDOT

1968 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 24.4.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:23
 Karttaotteet: Kartta 9

Kohde sijaitsee Valkmusan kansallispuiston pohjoispuolella Munasuohon pistävässä kallioniemekkeessä. Maasto on paikoin erittäin tiheää sekametsää ja kallioniemekkeen harja on louhikkoisen. Maastotutkimuksissa ei pystytty varmuudella paikantamaan uunia. Ympäristöstä ei löytynyt merkkejä sotaväen leirialueesta.

Ahvenisto mainitsee 1968 että uunia oli myöhemmin muutettu siten, että se oli pelkästään pohjaltaan soikea 0,5 m korkea kivikehä. Sen laajuus oli 2 x 2,7 m. Kiviä oli otettu pesän kohdalta kehäksi suun eteen. Suun molemmin puolin olleet kivet, jotka olivat jääneet kehän sisälle, olivat 0,6 m päässä toisistaan.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön. Maasto on suon ympäröimää louhikkoista ryteikköä eikä paikalle johda polkua.

8.1.5 Pyhtään Saaristoalue

14. Pyhtää, Kaunissaaren kenttälainnoitteet

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 7
 Koordinaatit: P = 6692941, I = 3487507
 Koordinaattiselite: alueen keskikoordinaatti
 Peruskartta: 302308

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 2.8.2007

Karttaotteet: Kartta 10

Kohteen muodostaa neljä kenttälainoitettua tuliasemaa ja kaksi niiden taustalla sijaitsevaa korsua Kaunissaaren lounaisosassa. Tuliasemat sijaitsevat aivan rantaviivan tuntumassa sekametsässä. Korsut ovat sisempänä saarella tiheän sekametsän keskellä.

Tuliasema 1 P = 6692770, I = 3487581

Maahan kaivettu pyöreä potero, jonka reunoja on korotettu maalla ja kivillä. Halkaisija 5 m, syvyys 0,8 m.

Tuliasema 2 P = 6692777, I = 3487563

Maahan kaivettu soikea potero, jonka reunoja on korotettu maalla ja kivillä. Halkaisija 4 m, syvyys 0,6 m.

Tuliasema 3 P = 6692777, I = 3487563

Maahan kaivettu pyöreä potero, jonka reunoja on korotettu maalla ja kivillä. Halkaisija 3 m, syvyys 0,7 m.

Tuliasema 4 P = 6693030, I = 3487300

Tuliaseman rintasuojan muodostaa puolipyöreä kivivalli, jonka korkeus on 1 m. Aseman pohjan halkaisija on 6 m. Kivet ovat ilmeisesti aikanaan olleet ladottuja ilman muurausta. Vallia on todennäköisesti myöhemmin vahvistettu laastilla.

Korsu 1 P = 6692886, I = 3487518

Osittain maahan kaivettu ja kivilatomuksella korotettu ja vahvistettu miehistösuoja. Katto on romahtanut tai purettu. Rakenteen päällä kasvaa runsaasti vesakkoa ja puita.

Korsu 2 P = 6693223, I = 3487431

Maahan kaivettu miehistösuoja. Ulkomitat 10 x 15 m. Rakenteen keskellä on U-kirjaimen muotoinen 1,3—2,5 m syvä hauta, jolla on leveyttä alaosastaan 1,5 m. Kattorakenteet ovat joko purettu tai ne ovat romahtaneet. Sisäänkäyntejä on ollut ilmeisesti kaksi ja ne sijaitsevat rakenteen luoteispuolella. Korsu on erittäin tiheässä metsässä ja rakenteen päällä kasvaa kookkaita kuusia ja mäntyjä.

Tuliasemat ja suojat on rakennettu todennäköisesti toisen maailmansodan aikana. Aseistuksesta ja käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Kohde soveltuu huonosti matkailukäyttöön. Tuliasemat sijaitsevat rantamökkien pihapiireissä ja joissakin asemissa oli grillejä tai savustusuuneja. Korsujen saavutettavuutta vaikeuttaa tiheä metsä ja niiden sijainti kesähuviloiden läheisyydessä.

15. Pyhtää, Kaunissaaren tulenjohtotorni

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritetty

Muinäisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: tornit

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: ei määritetty

Lukumäärä: 2

Koordinaatit: P = 6692943, I = 3488408

Koordinaattiselite: tornin keskikoordinaatti

Peruskartta: 302308

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 2.8.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:24—25

Karttaotteet: Kartta 10

Kohde sijaitsee Kaunissaaren kaakkoisosassa Pitkäniemen kärjessä. Maasto on hiekkakangasta, jossa kasvaa mäntyjä ja katajia.

Kohde on betonista rakennettu kuusikulmainen rannikkotykistön tulenjohto- ja mittaustorni. Ulkomitat ovat 2,5 x 2,5 m ja korkeus on noin 7—10 m. Tornissa on alhaalla, noin kahden metrin korkeudessa yksi ikkunaton huonetila ja tornin huipussa toinen huone, joka on varustettu idän, etelän ja lännen suuntaan aukeavalla kapealla tähystysraolla. Huoneiden ovet ovat tornin pohjoisen puoleisella seinällä ja niihin nouseaan teräksisiä tikasaskelmia pitkin, jotka on valettu tornin ulkoseinään. Yläkerran rakohuoneen oven edessä on betoninen parveketasanne ja tämän yläpuolella vielä toinen parveke, jolta pääsee nousemaan tornin katolla sijaitsevalle avoimelle tähystyspaikalle. Alakerran huoneen oviaukolle on myöhemmin rakennettu teräsriläportaati.

Torni rakennettiin 1930-luvun alussa. Se toimi Kotkan Kirkonmaan ja Rankin rannikkotykkipattereiden apumittauspisteinä. Kaunissaaren mittaustorni ja Kirkonmaalle rakennettu samankaltainen torni olivat Suomen ensimmäiset ns. Rikaman-malliset mittaustornit.⁵⁹

Tornin vieressä, sen lounaispuolella on kenttälinoitettu tulasema. Sen muodostaa rantakivistä ladottu pyöreä kivivalli. Tulaseman halkaisija on 5 m ja kivivallin korkeus 0,3 m.

Pitkäniemen tulenjohtotorni ja tulasema sopivat huonosti matkailukäyttöön. Alueelle kuljetaan kesähuvilan pihamaan kautta. Tornin seinustalla olevilta tikkailta, parvekkeilta ja katolta on putoamisvaara.

Kuva 11 Pyhtään Kaunissaaren tulenjohtotornin vieressä oleva kivistä ladottu tulasema (kohde 15). Kuva: John Lagerstedt 2007.

⁵⁹ Tirronen 1994, 30.

8.2 KOTKA

8.2.1 Vanhimmat kohteet

16. Kotka, Huruksela, Heposuonpolku

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: ei määritelty
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6727969, I = 3488474
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302408

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:26—27
 Karttaotteet: Kartta 11

Kohde sijaitsee Heposuonpolun molemmin puolin noin 240 m Sakaran tienhaarasta kaakkoon. Paikalla on tien itäpuolella pieni hiekkakuoppa. Hiekkaperäisessä maastossa kasvaa havupuita.

Kohteessa on maahan kaivettuja pitkänomaisia, pyöreäkulmaisia kuoppia, joiden koko on keskimäärin 2 x 1,2 m ja syvyys 0,7 m. Tien länsipuolella on neljä kuoppaa, ja itäpuolella kahdeksan selkeää kuoppaa joista yhden kookkaamman, 3 x 4 m kokoisen kuopan reunassa on suurikokoinen maakivi. Tien itäpuolella on lisäksi neljä epämääräistä kuoppaa, joista kolme sijaitsee metsäkoneen jättämien pyöränurien kohdalla.

Kyseessä on todennäköisesti sotaväen leirialue. Maanomistaja Risto Koho kertoi kohdetta kutsutun ”Ryssänhautoiksi”. Kohde sopii matkailukäyttöön välttävästi. Kohde hahmottuu ryteikköisestä maastosta hankalasti ja paikalle johtava tie on osin huonokuntoinen.

17. Kotka, Petäjäkoski

1000 00 7245

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: maavallit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6713405, I = 3494395
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

ARKISTOTIEDOT

2005, Päivi Hakanpää, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:28—29
 Karttaotteet: Kartta 12

Kohde on tykkipatteri, joka sijaitsee Kymijoen Korkeakoskenhaaran Petäjäkosken etelärannalla, joen puolelle jyrkästi laskeutuvan avokallion päällä. Paikalla kasvaa kuusia ja mäntyjä.

Tykkipatterin rintasuojasta on jäljellä suorakulmaisesti taittuva 0,7 m korkea maavalli, joka on pohjoisosassa itä—länsi-suuntainen, 17 m pitkä ja 1,5 m leveä. Vallin eteläosa on 4 m pitkä ja sen loppupäässä on vielä suuria luonnokivilohkareita. Rintasuojan kaakkoispuolella on lisäksi matalampi 4 m pitkä ja 0,7 m leveä maavalli.

Patteri on merkitty ruotsalaisten varustuksia Kustaan sodassa esittävään karttaan vuodelta 1789. Kartassa patteri on viisikulmainen, eteläiseltä sivultaan avonainen varustus.⁶⁰

Kohde soveltuu huonosti matkailukäyttöön. Se sijaitsee omakotitalon pihamaan läheisyydessä ja on hankalasti saavutettavissa.

18. Kotka, Skanssi

1000 00 7239

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6711220, I = 3494040
 Peruskartta: 302410

ARKISTOTIEDOT

2006, Ilkka Kaskinen, tarkastus

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Kohteessa ei käyty vuoden 2007 inventoinnin yhteydessä mutta kohteen ympäristöä tarkastettiin.
 Karttaotteet: Kartta 16

Kymijoen Huumanhaaran etelärannalle, joen ylittävän vanhan sillan kohdalle oli rakennettu 1600-luvulla pieni maalinnake. Paikka on nykyisin Hovinsaaren pohjoisosassa Kantinkujan ja Kymintien ja Kymijoen rajaamalla alueella, jossa on omakotitalo, joka viimeistään on tuhonnut kohteen leventyneiden teiden ohella.

8.2.2 Ruotsinsalmen linnoituksen varustukset

20. Kotka, Ruotsinsalmi, Patteri Katarina

1000 00 7734

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6704050, I = 3496965
 Peruskartta: 302312

⁶⁰ Plan af lägret vid Kymmenegård 1788-1790. 1789. Sotilaskartta Ia* 15 2d 18/14. KA .

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi

1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:30

Karttaotteet: Kartta 13

Patteri Katarina sijaitsee Fort Katarinan linnakkeen kaakkoispuolella Kotkansaaren eteläkärjessä. Alue on hoidettua puistoa, jossa kasvaa koivuja ja jokunen mänty.

Patterin rintasuojan muodostaa 40 m pitkä ampumakorokkein ja rintasuojin varustetu, rantaviivaa myötäilevä valli. Vallin päällä on molempiin sisäkulmiin kaivettu talvisodan aikana konekivääriasemat. Vallin luoteissiipi ja lounaisosa ovat tuhoutuneet.

Kohde on jo nähtävyysskäytössä. Se on varustettu opaskyltillä.

22. Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaaren kenttäpatteri 1000 00 2070

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: tykkiasemat

Ajoitus: historiallinen

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6704250, I = 3497080

Koordinaattiselite:

Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi

1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:31

Karttaotteet: Kartta 13

Kohde sijaitsee Kotkansaaren etelärannalla, Katariinan kaakkoispuolella, kivikkoisella mäellä jossa kasvaa harvakseltaan lehtipuita.

Tykkipatterista on jäljellä n. 15 m pitkä tasainen terassi, jonka meren puoleinen sivu on pengerrytetty 1–1,5 m korkealla kiveyksellä. Rintasuoja on hävinnyt lähes kokonaan.

Kohde on jo nähtävyysskäytössä. Se on varustettu opaskyltillä.

23. Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, ruutikellari n:o 82 1000 00 7774

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet

Tyypin tarkenne: kellarit

Ajoitus: historiallinen

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6704300, I = 3497030
Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi
1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007
Kuvat: MV/RHO 125738:32
Karttaotteet: Kartta 13

Kohde sijaitsee Kotkansaaren eteläosassa Katariinan koillispuolella ulkoilutien vieressä. Rakenteessa kasvaa vesakkoa ja suurikokoisia puita. Ruutikellari on sortunut ja siitä on jäljellä enää 1,5—2 m korkea kivijalka. Kohde on jo nähtävyysskäytössä. Se on varustettu opaskyltillä.

24. Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, ruutikellari n:o 83 1000 00 7775

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: kellarit
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: P = 6704400, I = 3497070
Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi
1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007
Kuvat: MV/RHO 125738:33
Karttaotteet: Kartta 13

Kohde sijaitsee Kotkansaaren eteläosassa, Mansikkalahden länsipuolella, ulkoilutien vieressä. Rakenteessa kasvaa suurikokoisia puita lehtipuita. Ruutikellari on sortunut ja siitä on jäljellä enää kivijalka. Kohde on jo nähtävyysskäytössä. Se on varustettu opaskyltillä.

26. Kotka, Ruotsinsalmi, Ammuskellari

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: kellarit
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: P = 6704839, I = 3496603
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:34

Karttaotteet: Kartta 13

Kohde sijaitsee teollisuusalueen paikoitusalueen laidalla Urheilijankadun länsipäässä. Kohdalla kasvaa vesakkoa.

Ammuskellarin koko on 2,5 x 4,5 m. Näkyvissä on pelkästään rakenteiden raunio. Kohde ei sovi matkailukäyttöön. Se sijaitsee yksityisellä teollisuustontilla.

27. Kotka, Ruotsinsalmi, Tykistön kasarmi

1000 00 7773

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: talonpohjat

Ajoitus: historiallinen

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6705000, I = 3496825

Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi

1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:35

Karttaotteet: Kartta 13

Kohde sijaitsee maaomalan tontilla. Siitä on säilynyt 33 x 17 m ja 30 - 50 cm korkea kasarmin kivijalka. Kohde on jo nähtävyysskäytössä. Se on varustettu Puistotien varressa verkkoaidan takana olevalla opaskyltillä.

28. Kotka, Ruotsinsalmi, Kotkansaari, patteri n:o 3 1000 00 7732

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: tykkiasemat

Ajoitus: historiallinen

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6705333, I = 3496085

Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi

1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:36

Karttaotteet: Kartta 13

Kohde sijaitsee kallion päällä Haukkavuorentien länsipuolella, leikkipuiston vieressä. Paikka on hoidettu puistomainen alue, jossa kasvaa vanhoja mäntyjä ja mm. ruusupensaita.

Patterin rintasuoja on rakennettu maasta, tiilestä ja kivistä. Oikea siipi on tuhoutunut ja vasempaan siipeen on rakennettu kellari.

29. Kotka, Ruotsinsalmi, Redutti Kotka

1000 00 2076

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6705498, I = 3496099
 Koordinaattiselite:
 Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi
 1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:37
 Karttaotteet: Kartta 13

Kohde sijaitsee Kotkansaaren länsirannalla Haukkavuorenkadun länsipuolella. Redutti Kotka on nelikulmainen, maasta, tiilestä ja kivistä tehty varustus. Se on kunnostettu ja redutin sisään on tehty kukka- ja yrttitarha. Kohde on jo matkailukäytössä ja se on varustettu opaskylillä.

31. Kotka, Ruotsinsalmi, Redutti Tiutinen

1000 00 2074

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6706211, I = 3499505
 Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi
 1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:38
 Karttaotteet: Kartta 14

Kohde sijaitsee Tiutisen saaren kaakkoisosassa Tiutisentien ja Vallihaudantien risteyksessä. Redutin sisällä kasvaa vesakkoa. Redutti on pohjakaavaltaan neliön muotoinen ja siitä on säilynyt vain sisäosat ja osa vallihaudoista. Ulkovarustukset ovat tuhoutuneet reduttia ympäröivien teiden alle.

Kohde ei sovi matkailukäyttöön nykyisessä kunnossaan. Redutin sisäosat ovat tiheän vesakon vallassa ja osa kivimuureista vaikuttaa vaarallisen heikkokuntoisilta. Redutin sisällä, sisäänkäynnin länsipuolella on betonirenkaista tehty kaivo, joka on kattamaton. Kaivossa oli 0,8 m syvyydestä alkava risu- ja roskakerros.

33. Kotka, Ruotsinsalmi, Tiutinen, ruutivarasto

1000 00 7777

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet
 Tyypin tarkenne: kellarit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6706630, I = 3498880
 Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi
 1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:39
 Karttaotteet: Kartta 14

Kohde sijaitsee Tiutisen saaren keskiosassa, noin 20 m länteen Tiutisen maantiestä. Kohdalla kasvaa vesakkoa ja lehtipuumetsää.

Ruutivaraston raunion koko on 6,5 x 10 m. Se on muurattu luonnonkivistä. Seiniä on pystyssä noin metrin korkeudelta. Kohde ei sovi nykyisessä kunnossaan matkailukäyttöön. Raunio hahmottuu heikosti vesakosta ja kiviseinät saattavat olla vaarallisen huonossa kunnossa.

34. Kotka, Ruotsinsalmi, Redutti Pitkäsalmi

1000 00 2078

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6706842, I = 3498877
 Koordinaattiselite:
 Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1966, Tapani Ahvenisto, inventointi
 1980, Päivi Nimander/Kymenlaakson maakuntamuseo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:40
 Karttaotteet: Kartta 14

Kohde sijaitsee Tiutisen saaren pohjoisosassa Hallantien länsipuolella. Redutissa kasvaa tiheää lehtipuuvalltaista metsää.

Redutti Pitkäsalmi on suuri nelikulmainen varustus, joka on alaosastaan kivistä ja yläosastaan tiilistä rakennettu. Sen sisäosissa on tehty maanottoja ja valliin on puhkaistu leveä ajoaukko.

Kohde ei sovellu nykyisessä kunnossaan matkailukäyttöön. Redutissa on jyrkkiä pudotuksia ja osa muureista on sortumaisillaan.

35. Kotka, Ruotsinsalmi, Redutti Halla

1000 00 2075

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6707875, I = 3498405
 Koordinaattiselite:
 Peruskartta: 302312

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 14

Kohde on sijainnut Hallan saaren keskiosan länsirannalla. Paikalla on nykyään tasattu laiturialue ja vanha ratapiha. Redutti on tuhoutunut. Koordinaattipisteestä n. 70 m pohjoiseen on maastossa maansekainen pengerrytetty kivivalli, jolla on pituutta 10 m ja korkeutta 0,7 m. Valli saattaa olla mahdollinen ulkovarustuksen tms. osa.

Redutista on aikanaan voitu valvoa Hallan ja Pitkäsaaren välistä salmea idästä päin tulevaa laivaliikennettä. Salmi oli kavennettu maatäytöillä ja upotusesteillä. Redutista oli 1978 jäljellä vain epämääräisiä kivilatomuksia ja maavalleja.⁶¹

8.2.3 Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet

49. Kotka, Langinkosken varustukset

1000 00 2072

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 1
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6708661, I = 3494035
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302312

ARKISTOTIEDOT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 25.4.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:41—49
 Karttaotteet: Kartta 15

⁶¹ Airola 1978, 40.

Kuva 12 Hirsillä ja sementillä vahvistetun tuliseman oviaukko Kotkan Langinkoskella (kohde 49). Aseman katto on luhistunut. Kuva: John Lagerstedt 2007.

Kuva 13 Langinkosken kohteen 49 kahteen suuntaan tulittavan konekivääriaseman toinen ampuma-aukko kuvattuna torjuntasuunnasta. Sementillä ja kivillä vahvistettu aukko on luhistunut. Kuva: John Lagerstedt 2007.

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, jonka rakennusajankohta on 1916. Se sijaitsee Kymijoen Langinkosken itärannalla Keisarillisen kalamajan ympäristössä olevalla Luonnonsuojelualueella. Linnoitteet on tehty aivan joen rannalle sekä siitä nousevalle rinteelle. Maaperä on valtaosaltaan kivikkoista hiekkamaata. Alueella kasvaa sekametsää ja eteläosassa joen varressa on tiheää vesakkoa. Joen ylittävän Langinkoskentien alle on jäänyt osia linnoitteista samoin kuin Metsolassa sijaitsevan tekniikan ja liiketalouden oppilaitoksen alle.

Langinkosken puolustusasema koostuu kahdesta peräkkäisestä joen suuntaisesta taisteluhautalinjasta. Ulompi linja kulkee joen rantatöyrällä ja sisempi linja 100 m idempänä mäenrinteessä. Taistelu- ja yhdyshaudat on kaivettu suurimmaksi osaksi maahan, osa on louhittu kallioon. Hautojen reunoja on korotettu maavalleilla. Hautojen leveys on yläreunastaan keskimäärin 2 m ja pohjalta 1m. Niiden syvyys on 1,5 m. Hautojen kokonaispituus on n. 1500 m. Torjuntasuunnat ovat länteen ja pohjoiseen. Taisteluhautoissa on useita traversseja. Ampumakorokkeet ovat maatuneet näkymättömiin. Hirsivahvistukset ja niiden sitomiseen käytetyt metallilangat ovat hävinneet.

Ulommassa taisteluhautalinjassa on kolme maahan kaivettua ja aikanaan katettua konekivääriasemaa, joissa kussakin on ampumasektorit kahteen suuntaan. Ampumasektorit ovat toisiinsa nähden 60—80 asteen kulmassa. Asemien ampuma-aukkoseinät, ja mahdollisesti myös katto ovat olleet sementillä ja kivillä vahvistettuja. Hirsirakenteet ovat hävinneet ja katot ovat romahtaneet. Asemien sisätilojen koko on ollut 4 x 4 m. Ampumasektoreita varten on asemien eteen tehty kookkaita maaleikkauksia.

Langinkoskentien eteläpuolella, joen rannassa, on kallioon louhittu ja osin maahan kaivettu, hirsistä, kivistä ja sementistä rakennettu konekivääriasema, jonka katto on osittain luhistunut. Hirsirakenteet ovat vielä jäljellä. Kohteen pohjoisosassa on lisäksi kaksi avonaista mahdollista tuliasemaa.

Taisteluhautalinjojen yhteydessä on seitsemän suojahuonetta. Huoneet ovat olleet hirsirakenteisia ja niiden katot ovat romahtaneet. Kaikki ulomman linjan suojahuoneet on rakennettu saman tyyppisesti: 7 x 5 m kokoisen suojahuoneen kummassakin päässä on uloskäynnit, joista pääsee yhdyshautoja pitkin taisteluhautaan. Hirsirakenteet ovat hävinneet lukuun ottamatta yhtä kohteen pohjoisosassa sijaitsevaa romahtanutta suojahuonetta. Sisemmän taisteluhautalinjan suojahuoneista kaksi on varustettu vain yhdellä sisäänkäynnillä.

Ulompien taisteluhautojen rintasuojiin on tehty yhdeksässä kohdassa 0,7 m leveä leikkaus, joista johtaa suora ja matala, ojamainen hauta joen varteen. Näiden rakenteiden käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Avokalliolla sijaitsevan kalastusmajan paikoitusalueen länsipuolella on kaksi 0,5 m syvää kuoppaa, joiden mitat ovat 10 x 10 m ja 10 x 20 m.

Langinkosken puolustusasema on kohtalaisen hyvässä kunnossa. Sementillä tuetut sekä kahteen suuntaan ampuneet konekivääriasemat ja säästyneet hirsirakenteet ovat harvinaisia. Kohde muodostaa hyväkuntoisen suojelukokonaisuuden yhdessä historiallisesti merkittävän keisarillisen kalastusmajan, koskimaiseman ja luonnonsuojelualueen kanssa. Kohde on jo matkailukäytössä. Alueella on pysäköintitilaa, polkuverkosto sekä opastaulut. Viimeksi mainituissa ei tosin kerrota alueen linnoitteiden historiasta.

50. Kotka, Korelan siirtolapuutarhan linnoitteet

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: 3

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6709581, I = 3493823

Koordinaattiselite: maastossa erottuva rakenne

Peruskartta: 302312

UUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 25.4.2007

Karttaotteet: Kartta 15

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka on sijainnut Kymijoen Langinkoskenhaaran itärannalla. Kohdalla on nykyään Korelan ryhmäpuutarha ja linnoitteet ovat jääneet mökkien, pihamaiden ja puistokäytävien alle. Joen rannassa kulkevan ulkoilutien vieressä on 4 m matkalla heikosti näkyvissä maatonutta yhdys- tai taisteluhautaa. Siirtolapuutarhassa mökkiään pitävä iäkäs herra kertoi taisteluhaudan alkaneen nykyisen Ponttoonisillantien kohdalla ja jatkuneen siitä puutarhan läntisimmän puistokäytävän suuntaisesti noin sadan metrin matkan kääntyen sitten joen rantaa kohti. Siirtolapuutarhan alueelta ei löytynyt rakenteita maastosta.

51. Kotka, Sutelantie-Korela

1000 00 7249

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6710113, I = 3493892

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 302410

ARKISTOTIEDOT

2005 Katja Vuoristo & Kreetta Lesell, inventointi

UUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:50

Karttaotteet: Kartta 16

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kymijoen Langinkoskenhaaran itärannasta 260 m itään. Valtatie 7 on rakennettu kohteen yli, niin että sen pohjoispäässä on jäljellä hautaa 40 m ja eteläosassa 25 m. Sammaleisessa hiekkamaastossa kasvaa pohjoisosassa kuusimetsää ja eteläosassa kuusivaltaista sekametsää.

Kohteessa on maahan kaivettua hautaa, jonka leveys on yläosastaan 2 m ja pohjalta 1 m. Syvyys on 1,5 m. Rintasuojassa on 3 m välein pieniä, metrin vahvuisia sivustasuojia, joiden lisäksi on kaksi suurikokoisempaa traverssia. Taisteluhaudan torjuntasuunta on länteen. Hirsituennat ovat hävinneet.

Kohteen eteläosassa hauta madaltuu. Kohdetta on täytetty risulla ja jätteillä. Kohde soveltuu huonosti matkailukäyttöön, koska se sijaitsee moottoritien pengeralueilla tien molemmin puolin. Nelikaistainen valtatie 7 on tuhonnut kohdetta useiden kymmenien metrien matkalta.

52. Kotka, Sutelantien linnoitteet

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6710233, I = 3493804
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatti
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 16

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kymijoen Langinkoskenhaaran itärannasta 240 m itään, Sutelantien eteläpuolella. Sammaleisessa hiekkamaastossa kasvaa kuusimetsää.

Puolustusaseman eteläosassa on 20 m taisteluhautaa, jonka torjuntasuunta on etelälounas. Hauta jatkuu pohjoisosassa yhdyshautana kohti Kyminlinnaa ja päättyy Sutelantien reunaan. Hautojen leveys on yläosistaan 2 m ja pohjalta 1 m. Syvyys on 1,5 m. Hautojen vahvistamisena käytetyt hirret ovat hävinneet. Hautojen yhteispituus on 60 m. Kaksi traverssia, joista pohjoisempi on vaurioitunut ojankaivuun yhteydessä. Kohteen eteläpäästä lähtee lounaan suuntaan myöhemmin kaivettu oja.

Kohde sopii matkailukäyttöön. Se muodostaa kokonaisuuden yhdessä Kyminlinnan ja sen ympäristön linnoitteiden kanssa. Jalankulku vilkkaasti liikennöidyn Sutelantien yli kohteelle muodostaa kuitenkin riskitekijän.

53. Kotka, Kyminlinnan I maailmansodan linnoituslaitteet

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6710342, I = 3493600
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

ARKISTOTIEDOT

2005, Päivi Hakanpää, kartoitukset ja kaivaukset

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 16

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kymijoen Langinkoskenhaaran itärannasta 30 metrin päässä. Kohteen yli on rakennettu Sutelantie, jonka eteläpuolella taisteluhauta jatkuu vielä 60 m matkan. Alueella kasvaa sekametsää ja tiheää vesakkoa.

Kohteessa on maahan kaivettuja hautoja, jotka ovat maatuneet V-profiiliin muotoisiksi. Hautojen leveys on yläosistaan 2 m ja pohjalta 0,2 m, syvyys on 0,5—1,5 m. Hautojen vahvistamisena käytetyt hirret ovat hävinneet. Hautojen yhteispituus on noin 220 m. Torjuntasuunta on ollut länsilounaaseen. Haudoissa on kolme suurikokoista tarverssia sekä niiden lisäksi rintasuojan seinämissä pienempiä, n. 1 m syvyisiä sivustasuojia.

Taisteluhaudan rintasuojasta on avattu kaksi joenrantaan johtavaa kapeaa ojamaista hautaa, jotka madaltuvat länsipäässään. Pohjoisempi näistä on varustettu jyrkällä mutkalla.

Poikittaishautojen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Edellä mainittujen hautojen välissä kulkee myöhemmin kaivettu oja, samoin kuin kohteen pohjoisosassa.

Kohde sopii matkailukäyttöön. Se muodostaa kokonaisuuden yhdessä Kymminlinnan ja sen ympäristön linnoitteiden kanssa. Alueella kasvavaa vesakkoa on kuitenkin raivattava ja kohteen ympäristöön on järjestettävä polkuverkosto, jottei kulkemisesta syntyisi eroosiovaurioita linnoitteille.

54. Kotka, Kokonkoski 1

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6711158, I = 3493316
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 14.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 16

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen tuliasema, joka sijaitsee pienellä mäenkehällä 20 m Kymijoen Kokonkosken pohjoisrannasta, luonnonsuojelualueella. Kohdalla kasvaa isokokoisia mäntyjä ja kuusia.

Tuliasema on maahan kaivettu 5 x 6 m kokoinen kuoppa, jolla on syvyyttä 2 m. Se on ollut aikanaan katettu. Aseman pohjalla on kivenlohkareita. Ampuma-aukkoseinä on 2,6 m leveä. Asemaan johtaa idän suunnasta maahan kaivettu 15 m pitkä yhdyshauta, jonka leveys on yläosasta 2 m ja alaosasta 1,5 m. Haudassa on sisäänkäynnin kohdalla kivikasa, joka on saattanut syntyä, kun katto on aikanaan purettu. Ampumasektoria varten on aseman eteen raivattu tähtäysalaa. Pääampumasuunta on ollut 170° Kookas yksittäinen tuliasema on harvinainen linnoituslaitetyyppi Suomen ensimmäisen maailmansodan aikaisissa kenttälainnoitteissa.

Kohde sopii matkailukäyttöön hyvin. Se kuuluu osana Siikakosken ja Kokonkosken itärannan edustavaan linnoitekokonaisuuteen. Alue on suositua kalastus- ja retkeilymaastoa. Kohde on helposti saavutettavissa.

55. Kotka, Kokonkoski 2

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 1
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6711202, I = 3493302
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

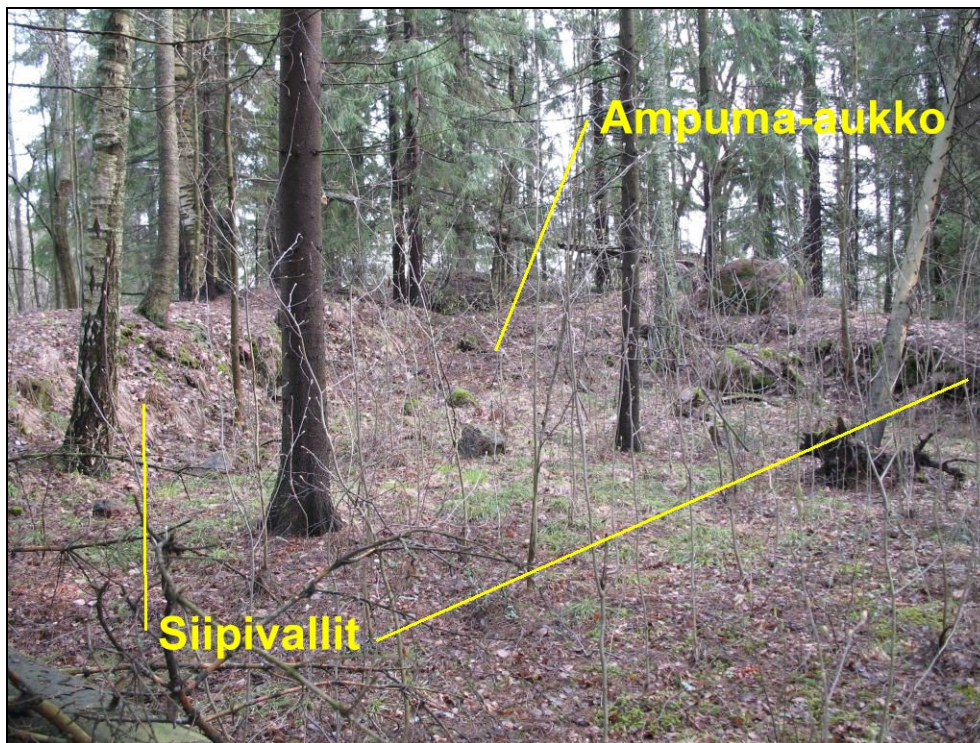
Aika: 14.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:51
 Karttaotteet: Kartta 16, kenttäpiirros 2

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen suurikokoinen tuliasema, joka sijaitsee noin 70 m päässä Kymijoen Kokonkosken pohjoisrannasta luonnonsuojelualueella. Tuliasema on rakennettu mäenkumpareen reunaan kivikkoiseen hiekkamaahan. Kohdalla kasvaa sekametsää, jonka valtapuuna on kuusi. Lisäksi kohteessa kasvaa paikoin tiheää vesakkoa.

Tuliasema on kaivettu maahan ja se on ollut aikanaan katettu. Aseman sisämitat ovat 6 x 6 m ja syvyys 3 m. Siihen johtaa idän suunnasta 2—3 m leveä yhdyshauta. Sisäänkäynnin kohdalla on hauta täytynyt maa-aineksista todennäköisesti silloin kun aseman katto on purettu.

Asemasta on voitu tulittaa kahteen suuntaan. Ampuma-aukkoseinät ovat 4 m leveät, mutta sortuneet niin ettei varsinainen ampuma-aukko ole näkyvissä. Pääampumasuunnat ovat olleet 230° ja 300°. Ampumasektoreita varten on raivattu ampuma-aukkojen eteen tähtäysalaa yhteensä 400 m². Lounaaseen suunnatun ampumasektorin siipivallit ovat n. 30 m pitkät. Luoteeseen suunnatun sektorin siipivallit ovat 25 ja 10 m pitkät.

Kohde on ainoa laatuaan. Tuliasema on tarkoitettu ilmeisesti pienelle tykille. Kohde sopii matkailukäyttöön hyvin. Se kuuluu osana Siikakosken ja Kokonkosken itärannan edustavaan linnoitekokonaisuuteen. Alue on suosittua kalastus- ja retkeilymaastoa. Kohde on helposti saavutettavissa.

Kuva 14 Kokonkosken suurikokoisen tuliaseman (kohde 55) ampumasektori kuvattuna torjuntasuunnasta.

56. Kotka, Kokonkoski 3

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6711317, I = 3493312
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 14.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 16

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee 130 metrin päässä Kokonkosken pohjoisrannasta, pellon laidassa. Kohteen eteläosa sijaitsee luonnonsuojelualueella. Alueen maasto kivikkoista hiekkamaata, jossa kasvaa sekametsää ja vesakkoa.

Puolustusasema koostuu kahdesta taisteluasemasta, jotka on yhdistetty toisiinsa suoraviivaisella, loivasti kaartuvalla 60 m pitkällä yhdyshaudalla. Kaikki haudat on kaivettu maahan ja niiden leveys on ylösastaan 1,8–2 m ja alaosastaan 1,2 m, syvyyttä on 1,6 m. Hirsiset tukirakenteet ovat hävinneet, mutta joissakin kohdissa on vielä näkyvissä hirsien sitomiseen käytettyjä metallilankalenkkejä. Hautoja on koko puolustusasemassa yhteensä 250 m.

Kuva 15 Taisteluhautaa Kokonkosken kohteessa 56. Kuva: John Lagerstedt 2007.

Pohjoisessa taisteluasemassa on noin 50 m taisteluhautaa, jonka torjuntasuunta on lounaaseen. Taisteluhaudan rintasuojassa on keskimäärin kolmen metrin välimatkoin pieniä sivustasuojia joiden välissä erottuu vielä ampumakoroke. Lisäksi haudassa on yksi suurempi traverssi, joka on malliltaan poikkeuksellinen — traverssin ja rintasuojan väliin on tehty 2 x 1,8 m kokoinen ampumasyvennys. Traverssin taustapuolella on haudan takaseinässä ollut portaat, joista on jäljellä enää syvennys haudan reunassa. Taisteluhautalinjan itäpuolelle kaartuu yhdyshauta, jossa on 5 x 8 m suuruinen suojahuone, jonka katto on hävinnyt.

Eteläisessä taisteluasemassa on 40 m taisteluhautaa, joka on saman mallista kuin pohjoisosassa. Torjuntasuunta on länteen. Yksi isokokoinen traverssi. Yksi maahan kaivettu 5 x 5 m kokoinen, 2 m syvä kuoppa, jossa on ollut hirsituenta. Katosta ei näy merkkejä, kyseessä on mahdollisesti avoin tuliasema tai kattamattomaksi jäänyt suojahuone. Kuoppa on rakennettu myöhemmin yhdys-/taisteluhaudan päälle, siten että se katkaisee haudan kulun. Rakenne on kuitenkin ensimmäisen maailmansodan ajalta.

Puolustusaseman haudat ovat hyvässä kunnossa. Kohde sopii matkailukäyttöön hyvin. Se kuuluu osana Siikakosken ja Kokonkosken itärannan edustavaan linnoitekokonaisuuteen. Alue on suosittua kalastus- ja retkeilymaastoa. Kohde on helposti saavutettavissa. Kasvillisuuden raivaaminen olisi tarpeellista kohteen selkeämmän hahmottamisen kanssa mutta raivauksen suunnittelussa on otettava huomioon luonnonsuojelualan määrittämät rajoitukset.

57. Kotka, Kokonkoski 4

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: mahdollinen muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: Tyypin tarkenne:
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka:
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6711127, I = 3493239
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 26.4.2007
 Karttaotteet: Kartta 16

Kymijoen Kokonkosken pohjoisrannalla. Maahan kaivettu 4,5 x 4,5 m kokoinen kuoppa, jolla on syvyyttä 2 m. Kuopan ympärillä on salvottuja hirsitä. Kyseessä on mahdollisesti kellari tai ensimmäisen maailmansodan aikainen suojahuone tai tähytysasema.

58. Kotka, Siikakoski 1

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6711503, I = 3493195
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 14.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:52—53
Karttaotteet: Kartta 16

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kymijoen Siikakosken itärannasta 140 m itään ja Munkkisaarentiestä 75 m etelään. Kohde on rakennettu matalalle, mäenkumpareelle, jossa kasvaa sekametsää ja tiheää vesakkoa. Maaperä on kivikkoista hiekkamaata.

Puolustusasemassa on maahan kaivettuja taistelun- ja yhdyshautoja, joiden leveys on yläosistaan 1,5 m ja pohjalta 1 m. Syvyys on 1,5 m. Hautojen vahvistamisena käytetyt hirret ovat hävinneet mutta niitä sitoneita metallilankasilmukkoja on vielä jäljellä. Hautojen yhteispituus on noin 200 m. Torjuntasuunta on ollut itään ja länteen. Hautoissa on kaksi traverssia, joiden kohdalla on haudan taustaseinässä portaiden paikat.

Kohteen eteläosassa maahan kaivettu tuliasema, jonka pääampumasuunta on ollut 255°. Tuliasema on rakennettu taiteluhaudan päälle myöhemmin, niin että sen ympärille kasvatut sivuseinät katkaisevat haudan kulun. Asema on kuitenkin ensimmäisen maailmansodan ajalta. Aseman sisämitat ovat 8 x 8 m. Siihen johtaa 2,5 m leveä yhdyshauta, jolla on pituutta 5 m. Asema on ilmeisesti ollut katettu. Sen pohjalla on kivenlohkareita. Seinien korkeudet ovat aseman pohjalta mitattuna 2 m. Ampuma-aukko on 2,5 m leveä ja sen eteen on raivattu maaleikkauksin suurikokoinen ampumasektori. Ampuma-aukon edessä, aseman sisäpuolella on 2 x 1 m kokoinen kuoppa, jolla on syvyyttä 1 m. Tuliasema on tarkoitettu ilmeisesti tykille.

Tuliaseman taustalta kaartuu sen pohjoispuolelle 2,5 m leveä ja 0,7 m syvä hauta joka päättyy taisteluhaudan rintasuojaan, johon on raivattu ampuma-ala suuntaan 245°. Kyseessä on mahdollisesti avoin tykkiasema. Tuliaseman takaa pääsee myös sen kaakkoispuolella olleeseen maahan kaivettuun, yhdyshaudan suuntaiseen suojahuoneeseen, jonka koko on 5 x 2 m. Oviaukot ovat olleet huoneen kummassakin päässä. Katto on romahtanut tai purettu. Puolustusaseman itäpuolella on kaksi noin 0,5 m syvää suorakulmaista kuoppaa, joista pohjoisempi on kooltaan 5 x 5 m ja eteläinen 2 x 5 m.

Suurikokoinen tuliasema on harvinainen linnoituslaitetyyppi Suomen ensimmäisen maailmansodan aikaisissa kenttälainnoitteissa. Vastaavanlaisia tuliasemia tiedetään tällä hetkellä olevan vain Kotkan Kokonkosken ja Siikakosken puolustusasemissa.

Kohde sopii matkailukäyttöön hyvin. Se kuuluu osana Siikakosken ja Kokonkosken itärannan edustavaan linnoitekokonaisuuteen. Alue on suosittua kalastus- ja retkeilymaastoa. Kohde on helposti saavutettavissa ja sen läheisyydessä on runsaasti pysäköintitilaa. Haudat ja tuliasemat on kuitenkin raivattava kasvijätteistä ja vesakkoa harvennettava.

59. Kotka, Siikakoski 2

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: P = 6711580, I = 3493077
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 14.5.2007
Karttaotteet: Kartta 16

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kymijoen Siikakosken itärannalla. Maaperä on kivikkoista hiekkamaata, jossa kasvaa havupuita. Kuusikko on paikoin tiheää.

Kohteessa on kallioon louhittua ja osin maahan kaivettua taistelu- ja yhdyshautaa. Hautojen leveys on yläosistaan 2 m ja pohjalta 1,2 m. Maahautojen vahvistamisena käytetyt hirret ovat hävinneet. Hautojen yhteispituus on noin 30 m. Torjuntasuunta on ollut länteen.

Kohteen keskellä on maahan kaivettu ja osittain kallioon louhittu, 6 x 6 m kokoinen tuliasema. Aseman syvyys on 4 m ja se on ilmeisesti ollut katettu. Asemasta on voitu tulittaa kahteen suuntaan. Pääampumasuunnat ovat olleet 215° ja 290°. Ampuma-aukkoseinät ovat 2,5 m leveät. Ampumasektorien siipivallit ovat 10 m pitkät.

Suurikokoinen tuliasema on harvinainen linnoituslaitetyyppi Suomen ensimmäisen maailmansodan aikaisissa kenttälinnoitteissa. Vastaavanlaisia tuliasemia tiedetään tällä hetkellä olevan vain Kotkan Kokonkosken ja Siikakosken puolustusasemissa.

Kohde sopii matkailukäyttöön hyvin. Se kuuluu osana Siikakosken ja Kokonkosken itärannan edustavaan linnoitekokonaisuuteen. Alue on suosittua kalastus- ja retkeilymaastoa. Kohde on helposti saavutettavissa. Aseman edestä kulkee ulkoilupolku, jossa on puinen silta. Kohteen läheisyydessä on runsaasti pysäköintitilaa. Haudat ja tuliasemat on kuitenkin raivattava kasvijätteistä ja kuusikosta.

60. Kotka, Siikakoski 3

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6711822, I = 3493013
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

ARKISTOTIEDOT

1994, Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 26.4.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:54—55
 Karttaotteet: Kartta 16

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee harjun rinteessä Kymijoen Siikakosken itärannalla, noin 50 m päässä rannasta. Hiekkaisessa kangasmaastossa kasvaa mäntyjä ja jokunen koivu. Kohde on jäänyt osittain Jokipolunimisen tien alle, joka halkaisee puolustusaseman kahteen osaan.

Puolustusasemassa on maahan kaivettua taisteluhautaa, jonka torjuntasuuntana on lounas. Hirsiset tukirakenteet ovat hävinneet. Taisteluhautalinjasta erkanee taustalle lyhyt yhdyshautasilmukka, jonka keskellä on 5 x 8 m kokoinen suojahuone jonka katto on hävinnyt.

Kohteen eteläosassa on 6 x 4 m kokoinen, maahan kaivettu tuliasema, jonka pääampumasuunta on 220°. Asema on todennäköisesti ollut katettu. Puolustusaseman pohjoisosassa on toinen tuliasema, jonka koko on 7 x 8 m. Siinä on ollut ampuma-aukot kahteen suuntaan. Pääampumasuunnat ovat olleet 180° ja 280°. Asema on ollut katettu. Ampumasektoreille on tehty kookkaat maaleikkaukset. Aseistuksena on mahdollisesti ollut tykki. Kummatkin tuliasemat on rakennettu paikalle myöhemmin, siten että niiden seinävallit

katkaisevat haudan kulun. Asemat on kuitenkin rakennettu ensimmäisen maailmansodan aikana. Kookkaat tuliasemat ovat harvinaisia linnoituslaitteita.

Kohteesta noin 200 m luoteeseen on tien ja joen välillä olevalla alueella pieni betoninen kellari, josta puuttuu katto. Betonin koostumuksen ja rakennustavan perusteella se ei kuitenkaan liity ensimmäisen maailmansodan linnoitteisiin.

Kohde sopii matkailukäyttöön hyvin. Se kuuluu osana Siikakosken ja Kokonkosken itärannan edustavaan linnoitekokonaisuuteen. Alue on suosittua kalastus- ja retkeilymaastoa. Kohde on helposti saavutettavissa ja lähistöllä on runsaasti pysäköintitilaa.

61. Kotka, Koivukoski

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6712527, I = 3492669
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 7.5 ja 17.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:56—57
 Karttaotteet: Kartta 17, kenttäpiirrokset 3 ja 4

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kymijoen Koivukosken keskellä olevassa nimettömässä saarella. Maaperä on kivikkoista hiekkaa ja puusto lähinnä sekametsää. Itäosassa kasvaa tiheää vesakkoa, länsirannalla avarampaa havumetsää. Kohde koostuu saaren lounais- ja pohjoisosissa sijaitsevista taisteluasemista, joita yhdistää saaren itäosan läpi kulkeva yhdyshauta. Kohteen kaikki haudat on kaivettu maahan. Hautojen leveys on yläreunastaan keskimäärin 3 m ja pohjalta 1 m. Syvyys on 1,5 m. Hirsiset tukirakenteet ovat hävinneet, mutta niitä sitoneita metallilankalokkeja on vielä jäljellä, eteläisessä taisteluasemassa jopa runsaasti.

Eteläosan taisteluasemassa on taisteluhautaa 130 m. Haudan rintasuojassa on kolmen metrin pituisia ampumakorokkeita, jotka on eroteltu toisistaan pienikokoisilla sivustasuojilla. Keskimäärin 15 m välein hautaan on tehty kookkaampia traversseja. Traverssien kohdalla on haudan takaseinässä yleensä syvennys portaita varten.

Lounaisnurkassa on maahan kaivettu tuliasema, jonka koko on 5 x 8 m ja syvyys 4 m. Ampumasektori on epämääräisen muotoinen. Läntisen siipivallin pituus on 10 m. Pääampumasuunta on ollut 220°. Asema on ollut katettu. Oviaukko on koillisen suuntaan ja 2,5 m leveä. Taisteluhautalinjasta erkanevat taustalle lyhyt yhdyshautalokke, jossa on 5 x 8 m kokoinen, maahan kaivettu suojahuone. Pohjoispäässä on toinen maahan kaivettu suojahuone, jonka koko on 6 x 6 m ja syvyys 1,5 m. Suojahuoneiden hirsirakenteet ja katot ovat hävinneet.

Yhdyshauta taisteluasemien välillä on 350 m pitkä. Sen yli on rakennettu tontille johtava tie sekä pumppuhuoneen pihamaa. Pohjoisosassa hauta on ilmeisesti täyttynyt maa-aineksista näkymättömiin 30 m matkalla. Yhdyshaudan eteläpuolella, pihamaalle johtavan tien luoteispuolella on kaksi pyöreää kuoppaa, joiden halkaisija on 3 m ja syvyys 1 m. Kuoppien reunoilla on matalat maavallit.

Pohjoisosan taisteluasemassa on jäljellä taisteluhautaa 100 m. Haudassa on kaksi traverssia. Torjuntasuuntana on lounainen. Haudan takareunassa on kolmet portaiden paikat.

Taisteluhautalinjasta erkaneet taustalle lyhyt yhdyshautalenkki, jossa on 5 x 8 m kokoinen, maahan kaivettu sortunut suojahuone. Saaren pohjoisosan rantaa on louhittu leveämmäksi ja padolle on rakennettu tie jolloin osa haudoista on tuhoutunut. Koillisnurkasta löytyy epämääräisiä rakenteita ja kuoppa, joka saattaa olla suojahuone.

Kohde sopii matkailukäyttöön varauksin. Edustavimmat ja hyväkuntoisimmat haudat ovat saaren lounaisosassa. Hautoja on kuitenkin täytetty oksilla ja muilla kasvijätteillä. Saaren keskellä on kahden rakennuksen yksityinen tonttialue. Saari on suosittua ulkoilumaastoa ja sen läpi kulkee kahden patosillan kautta kevyen liikenteen väylä. Pysäköintitilaa on kohtalaisesti joen kummallakin rannalla.

62. Kotka, Niemenpalontie

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6713709, I = 3493436
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:58—59
 Karttaotteet: Kartta 17

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee joenhaaran pohjoispuolella, jossa Kymijoki jakaantuu Langinkoskenhaaraksi ja Korkeakosken suuntaan virtaavaksi Vuolteeksi. Puolustusasema on 30 metrin päässä Kymijoen itärannasta. Maasto on kivikkoista hiekkamaata, jossa kasvaa sekametsää.

Puolustusasemassa on maahan kaivettuja ja kallioon louhittuja taistelu- ja yhdyshautoja, joiden leveys on yläosasta 4 m ja pohjalta 1,5 m. Syvyys on 2 m. Tukimateriaalina käytetyt hirret ovat hävinneet. Taisteluhautaa on 50 m ja sen torjuntasuunta on länteen. Rintasuojaa on pengerrytetty voimakkaasti. Kaksi traverssia. Taisteluhaudan rintasuojaan on tehty aukko, josta johtaa ojamaiseksi mataloituva suora hauta joen rantaan. Toinen ojaura johtaa jokeen kohteen eteläpäästä.

Etelä- ja pohjoispään hautoja on käytetty kaatopaikkoina. Noin 20 metrin etäisyydellä kohteen eteläpäästä on maahan kaivettu pyöreähkö kuoppa, jonka halkaisija on 3 m. Reunat on pengerrytetty ja oviaukko on etelän suuntaan. Kyseessä saattaa olla vanha kellari tms.

Taisteluhaudan pohjoispäästä 70 m koilliseen on avokalliolle louhittu nelikulmainen kuoppa, jonka koko on 4 x 4 m ja syvyys 1—1,5 m. Oviaukko on itään päin, josta kuoppaan johtaa lyhyt maahan kaivettu yhdyshauta. Kyseessä on joko suojahuone tai pomminheittimen asema.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön. Se sijaitsee tonttialueiden pihojen läheisyydessä ja alueelle joutuu kulkemaan pihamaiden läpi.

63. Kotka, Laajakoskenharju

1000 00 7887

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6714871, I = 3493171
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

ARKISTOTIEDOT

1994, Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi
 2005, Katja Vuoristo, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:60
 Karttaotteet: Kartta 18

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kymijoen Laajakosken itäpuolella, 150 m rannasta, Laajakoskentien ja hiekkakuopan välisellä kaistaleella. Hiekkaisessa kangasmaastossa kasvaa nuorta mäntymetsää. Kohteen itäpuolella on suurikokoinen hiekkakuoppa, josta tapahtuneen maanoton yhteydessä on todennäköisesti tuhoutunut osa puolustusasemasta.

Puolustusasema on 150 m pitkä taisteluhauta, jonka leveys on yläosastaan 2 m, ja pohjalta 0,5 m. Syvyys on 0,5—1 m. Haudan rintasuojassa on kahden metrin välein pienempiä sivustasuojia joiden lisäksi taisteluhautalinjassa on kookkaampia traversseja. Yhden traverssin eteen on poikkeuksellisesti kaivettu 2,5 m syvä suppilomainen kuoppa, jonka halkaisija on n. 3 m.

Kohde soveltuu huonosti matkailukäyttöön. Alue on helppokulkuisessa maastossa mutta pysäköintitilaa on lähistöllä vähän. Kohde sijaitsee jyrkän hiekkakuopan reunalla, jossa saattaa olla sortuma- ja putoamisvaara. Hiekkaan kaivetut linnoitteet ovat lisäksi arkoja kulkemisen aiheuttamalle eroosiolle.

64. Kotka, Huruksela, Koivumäki

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6729013, I = 3486771
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302408

ARKISTOTIEDOT

1994, Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 26.4.2007
 Karttaotteet: Kartta 19

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kymijoen Susikosken alapuolella olevan joenmutkan itärannalla, 180 metrin päässä rannasta, Anttilan tilan itäpuolella. Alueella kasvaa havupuita.

Kohteessa on 130 m matalaa, joko keskeneräistä tai täytettyä taisteluhautaa. Torjuntasuunta on ollut länteen. Haudan eteläosa on täytetty jätteillä. kohde sopii välttävästi matkailukäyttöön. Se sijaitsee pihamaan läheisyydessä ja on huonossa kunnossa.

65. Kotka, Huruksela, Salonmäki

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: P = 6729235, I = 3486666
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 302408

ARKISTOTIEDOT

1994, Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 26.4.2007
Kuvat: MV/RHO 125738:61
Karttaotteet: Kartta 19

Kuva 16 Hurukselan Salonmäen (kohde 65) keskeneräistä taisteluhautaa, jossa erottuu selkeästi ampumakorokkeita jakavien pienten sivustasuojien muoto. Kuva: John Lagerstedt 2007.

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kymijoen Susikosken alajuoksun joenmutkan etelä-/itärannalla. Puolustusasema sijaitsee jyrkässä rinteessä joen varressa. Paikalla kasvaa havumetsää.

Puolustusasemassa on maahan kaivettua taisteluhautaa, jonka yläosan leveys on 2 m ja syvyys 1,8 m. Torjuntasuunta on lounaaseen. Lisäksi on syvä kuoppa, joka on ilmeisesti tuliasema. Sen torjuntasuunta on luoteeseen. Edellä mainittujen laitteiden pohjoispuolella on aloitettu taisteluhaudan kaivaminen mutta työt ovat jääneet keskeneräisiksi. Haudan kulku rintasuojan sivustasuojineen on kaivettu esille vain 20 cm syvyydeltä.

Puolustusaseman pohjoisosasta 65 m koilliseen on jokeen laskeutuvaan kalliorinteeseen louhittu 2,5 x 3 kokoinen kalliotasanne. Ylärinteessä on maahan kaivettu neljä matalaa, pyöreää kuoppaa, joiden halkaisijat ovat 2 m. Lisäksi on yksi matala, nelikulmainen, 4 x 4 m kokoinen kuoppa.

Kohde sopii huonosti matkailukäyttöön. Paikka on vaikeasti tavoitettavissa ja sijaitsee vaikeakulkuisessa, osin tiheäksi kasvaneessa metsässä, jyrkässä rinteessä.

8.2.4 Toisen maailmansodan aikaiset kohteet

66. Kotka, Katariinan kalliokorsu

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäänntyyppi: puolustusvarustukset
 Tyyppin tarkenne: luolat
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6704191, I = 3496680
 Koordinaattiselite: sisäänkäynti
 Peruskartta: 302312

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:62—63
 Karttaotteet: Kartta 13

Kohde on toisen maailmansodan aikainen kalliokorsu eli luolasuoja, joka sijaitsee avokallion keskellä Fort Katarinan eteläpuolella, laivaväylää osoittavasta ylemmästä linjataulusta 50 m etelään. Sisäänkäynnissä kasvaa vesakkoa.

Miehistösuoja on louhittu kallioon. Sisäänkäyntiin johtaa miltei pystysuora 5 m syvä kuilu, jonka eteläseinämässä on jyrkkiä porrastuksia. Ulkoseinä on betonia ja sen paksuus on 1 m. Sisäänkäynnissä on tähytysaukolla varustettu teräsovi. Sisätilan muodostaa eteinen (1,5 x 4 m, korkeus 2,15) ja suojatila, joka on kooltaan 8 x 5 m, korkeus 3 m. Isäseinät ja katto ovat paljasta kalliopintaa. Läntisellä seinustalla on jäännöksiä puisista makuulavereista tai hyllyistä. Lattia on täynnä roskia. Kohteen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön. Sisäänkäynnissä on huomattava putoamisvaara. Kuilun pohjoispuolelle on rakennettu suojakaide.

Kuva 17 Katariinan kalliohorsun (kohde 66) sisäänkäynti. Kuva: John Lagerstedt 2007.

67. Kotka, Lankila

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6709646, I = 3493513
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302312

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 16.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 15

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu, nk. Kymijokilinjaan kuuluva taisteluhauta nro V:11. Kohde sijaitsee omakotitaloalueen pihamaiden välissä kulkevan ulkoilutien vieressä, Riihipellontien eteläpäässä. Paikalla kasvaa vesakkoa.

Kohteessa on 25 m taisteluhautaa, joka on täytetty kokonaan puutarhajätteillä. Ainoastaan haudan yläreuna erottuu maastossa. Haudan leveys on yläosastaan 1,8 m. Tonttialueille jatkuvat haudat on täytetty kokonaan.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön nykyisessä kunnossaan.

68. Kotka, Pirosenvuori

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinajäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: luola
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä:
 Koordinaatit: P = 6708752, I = 3493368
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatti
 Peruskartta: 302312

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 16.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 15

Kohteessa on sijainnut toisen maailmansodan aikana kallioon louhittu luola, joka on ilmeisesti uudistettu täydellisesti. Kallion huipulla on nykyisin aidattu moderni betonirakennus ja linkkimasto.

69. Kotka, Sutela**1000 00 7248**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinajäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6710071, I = 3493270
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatti
 Peruskartta: 302410

ARKISTOTIEDOT

2005, Päivi Hakanpää, inventointi

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Kohteessa ei käyty 2007 inventoinnin yhteydessä.
 Karttaotteet: Kartta 16

Ampuma- ja yhdyshauta nro V:10 sijaitsee Sutelanraitin ja Rasinkujan risteuksen pohjoispuolella metsämaastossa. Langinkoskenhaaran rantaan on matkaa 190 m. Kaivanto ja siihen liittyvä konekivääripesäke kuuluvat toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettuun Kymijokilinjaan.

70. Kotka, Pihkoo, Lehtola

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinajäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivanto
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6712379, I = 3492464
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatti
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:64

Karttaotteet: Kartta 17

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu, ns. Kymijokilinjan kuuluva taisteluhauta nro V:8. Kohde sijaitsee Kymijoen Langinkoskenhaaran länsirannalla, jyrkällä rantatörmällä, Pihkoonraitin länsipuolella. Kivikkoisessa hiekkamaassa kasvaa tiheään kuusia.

Kohteessa on 250 m maahan kaivettua taisteluhautaa, jonka leveys on yläosasta 2,5 m ja pohjalta 1 m. Syvyys on 0,5—2,5 m. Torjuntasuuntina ovat itä ja kaakko. Taisteluhaudan rintasuojaan on tehty useassa kohdassa 1,5 x 1,5 m kokoisia ampumasyvennyksiä. Kohteen eteläosaa on käytetty kaatopaikkana sekä täytetty risuilla. Kohteen pohjoispää jatkuu tontille, jossa hauta on täytetty.

Kohde soveltuu matkailukäyttöön välttävästi. Se on helposti saavutettavissa mutta rakenteissa kasvavaa kuusiryteikköä on raivattava. Läheisyydessä ei ole pysäköintitilaa.

Kuva 18 Kymijokilinjan vuonna 1940 tehtyä taisteluhautaa Kotkan Pihkoossa (kohde 70).

Kuva: John Lagerstedt 2007.

71. Kotka, Kurittula, Uusitalo

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty

Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: ei määritelty

Lukumäärä: 3

Koordinaatit: P = 6712847, I = 3492665

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:65

Karttaotteet: Kartta 17

Kohde muodostuu kolmesta toisen maailmansodan aikana 1940 rakennetusta taisteluhaudasta, jotka kuuluivat ns. Kymijokilinjaan. Haudat sijaitsevat Kymijoen Koivukosken länsirannalla. Maaperä on kivikkoista hiekkamaata, jossa kasvaa kohteen pohjoispäässä tiheätä kuusimetsää. Eteläpäässä puusto on harvempaa.

Kohteen pohjoisosassa ovat maahan kaivetut taisteluhaudat V:5 ja V:6. Hautojen leveys on yläosastaan 2,5 m ja alaosastaan 1 m. Niiden syvyys on 1—1,5 m. Rintasuojaan on tehty 1 x 0,7 m kokoisia ampumasyvennyksiä. Näiden lisäksi on kaksi suorakulmaista useamman miehen tuliasemaa, joiden koko on 2 x 4 m. Taisteluhautojen torjuntasuunnat ovat itään ja kaakkoon. Osaa haudoista on käytetty kaatopaikkoina. Kohteen pohjoispäähän on rakennettu omakotitalo, jonka tontin alle on saattanut jäädä osa haudasta.

Kohteen eteläosassa on erillinen, n 40 m pitkä taisteluhauta nro V:7, joka on jäänyt osaksi Pihkoonraitin alle. Haudan syvyys on 0,5—1 m. Torjuntasuuntana on kaakko.

Kohteen pohjoisosa sopii matkailukohteeksi. Paikka on helposti saavutettavissa, ja lähistöllä on kohtalaisesti pysäköintitilaa. Maasto on osin vaikeakulkuista ja näkyvyys keho tiheän kuusimetsän takia. Kohteen itäpuolelta johtaa patosilta Koivukosken keskellä olevalle nimettömälle saarelle, jossa on edustava kokonaisuus ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita.

Kuva 19 Ampumasyvennyks taisteluhaudan rintasuojassa (kohde 71). Kuva: John Lagerstedt 2007.

72. Kotka, Kurittula, Tommila

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 2
 Koordinaatit: P = 6713737, I = 3493262
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:66
 Karttaotteet: Kartta 17

Kohde muodostuu kahdesta toisen maailmansodan aikana 1940 rakennetusta taisteluhaudasta, jotka kuuluivat ns. Kymijokilinjaan. Haudat sijaitsevat Kymijoen länsirannalla kohdassa, jossa Langinkoskenhaarasta erkaantuu itään Korkeakoskenhaara. Kohteet ovat korkealla, hiekkaisella joentöyräällä, jossa kasvaa mäntyjä ja vesakkoa.

Pohjoisempi taisteluhauta nro V:1 on 55 m pitkä. Haudan leveys on yläosastaan 2,5 m ja pohjalta 1 m. Syvyys on 1—2 m. Torjuntasuunta on pohjoiskoilliseen. Osa kohteesta on ilmeisesti tuhoutunut, kun läheisyydestä on otettu hiekkaa. Eteläisemmästä taisteluhaudasta V:2 on jäljellä 37 m pitkä osuus. Sen eteläpää on jäänyt tasoitetun huvilatontin alle.

Kohteen pohjoisosa sopii matkailukohteeksi. Kohteiden länsipuolella on jonkinlainen varikkoalue. Paikka on helppo saavuttaa ja maasto on helpokulkuista.

73. Kotka, Jäppilä

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tulipesäkkeet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6714940, I = 3492388
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 16.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 18

Kohde sijaitsee viljelysten ympäröimällä pienellä peltosaarekkeella Kymijoen länsirannalla, omakotitalon pihamaan vieressä. Kohdalla kasvaa vesakkoa.

Kohde on kivistä ladottu laakea pesäke, jonka koko on 3 x 10 m. Seinien korkeus on 0,5 m ja paksuus 1,5 m. Rakennusmateriaaleina on käytetty sekä luonnonkiviä että louhittuja kiviä. Kymijokilinjalle vuonna 1940 rakennettuja linnoitteita esittävään karttaan on kohdalle merkitty tulasema nro IV:31⁶². Rakenne on ilmeisesti jäänyt keskeneräiseksi.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön, koska se sijaitsee asuintalon pihapiirissä.

⁶² Kymen sotilasläänin esikunnan karttaliite.

74. Kotka, Pernoo, Yläkylä

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännöstyyppe: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6718349, I = 3489424
 Koordinaattiselite:
 Peruskartta: 302407

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 16.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 20

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu, ns. Kymijokilinjaan kuuluva taisteluhauta nro III:8. Se sijaitsee Kymijoen länsirannalla Pernoontien ja rannan välisellä alueella, joen ylittävän korkeajännitelinjan itäpuolella, pellon ympäröimällä matalalla maakummulla jossa kasvaa kuusia.

Kohhteessa on maahan kaivettua taisteluhautaa 30 m, jonka leveys on yläosastaan 1,5 m ja syvyys 1,5 m. Torjuntasuunta on pohjoiseen. Osa haudasta on täytetty.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön, koska se sijaitsee asuintalon pihamaan läheisyydessä.

75. Kotka, Parikka

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännöstyyppe: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: panssariesteet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6713419, I = 3493775
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:67
 Karttaotteet: Kartta 17

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu ns. Kymijokilinjaan kuuluva panssarivaunun kivieste nro IV:17. Se sijaitsee Kymijoen etelärannalla, kohdassa jossa Langinkoskenhaarasta erkaantuu itään Korkeakoskenhaara. Esteen keskellä kasvaa koivikkoa ja muita lehtipuita.

Kaksirivinen kivieste on rakennettu joen rantaan 2,5 m leveälle pohjoiskoillinen—etelälounas-suuntaiselle maapenkereelle. Esteen pituus on 50 m. Kivet ovat osaksi louhittuja ja osaksi luonnonkiviä. Niiden keskimääräinen koko on 1 m³. Kiviä on uponnut pehmeään maaperään. Esteen yli on rakennettu tie ja este on suurimmaksi osaksi peitetty risuilla.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön lähistön talojen ja mökkien takia.

76. Kotka, Petäjäkoski 2

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännöstyyppe: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: panssariesteet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6713482, I = 3494497
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:68
 Karttaotteet: Kartta 12

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu ns. Kymijokilinjan kuuluva panssarivaunun kivieste nro IV:18. Kohde sijaitsee Kymijoen Korkeakoskenhaaran Petäjäkosken etelärannalla, rautatien länsipuolella. Paikalla kasvaa lehtipuita.

Kaksirivinen kivieste on suunnassa itäkoillinen—etelälounas. Sen pituus on 65 m. Osa kivistä on työstettyjä ja osa louhittuja. Kivet ovat kooltaan 1—2 m³. Suurin osa kivistä on kaatunut mutta osa on vielä pystyssä.

Esteen itäpäästä n. 90 m kaakkoon on joen rannalla 50 m pitkällä alueella runsaasti louhittuja kiviä, jotka ovat ilmeisesti syntyneet silloin, kun joen uoma on perattu syvemmäksi. Paikka on merkitty Kymijokilinjan varustuksia käsittelevään karttaan estekivivarastona ⁶³.

Kohde soveltuu matkailukäyttöön huonosti. Se on vaikeasti saavutettavissa ja läheisyydessä on tonttialueita.

Kuva 20 Kaksirivinen panssarivaunun kivieste Petäjäkosken rannalla (kohde 76). Kuva: John Lagerstedt 2007.

⁶³ Kymen sotilasläänin esikunnan karttaliite.

77. Kotka, Kierikkala 1

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännytyystyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tornit
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6712629, I = 3494998
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 10.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 21

Kohde on toisen maailmansodan aikana käytössä ollut ilmalavontapaikka, joka sijaitsee avokallion laella, 250 m Vuorikatu 19:stä etelään.

Puisesta tornista on jäljellä enää vähäiset perustusrautojen tapit kalliossa, joista voi päätellä tornin koon olleenn alaosa 6 x 6 m. Lähistöllä asuva Pauno Vuorela (s. 1935) osoitti minulle tornin sijaintipaikan ja kertoi seuraavia tietoja:

Torni oli rakennettu jo ennen talvisodan syttymistä. Sodan aikana paikalla oli ilmalavontalottia tähytämässä. Heille oli rakennettu puuhirsillä katettu suojatila rinteeseen itälaidalla olevaan luonnon mukaiseen kallionhalkeamaan. Kallion toiselle puolella, 15 m lounaaseen tornin juuresta oli 5 x 15 m kokoinen puinen parakki. Torni purettiin noin 1946.

Suojahuoneesta ja parakista ei erottunut enää jälkiä maastossa, lukuun ottamatta kasvavan männyn latvaosaan ruuvattua sähköjohdon posliinieristintä.

78. Kotka, Kierikkala 2

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännytyystyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6712937, I = 3495341
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 10.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 21

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu, ns. Kymijokilinjaan kuuluva taisteluhauta nro IV:13. Se sijaitsee Kymijoen Korkeakoskenhaaran länsirannalla jyrkässä, sekametsää kasvavassa rinteessä, Kymijoen tien länsipuolella. Kohteen pohjoispäässä kasvaa tiheää kuusikko.

Kivikkoiseen maahan on kaivettu 145 m pitkä taisteluhauta. Sen torjuntasuunnan ulkosivun muodostaa osin kivistä ladottu valli. Haudan leveys on 1—2 m. Rintasuojan juurella on osan matkaa 0,6—0,8 m leveä ampumakoroke. Torjuntasuunnat ovat koilliseen ja itään. Rakenteet

ovat hyvässä kunnossa mutta hautaa on tuhoutunut n. 20 m läheisen urheilukentän viemärintiöiden yhteydessä.

Kohde sopii matkailukäyttöön. Se sijaitsee ulkoilutien varrella. Rakenteiden päällä olevaa kasvillisuutta on kuitenkin raivattava.

79. Kotka, Kierikkala 3

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty

Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: luolat

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: ei määritelty

Lukumäärä: 2

Koordinaatit: luola IV:12 P = 6712699, I = 3495380

luola IV:11 P = 6712670, I = 3495384

Koordinaattiselite: sisäänkäyntien koordinaatit

Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 10.5.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:69—70

Karttaotteet: Kartta 21

Kuva 21 Kalliokorsun IV:12 sisäänkäynti on veden vallassa (kohde 79). Kuva: John Lagerstedt 2007.

Kohteen muodostaa kaksi toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettua kalliokorsua eli luolaa. Ne sijaitsevat urheilukentälle johtavan tien länsipuolella, kallion seinämässä. Sisäänkäyntien ympärillä kasvaa kuusia ja mäntyjä.

Pohjoisemman kalliokorsun nro IV:12 sisäänkäyntiin johtaa tieltä 15 m pitkä, kallioon louhittu yhdyshauta. Kalliokorsun ulkoseinä on rakennettu betonista. Sisäänkäynnissä on teräsovi. Katto on louhittu sisäänkäynnin kohdalla 2,5 m korkeaksi. Luola on veden täyttämä, jota on sisäänkäynnin kohdalla 0,4 m. Ovelta erottuu seuraava betoniseinä, joka suojaa luolaa oikeasta seinämästä käytävän keskiakseliin saakka. Kohteen lattialla ja edustalla on jätteitä. Kalliokorsu oli tarkoitettu 60:lle henkilölle ⁶⁴.

Kalliokorsu IV:11 sijaitsee n. 40 m etelään edellisestä luolasta. Sen sisäänkäyntiin johtaa 15 m pitkä, maahan kaivettu yhdyshauta, jonka leveys on 2,5 m. Ulkoseinä on betonia. Teräsovi on revitty paikoiltaan ja se lojuu maassa sisäänkäynnin edessä. Oviaukolta laskeutuu betoniportaat alas eteistilaan, jonka koko on 4 x 2,5 m. Korkeus on 3,5 m. Eteistilan vasemmalla seinällä on betoniseinä, jossa on sisäänkäynti varsinaiseen suojatilaan. Teräsovi on ruostunut kiinni. Eteistilan lattia on täytynyt jätteistä. Kalliokorsu oli tarkoitettu 100:lle henkilölle ⁶⁵. Eteläisemmästä kalliokorsusta noin 15 m kaakkoon on 5 x 8 m kokoisen rakennuksen betoniset perustuspilarit ja portaat.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön. Toinen kalliokorsuista on veden täyttämä ja kummankin luolan kalliokaton turvallisuus on tarkastettava. Nykykunnossa saattaa olla mahdollista, että katosta voi lohjeta kallion kappaleita irti.

80. Kotka, Kolkkala

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaišnjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyyppin tarkenne: panssariesteet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6711568, I = 3495880
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 10.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:71
 Karttaotteet: Kartta 21

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu ns. Kymijokilinjaan kuuluva panssarivaunun kivieste. Kohde sijaitsee Kymijoen Korkeakoskenhaaran länsirannalla, Kymminnantien pohjoispuolella. Paikalla on hoidettu nurmikenttä ja koivikkoa. Estekivien välissä kasvaa vähäistä vesakkoa. Esteen itäpuolella kulkee puistokäytävä.

Kohde on kolmirivinen kivieste, jonka pituus on ollut 155 m. Nykyään esteessä on aukkoja noin 30 m matkalla puistokäytäviä ym. varten. Esteen leveys on 4,5 m. Kivet ovat luonnokiviä, joista osaa on työstetty. Kivien koko on keskimäärin 1 m³.

Kohde sopii hyvin matkailukäyttöön. Se on helppo saavuttaa ja maasto kohteen ympärillä on helpokulkuista.

⁶⁴ Kymen sotilasläänin esikunnan karttaliite.

⁶⁵ Kymen sotilasläänin esikunnan karttaliite.

Kuva 22 Kymijokilinjaan kuuluvaa panssarivaunun kivistettä Kymijoen rannalla Kolkkalassa.
Kuva: John Lagerstedt 2007.

81. Kotka, Uusikylä 1

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännostyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6711088, I = 3496088
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:72
 Karttaotteet: Kartta 22

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu, ns. Kymijokilinjaan kuuluva taisteluhauta nro IV:7. Se sijaitsee mäenrinteessä Kymijoen Korkeakoskenhaaran länsipuolella valtatie 7:n ja Ahlströmintien välissä. Alueella kasvaa tiheää kuusikkoa.

Kohhteessa on 200 m maahan kaivettua ja osin kallioon louhittua taisteluhautaa, jonka leveys on 1,8 m ja syvyys 1,5 m. Torjuntasuunta on itään. Taisteluhaudan rintasuojassa on syvennyksiä ilmeisesti tuliasemia varten.

Kohde sopii matkailukäyttöön. Se on helppo saavuttaa mutta kasvillisuutta on raivattava.

82. Kotka, Uusikylä 2

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: panssariesteet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6710630, I = 3496310
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:73
 Karttaotteet: Kartta 22

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu ns. Kymijokilinjaan kuuluva panssarivaunun kivieste nro IV:4. Kohde sijaitsee Kymijoen Korkeakoskenhaaran länsirannalla, Ahlströmin Glassfibre oy:n tehtaan kaakkoispuolella. Paikalla kasvaa vesakkoa ja korkeaa ruovikkoa.

Kohde on kaksirivinen kivieste, jota on jäljellä 100 m. Kohteesta on tuhoutunut noin puolet vesijohtojen ym. rakennustöiden takia. Esteen leveys on 3 m. Esteessä on käytetty sekä työstettyjä että luonnonkiviä. Kivien koko on keskimäärin 1 m³.

Kohde sopii varauksin matkailukäyttöön. Se sijaitsee ulkoilutien varressa mutta suuren teollisuuslaitoksen välittömässä läheisyydessä.

83. Kotka, Uusikylä 3

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: luolat
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 2
 Koordinaatit: luola IV:3 P = 6710514, I = 3496139
 luola IV:2 P = 6710465, I = 3496142
 Koordinaattiselite: sisäänkäyntien koordinaatit
 Peruskartta: 302410

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:74—75
 Karttaotteet: Kartta 22

Kohde muodostaa kaksi toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettua kalliokorsua eli luolaa. Kohde sijaitsee Kyminsuunranta-nimisen tien länsipuolella, jyrkän kalliorinteen juurella, Ahlströmin Glassfibre oy tehtaan eteläpuolella.

Pohjoisemman kalliokorsun nro IV:3 sisäänkäynti on välittömästi tien vieressä. Ulkoseinä on betonia ja siinä on lukitu teräsovi. Luolan korkeus on sisäänkäynnin kohdalla 2,5 m. Ovessa on väestönsuojan merkki. Sisällä ei ole käyty. Kalliokorsu oli aikanaan tarkoitettu 60:lle henkilölle⁶⁶.

⁶⁶ Kymen sotilasläänin esikunnan karttaliite.

Kalliokorsu IV:2 sijaitsee n. 50 m etelään edellisestä luolasta. Sen ulkoasu oli samanlainen kuin pohjoisemman kalliokorsun. Ovi oli lukittu. Kalliokorsu oli aikanaan tarkoitettu 200:lle henkilölle⁶⁷.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön.

84. Kotka, Jumalniemen ilmatorjuntapatteri

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6709541, I = 3496079
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302312

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 10.5.2007
 Karttaotteet: Kartta 22

Kohde on toisen maailmansodan aikainen ilmatorjuntapatteri, joka sijaitsee n. 100 m halkaisijaltaan olevalla alueella, laakean avokallion huipulla. Kallion keskellä on asuintalo piharakennuksineen. Osa tykkiasemista ym. kasvaa vesakkoa.

Kohde muodostuu yhdeksästä lähinnä pyöreän muotoisesta asemasta, jotka on tehty kasaamalla maata ja kiviä 1—1,5 m leveiksi valleiksi asemien ympärille. Asemien halkaisijat vaihtelevat välillä 3—9 m. Asemat on ilmeisesti tarkoitettu kevyille ja raskaille ilmatorjunta-aseille sekä niiden tulenjohtolaitteille.

Kohde ei sovellu matkailukäyttöön. Se sijaitsee asuintalon pihamaalla.

Kuva 23 Jumalniemen ilmatorjuntapatterin varustuksia (kohde 84). Kuva: John Lagertedt 2007.

⁶⁷ Kymen sotilasläänin esikunnan karttaliite.

8.2.4 Kotkan saaristoalue

Rankki

Rankin saari linnoittaminen aloitettiin ensimmäisen maailmansodan aikana. Saaren eteläosaan rakennettiin neljän 152 mm:n, 45 kaliiperin, raskaan Canet-merikanuunan patteri mittaustorneineen ja valonheitinasemineen. Patterin tykit olivat kalliolla betoniperustoilla 32 metrin välein. Vuonna 1926 patterin tykit hajasijoitettiin ympäri saarta ja tykkien lukumäärää lisättiin siten että Rankin pohjoispäähän muodostettiin kahden 152/45 C tykin patteri ja saaren eteläpäähän kolmitykkinen patteri.⁶⁸

Vuoden 2007 Rankin inventoinnin päiväksi osui voimakas myrsky, jonka takia saarta ei ehditty tutkia kokonaan. Ensimmäisen maailmansodan aikaista patteria ei tuolloin löytynyt. Se sijainnee valonheitinaseman (Kotka, Rankki 1) koillispuolella. Hajasijoitetuista tykkiasemista löytyi vain pohjoisen patterin eteläinen tykkiasema (Kotka, Rankki 6).

Saaren koillisosassa oleva ensimmäisen maailmansodan aikainen puinen kasarmi ei kuulu muinaismuistolain piiriin vaan sen suojelu määräytyy rakennuslaissa.

Rankki on sotilasaluetta, joten saarella olevat kohteet eivät sovellu matkailukäyttöön.

Ensimmäisen maailmansodan aikaiset kohteet

85. Kotka, Rankki 1

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: valonheitinasemat

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: 1

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6695401, I = 3498099

Koordinaattiselite: valonheitinaseman keskikoordinaatit

Peruskartta: 302311

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 31.7.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:76—77

Karttaotteet: Kartta 23

Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen valonheitinasema. Se sijaitsee Rankin lounaisosassa avokallion jyrkässä itärinteessä. Sisäankäynnin ympärillä kasvaa tiheää lehtimetsää.

Valonheittimen suoja- ja valaisuasema ovat nelikulmaisessa betonitornissa, jonka koko on 3 x 5 m. Tornin korkeus on n. 5 m. Valonheitin on ollut suoja-asemassaan tornin alakerrassa, josta se on nostettu ylös valaisuasemaan käsikäyttöisellä nostotasolla. Suoja-aseman edessä on pieni eteinen, jonka keskellä on vinssilaitte. Eteisessä on lisäksi kaksi betonijalustaa, joissa on kiinnityspultit.

Tornin huipulla valaisuasemassa on kaksiosainen, teräksestä tehty harjakatto, joka on voitu avata vastapainojen avulla, kun valonheitin on nostettu ylös. Katon alla on kallion laen puoleisella seinällä matalat saranoidut teräsluukut. Valonheitin on voitu ilmeisesti siirtää kalliolle esim. kiskoja pitkin avaamalla nämä luukut Kiskoja ei ole enää näkyvissä.

⁶⁸ Rannikkolinnakkeita tarkastaneen komitean kertomus. 1919. T 20253/18. SA.; Tirronen 1994, 28.

Valonheittimen nostotaso on jäänyt yläasentoonsa tornin huipulle. Valonheitin on ollut mallia Schuckert ja sen halkaisija oli 150 cm.⁶⁹

Valaisuaseman luoteispuolella on kallion laella ollut puinen tähystystorni, josta valonheitintä on ohjattu. Tornista on jäljellä enää rautakoukkuja kalliossa. Valonheittimen voima-asema on ollut erillisessä rakennuksessa suoja-aseman koillispuolella, tien varressa. Siitä on jäljellä enää perustat. Generaattorin voimakoneena on ollut petrolimoottori.⁷⁰

Valonheittimen suoja- ja valaisuasemana oleva torni on hyvässä kunnossa. Nostomekanismi on edelleen jäljellä – valonheitin puuttuu.

Kuva 24 Valonheittimen suoja-aseman yläosa Rankissa (kohde 85). Kuva: John Lagerstedt 2007.

Muut linnoitteet

86. Kotka, Rankki 2

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: suojahuoneet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6695512, I = 3498044
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302311

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 31.7.2007

⁶⁹ Rannikkolinna-akkeita tarkastaneen komitean kertomus. 1919. T 20253/18. SA.

⁷⁰ Rannikkolinna-akkeita tarkastaneen komitean kertomus. 1919. T 20253/18. SA.

Kuvat: MV/RHO 125738:78
Karttaotteet: Kartta 23

Kohde on betoninen varasto, joka sijaitsee Rankin lounaisosassa, avokallion itälaidalla. Kohteen ympärillä kasvaa tiheätä kuusikkoo.

Varasto on kooltaan 3 x 5 m ja sen korkeus on 2 m. Katto on kaareva ja betonikaton ulkopinnalla on kaarevista teräslevyistä tehty vahvike. Sisäänkäynti on varaston päädyssä, jossa on puiset pariovet. Rakennusajankohdasta ei ole tietoja.

87. Kotka, Rankki 3

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
Muinaisjäännostyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: suojahuoneet
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: ei määritelty
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: P = 6695642, I = 3498053
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 302311

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 31.7.2007
Karttaotteet: Kartta 23

Kohde on betoninen varasto, joka sijaitsee Rankin keskiosassa, avokallion itälaidalla. Kohteen ympärillä kasvaa matalaa puustoa.

Varasto on kooltaan 3 x 5 m ja sen korkeus on 2 m. Katto on kaareva ja betonikaton ulkopinnalla on kaarevista teräslevyistä tehty vahvike. Sisäänkäynti on varaston päädyssä, jossa on puiset pariovet. Rakennusajankohdasta ei ole tietoja.

88. Kotka, Rankki 4

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
Muinaisjäännostyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: suojahuoneet
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: ei määritelty
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: P = 6695634, I = 3497988
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 302311

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 31.7.2007
Karttaotteet: Kartta 23

Kohde on ruutivarasto, joka sijaitsee Rankin keskiosassa tien varrella. Se on rakennettu betonista ja tiilistä. Ulkoseinät on rapattu. Varasto on kooltaan 7 x 10 m. Rakennuksen päädyissä on niitatut, teräksiset pariovet. Katto on holvattu. Kummallakin pitkällä sivulla on katon rajaan tehty neljä ilmastointiaukkoa, jotka on nyttemmin tukittu lasitiilillä. Lukittu. Rakennettu 1930-luvun alussa.

89. Kotka, Rankki 5

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännöstyyppe: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6695776, I = 3497946
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302311

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 31.7.2007
 Karttaotteet: Kartta 23

Kohde on tuliasema, joka sijaitsee Rankin keskellä laakealla metsän ympäröimällä avokalliolla.

Tuliasema on tarkoitettu todennäköisesti ilmatorjuntatykille. Louhituista kivistä on ladottu aseman rintasuojaksi pyöreä kehä, jonka ulkohalkaisija on 8 m. Kivikehän korkeus on 0,8 m. Rakennusajankohta ei ole tiedossa.

90. Kotka, Rankki 6

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännöstyyppe: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6695512, I = 3498044
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302311

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 31.7.2007
 Karttaotteet: Kartta 23

Kohde on tykinperusta, joka sijaitsee Rankin koillisosassa tien varressa männikön ympäröimässä louhikkoisessa maastossa.

Kallioon on kiinnitetty kehän muotoon teräspultteja. Kyseessä on vuonna 1926 tehty hajasijoitettu 152 mm:n, 45 kaliiperin Canet-rannikkokanuunan asema.⁷¹

91. Kotka, Rankki 7

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännöstyyppe: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: suojahuoneet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1

⁷¹ Tirronen 1994, 28.

Koordinaatit: P = 6696152, I = 3497838
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302311

VUODEN 2007 INVENTOINTI
 Aika: 31.7.2007
 Karttaotteet: Kartta 23

Kohde on ampumatarvikevarasto, joka sijaitsee Rankin keskiosassa tien varrella. Se on rakennettu betonista ja tiilistä. Ulkoseinät on rapattu. Varasto on kooltaan 7 x 10 m. Rakennuksen päädyissä on niitatut, teräksiset pariovet. Katto on holvattu. Rakennettu 1930-luvun alussa.

KIRKONMAA

Valtio pakkolunasti Kirkonmaan 1925 ja linnoitustyöt alkoivat saarella 1927. Tykkipatterin lisäksi alueelle rakennettiin ampumatarvikevarastot, tulenjohtotorni, kasarmeja ym.⁷² Kirkonmaa on sotilasaluetta eivätkä siellä olevat sotahistorialliset kohteet sovi sen vuoksi matkailukäyttöön.

92. Kotka, Kirkonmaa 1

PERUSTIEDOT KOHTEESTA
 Laji: ei määritelty
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 4
 Koordinaatit: P = 6696228, I = 3503223
 Koordinaattiselite: alueen keskikoordinaatit
 Peruskartta: 304102

VUODEN 2007 INVENTOINTI
 Aika: 30.7.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:79—83.
 Karttaotteet: Kartta 24

Kohde on Kirkonmaan järeä hajasijoitettu tykkipatteri, joka sijaitsee saaren eteläosassa. Patteri koostuu neljästä erillään sijaitsevasta tykkiasemasta, jotka ovat rakenteeltaan samanlaisia. Patterin aseistuksena oli neljä ympäri ampuvaa 254 mm:n 45 kaliiperin järeää rannikkokanuunaa, jotka seisovat keskitapeille muunnetuilla Durlacher-mallisilla laveteilla. Tykit sijoitettiin alunperin kuoppiin, joiden ympärille rakennettiin myöhemmin betoniset ammussuojat ja miehistöä suojaavat lipat. Saaren pohjoisosaan tehtiin ruuti- ja ammusvarastot, joilta johti kapearaiteinen rautatie tykeille. Rautatien kiskot on purettu.⁷³

Tykkiasemat ovat nykyään pyöreitä kumpuja, joiden ulkohalkaisija on 25 m. Tykit on poistettu ja asemat on peitetty maalla. Betoniseen maanalaiseen sisäänkäyntiin johtaa ajoluiskat. Luiskan betoniseinissä on metallisia koukkuja helpottamassa naamiointiin kiinnittämistä. Asemat on lukittu. Tykkiasemien vieressä on kapearaiteisen rautatien lastauslaiturit, jotka on rakennettu betonista. Niiden koko on keskimäärin 2 x 7 m ja korkeus 0,5 m.

Tykkiasemat sijaitsevat pareittain siten että parit ovat toisistaan noin puolen kilometrin etäisyydellä. Parin muodostavien tykkiasemien etäisyys on toisistaan noin 200 m.

⁷² Tirronen 1994, 27—30.

⁷³ Tirronen 1994, 28—30.

Tykkiasemien koordinaatit ovat:

Tykkiasema 1 P = 6695994, I = 3503647

Tykkiasema 2 P = 6696075, I = 3503415

Tykkiasema 3 P = 6696333, I = 3502867

Tykkiasema 4 P = 6696464, I = 3502848

93. Kotka, Kirkonmaa 2

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty

Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: tornit

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: ei määritelty

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6696634, I = 3502963

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 304102

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 30.7.2007

Kuvat: MV/RHO 125738:84

Karttaotteet: Kartta 24

Kohde on betonista rakennettu nelikulmainen rannikkotykkikoston tulenjohto- ja mittautorni, joka sijaitsee saaren eteläosassa avokalliolla. Ulkomitat ovat 2,5 x 2,5 m ja korkeus noin 10—12 m. Torni on kolmekerroksinen. Kahden alimman kerroksen huoneet ovat ikkunattomia. Tornin ylin huone on varustettu idän, etelän ja lännen suuntaan aukeavalla kapealla tähystysraolla. Tähystysrakojen edessä on saranoidut teräsluukut.

Huoneiden ovet ovat tornin pohjoisseinässä ja niihin nouseaan teräksisiä tikasaskelmia pitkin, jotka on valettu tornin ulkopintaan. Ylimmän kerroksen rakohuoneen oven edessä on betoninen parveketasanne ja tämän yläpuolella vielä toinen parveke, jolta pääsee nousemaan tornin katolla sijaitsevalle avoimelle tähystyspaikalle. Toisen kerroksen huoneen oviaukolle on myöhemmin rakennettu puiset portaat. Tornin huoneet on lukittu.

Torni rakennettiin 1930-luvun alussa. Se toimi Kirkonmaan ja Rankin pattereiden tulenjohto- ja mittauspisteenä. Kirkonmaan mittautorni ja Pyhtään Kaunissaareen rakennettu samankaltainen torni olivat Suomen ensimmäiset ns. Rikaman-malliset mittautornit.⁷⁴

94. Kotka, Kirkonmaa 3

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty

Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: suojahuoneet

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: ei määritelty

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: P = 6697487, I = 3503013

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 304102

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 30.7.2007

⁷⁴ Tirronen 1994, 30.

Kuvat: MV/RHO 125738:85—86
Karttaotteet: Kartta 24

Kohde on kallioon louhittu betoninen suojatila, joka sijaitsee saaren eteläosassa avokallion laidalla tulenjohtotornin juurella. Kohteen ympäristössä kasvaa matalaa mänty- ja kuusimetsää. Suojan katon ulkomitta on 13 x 20 m. Sisäänkäynti on rakenteen länsipuolella. Sisäänkäyntiin johtaa viereiseltä tieltä betoniseinäinen kuilu, joka on naamioitu luonnonkivillä. Lukittu.

95. Kotka, Kirkonmaa 4

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
Muinaisjännöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: suojahuoneet
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: ei määritelty
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: P = 6696646, I = 3502960
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 304102

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 30.7.2007
Kuvat: MV/RHO 125738:87
Karttaotteet: Kartta 24

Kohde on ruutivarasto, joka sijaitsee Kirkonmaan keskiosassa saarta halkovan päätien itäpuolella. Se on rakennettu betonista ja tiilistä. Ulkoseinät on rapattu. Varasto on kooltaan 7 x 10 m. Rakennuksen päädyissä on niitatut, teräksiset pariovet. Katto on holvattu. Tuuletuksen takia on kummallekin pitkälle seinälle tehty katon rajaan neljä ilmastointiaukkoa, jotka on suljettu teräsluukuilla. Lukittu. Rakennettu 1930-luvun alussa.

96. Kotka, Kirkonmaa 5

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
Muinaisjännöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: suojahuoneet
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: ei määritelty
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: P = 6697575, I = 3503014
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 304102

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 30.7.2007
Kuvat: MV/RHO 125738:88
Karttaotteet: Kartta 24

Kohde on ampumarivikevaraston raunio, joka sijaitsee Kirkonmaan keskiosassa, saarta halkovan päätien itäpuolella. Varastosta on jäljellä ainoastaan betoninen lattia, jonka päällä lepää holvattu betonikatto. Seinät puuttuvat. Varaston vieressä on betoninen kapearaiteisen rautatien lastauslaituri. Katon alla on jonkin verran hajonneita tiiliä ja sementtiä sekä kaksinkertaiset teräksiset pariovet. Varaston sisemmät ovet ovat olleet rei'itettyjä metallilevyjä, jotka ovat mahdollistaneet varaston tuuletuksen sen ollessa kuitenkin lukittuna. Rakennettu 1930-luvun alussa.

97. Kotka, Kirkonmaa 6

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: suojahuoneet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6698968, I = 3503304
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 304102

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 30.7.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:89
 Karttaotteet: Kartta 24

Kohde on ammusvarasto, joka sijaitsee Kirkonmaan koillisosassa, rantaan johtavan tien itäpuolella. Se on rakennettu betonista ja tiilistä. Ulkoseinät on rapattu. Varasto on kooltaan 7 x 10 m. Rakennuksen päädyissä on niitatut, teräksiset pariovet. Katto on holvattu. Lukittu. Varaston vieressä on kapearaiteisen rautatien betoninen lastauslaituri. Rakennettu 1930-luvun alussa.

98. Kotka, Kirkonmaa 7

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: suojahuoneet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6699098, I = 3503302
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 304102

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 30.7.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:90
 Karttaotteet: Kartta 24

Kohde on ruutivarasto, joka sijaitsee Kirkonmaan pohjoisosassa tien varrella. Se on rakennettu betonista ja tiilistä. Ulkoseinät on rapattu. Varasto on kooltaan 7 x 10 m. Rakennuksen päädyissä on niitatut, teräksiset pariovet. Katto on holvattu. Tuuletuksen takia on kummallekin pitkälle seinälle tehty katon rajaan neljä ilmastointiaukkoa, jotka on suljettu teräsluukuilla. Lukittu. Varaston vieressä on kapearaiteisen rautatien betoninen lastauslaituri. Rakennettu 1930-luvun alussa.

99. Kotka, Kirkonmaa 8

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P = 6696118, I = 3502181
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 304102

VUODEN 2007 INVENTOINTI

Aika: 30.7.2007
 Kuvat: MV/RHO 125738:
 Karttaotteet: Kartta

Kohde sijaitsee Kirkonmaan lounaisosassa Kaapelinien Voikalliolla. Kohde betonista valettu tykinjalusta, jonka halkaisija on 1,3 m ja korkeus 0,25 m. Jalustassa on kuusi kehäpulttia. Rakennusajankohdasta ei ole tietoja.

LÄHTEET

ARKISTOT

Kansallisarkisto, Helsinki (KA).
 Sotilaskartat

Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto, Helsinki (MV/RHO).

Ahvenisto, T. 1966—1968. Kymenlaakso inventointikertomukset.

Hakanpää, P. 2004. Kyminlinna, koekaivauksia ja kartoitus sekä saastuneiden maamassojen poiston arkeologinen seuranta.

Hakanpää, P. 2005. Kyminlinna, kartoitukset ja kaivaukset

Hakanpää, P. 2006. Kyminlinna, vartiorakennuksen paikan jaleiripainanteen kaivaus.

Koponen, M & Poutiainen, H. 1994. Ensimmäisen maailmansodan ja kansalaissodan aikaisten kenttälinnoitusten inventointi Kymenlaaksossa.

Lausunnot

Matkakertomukset

Venäjäläiset sotilastopografikartat

Museoviraston Arkeologian osaston arkisto, Helsinki (MV/AO).

Seppälä, S.-L. 2004. Pyhtää / Ruotsinpyhtää, Ahvenkosken osayleiskaava.
 Arkeologinen inventointi.

Vuoristo, K. & Lesell, K. 2005. Valtatien 7 uuden linjauksen inventointi Loviisa – Kotka

Vuoristo, K. 2006. Kotka, kunnaninventointi 2005—2006.

Sota-arkisto, Helsinki (SA).

T 20253/18. Vuosina 1918-19 rannikkolinnakkeita tarkastaneen komitean kertomus.

Vantaan kaupungin viheralueyksikön arkisto, Vantaa

Lagerstedt, J. 2004. Ensimmäisen maailmansodan aikaiset Vantaan Länsimäen linnoitukset, inventointikertomus 2003.

PAINETUT LÄHTEET

Airola, O. 1978. Ruotsinsalmen merilinnoitus ja sen sotilaallinen merkitys. *Ruotsinsalmen merilinnoitus 1790—1855*. Kymenlaakson museon julkaisuja nro 1. Kotka: Kymenlaakson museo, 7—83.

Alanen, T. & Kepsu, S. 1989. *Kuninkaan kartasto Suomesta 1776—1805*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Arimo, R. 1981. Suomen linnoittamisen historia 1918—1944. Helsinki: Otava.

Björklund, E. 2007. *Kohti Salpalinjaa*. Helsinki: Schildts.

- Henke, C. 1922. Punakaartin saartaminen Hämeenlinnan ja Lahden välillä. *Suomen vapaussota*, osa VII. Gummerus.
- Laskovski, F. 1866. *Materialyi dlja istori inzernernavo istkustva v Rossii III*. Sankt Peterburg.
- Mattila, T. 1983. *Sodankäynti Suomessa 1742*. Sotahistoriallisia julkaisuja n:o 1. Helsinki: Sotatieteen laitos.
- Mattila, V. 1960. Pitäjän itsenäistymisestä Vanhan Suomen yhdistämiseen 1642—1812. *Kymin historia*. Kymi: Kymin seurakunta, Kymin kunta, Karhulan kauppala, 285—699.
- Nimander, P. 1980. Selvitys Ruotsinsalmi—Kyminlinna linnoituskokonaisuuden jäänteistä ja toimenpide-ehdotelma. Kotka:Kymenlaakson maakuntamuseo.
- Suhonen, V.-P. 2007. På bara marken måste såldaterna ligga – hajahuomioita 1700-luvun sotilasleireistä. *Arkeologia Suomessa 2004—2004*. Helsinki: Museovirasto, 33—46.
- Tirronen, U. 1994. *KotRPsto, Kotkan rannikopatteristo 1918—1993*. Helsinki: Rannikkotyöstön Upseeriyhdistys ry.
- Višnevski 1915. *Kratkij voenno-geografitšeskij otšerk jugo-zapadnoj Finnlandii*. Petrograd: Štaba VI-i Armii.

MUUT

Kymen sotilasläänin esikunnalta toimitettu karttaliite Kotkan alueen toisen maailmansodan aikaisista linnoitteista. 13.4.2007. (Perustuu ilmeisesti kapteeni U. Pikkaraisen toukokuussa 1940 tekemään Kymijokilinjan inventointiin)

LIITE 1

Kuvaluettelo

Kaikki kuvat ovat kinofilmikokoisia dioja. Kuvaaja: John Lagerstedt. Kuvasvuosi 2007.

Nro	Kunta	Selite	Kuvaussuunta	Pvm
125738: 1	Pyhtää	Ahvenkosken eteläinen patteri yleiskuva	N-S	23.4.
125738: 2	Pyhtää	Ahvenkosken eteläinen patteri	NW-SE	23.4.
125738: 3	Pyhtää	Ahvenkosken pohjoinen patteri	SE-NW	23.4.
125738: 4	Pyhtää	Ahvenkosken sillan perustat Tirikan saareen	NE-SW	23.4.
125738: 5	Pyhtää	Korsnäs, kuoppa	E-W	27.4.
125738: 6	Pyhtää	Lökörenin patteri, yleiskuva	E-W	24.4.
125738: 7	Pyhtää	Lökörenin patteri, eteläinen rintasuoja	NE-SW	24.4.
125738: 8	Pyhtää	Lökörenin patteri, pohjoinen rintasuoja	SE-NW	24.4.
125738: 9	Pyhtää	Hirvikosken redutti	SW-NE	15.5.
125738: 10	Pyhtää	Hirvikosken redutti	SW-NE	15.5.
125738: 11	Pyhtää	Harjunpäänkangas, yleiskuva	NW-SE	24.4.
125738: 12	Pyhtää	Harjunpäänkangas, yleiskuva	W-E	11.5.
125738: 13	Pyhtää	Harjunpäänkangas, sisäänkäynnillä varustettu kuoppa	SE-NW	24.4.
125738: 14	Pyhtää	Harjunpäänkangas, tien itäpuolen leirialueen kuoppia	NE-SW	11.5.
125738: 15	Pyhtää	Harjunpäänkangas, tien länsipuolen leirialueen kuoppa	E-W	24.4.
125738: 16	Pyhtää	Harjunpäänkangas, tien länsipuolen leirialueen kuoppia	E-W	24.4.
125738: 17	Pyhtää	Kaukolan redutti, yleiskuva	SE-NW	24.4.
125738: 18	Pyhtää	Kaukolan redutti, sisäänkäynti	N-S	24.4.
125738: 19	Pyhtää	Kaukolan redutti, pohjoisosan kaivanto	NE-SW	24.4.
125738: 20	Pyhtää	Annulanmäen kiviaita	S-N	23.4.
125738: 21	Pyhtää	Sammalsuo 2, ryssänuuni	SE-NW	27.4.
125738: 22	Pyhtää	Viinakallio, ryssänuuni	E-W	27.4.
125738: 23	Pyhtää	Munasuo, mahdollinen ryssänuuni	SW-NE	24.4.
125738: 24	Pyhtää	Kaunissaari, tulenjohto- ja mittaustorni	SE-NW	2.8.
125738: 25	Pyhtää	Kaunissaari, konekivääriasema	SW-NE	2.8.
125738: 26	Kotka	Huruksela, Heposuonpolku, leirialueen yleiskuva	E-W	8.5.
125738: 27	Kotka	Huruksela, Heposuonpolku, leirialue	NE-SW	26.4.
125738: 28	Kotka	Petäjäkoski, patteri	E-W	7.5.
125738: 29	Kotka	Petäjäkoski, patteri	W-E	7.5.
125738: 30	Kotka	Ruotsinsalmi, Patteri Katarina	W-E	15.5.
125738: 31	Kotka	Ruotsinsalmi, Kotkansaaren kenttäpatteri	S-N	15.5.
125738: 32	Kotka	Ruotsinsalmi, Kotkansaari, ruutikellari nro. 82	SE-NW	15.5.
125738: 33	Kotka	Ruotsinsalmi, Kotkansaari, ruutikellari nro. 83	N-S	15.5.
125738: 34	Kotka	Ruotsinsalmi, ammuskellari	W-E	15.5.
125738: 35	Kotka	Ruotsinsalmi, tykistön kasarmi, kivijalka	SW-NE	15.5.
125738: 36	Kotka	Ruotsinsalmi, Kotkansaari, patteri n:o 3	NE-SW	15.5.
125738: 37	Kotka	Ruotsinsalmi, Redutti Kotka	SW-NE	15.5.
125738: 38	Kotka	Ruotsinsalmi, redutti Tiutinen	NW-SE	15.5.
125738: 39	Kotka	Ruotsinsalmi, Tiutinen, ruutivarasto	E-W	15.5.
125738: 40	Kotka	Ruotsinsalmi, redutti Pitkäsalmi	NW-SE	15.5.
125738: 41	Kotka	Langinkoski, sementtinen kk-asema, yleiskuva	NW-SE	25.4.
125738: 42	Kotka	Langinkoski, sementtinen kk-asema, takaa	SE-NW	25.4.
125738: 43	Kotka	Langinkoski, sementtinen kk-asema, sisäänkäynti	SE-NW	25.4.
125738: 44	Kotka	Langinkoski, kahteen suuntaan tulittava kk-asema	E-W	25.4.
125738: 45	Kotka	Langinkoski, konekivääriaseman ampumasektori	SW-NE	25.4.
125738: 46	Kotka	Langinkoski, konekivääriaseman ampuma-aukko	SW-NE	25.4.
125738: 47	Kotka	Langinkoski, taisteluhauta	NW-SE	25.4.
125738: 48	Kotka	Langinkoski, traverssi	N-S	25.4.
125738: 49	Kotka	Langinkoski, suojahuoneen hirsirakenteita	NW-SE	25.4.
125738: 50	Kotka	Sutelantie-Korela, taisteluhautaa	N-S	9.5.

125738: 51	Kotka	Kokonkoski 2, kahteen suuntaan tullittava tykkiasema	SW-NE	26.4.
125738: 52	Kotka	Siikakoski 1, tykkiasema	E-W	26.4.
125738: 53	Kotka	Siikakoski 1, tykkiaseman ampuma-aukko edestäpäin	W-E	26.4.
125738: 54	Kotka	Siikakoski 3, tykkiasema takaa	E-W	26.4.
125738: 55	Kotka	Siikakoski 3, taisteluhautaa	W-E	26.4.
125738: 56	Kotka	Koivukoski, lounaisosan tuliasema	S-N	7.5.
125738: 57	Kotka	Koivukoski, traverssi	W-E	7.5.
125738: 58	Kotka	Niemenpalontie, traverssi	E-W	8.5.
125738: 59	Kotka	Niemenpalontie, kallioon louhittu suojahuone	NW-SE	8.5.
125738: 60	Kotka	Laajakoskenharju, taisteluhauta	SE-NW	8.5.
125738: 61	Kotka	Huruksela, Salonmäki, keskeneräinen taisteluhauta	N-S	26.4.
125738: 62	Kotka	Katariinan kalliokorsu	S-N	15.5.
125738: 63	Kotka	Katariinan kalliokorsu	SW-NE	15.5.
125738: 64	Kotka	Pihkoo, Lehtola V:8, taisteluhauta ja tuliasema	NW-SE	7.5.
125738: 65	Kotka	Kurittula, Uusitalo, V:5, ampumasyvennys	SE-NW	7.5.
125738: 66	Kotka	Kurittula, Tommila, V:1, taisteluhauta	NW-SE	7.5.
125738: 67	Kotka	Parikka, IV:17 kivieste	W-E	7.5.
125738: 68	Kotka	Petäjäkoski 2, IV:19 kivieste	E-W	7.5.
125738: 69	Kotka	Kierikkala 3, IV:12, kalliokorsu	NW-SE	9.5.
125738: 70	Kotka	Kierikkala 3, IV:11, kalliokorsu	SE-NW	9.5.
125738: 71	Kotka	Kolkkala, kivieste	S-N	9.5.
125738: 72	Kotka	Uusikylä 1, IV:7, taisteluhauta ja tuliasema	SW-NE	9.5.
125738: 73	Kotka	Uusikylä 2, IV:4 kivieste	N-S	9.5.
125738: 74	Kotka	Uusikylä 3, luola IV:3	W-E	9.5.
125738: 75	Kotka	Uusikylä 3, luola IV:2	NW-SE	9.5.
125738: 76	Kotka	Rankki 1, valonheitinasema	NW-SE	31.7.
125738: 77	Kotka	Rankki 1, valonheitinasema	NE-SW	31.7.
125738: 78	Kotka	Rankki 2, varasto / suoja	SW-NE	31.7.
125738: 79	Kotka	Kirkonmaa 1, järeän patterin tykkiasema nro 3	SE-NW	30.7.
125738: 80	Kotka	Kirkonmaa 1, järeän patterin tykkiasema nro 3	N-S	30.7.
125738: 81	Kotka	Kirkonmaa 1, järeän patterin tykkiasema nro 4	E-W	30.7.
125738: 82	Kotka	Kirkonmaa 1, järeän patterin tykkiasema nro 4	NE-SW	30.7.
125738: 83	Kotka	Kirkonmaa 1, järeän patterin tykkiasema 4, lastauslaituri	NE-SW	30.7.
125738: 84	Kotka	Kirkonmaa 2, tulenjohto- ja mitaustorni	W-E	30.7.
125738: 85	Kotka	Kirkonmaa 3, suojatilan sisäänkäynti	NE-SW	30.7.
125738: 86	Kotka	Kirkonmaa 3, suojatila	N-S	30.7.
125738: 87	Kotka	Kirkonmaa 4, ruutivarasto 3	N-S	30.7.
125738: 88	Kotka	Kirkonmaa 5, ammusvarasto	SW-NE	30.7.
125738: 89	Kotka	Kirkonmaa 6, ammusvarasto 2	SW-NE	30.7.
125738: 90	Kotka	Kirkonmaa 7, ruutivarasto 1	SW-NE	30.7.

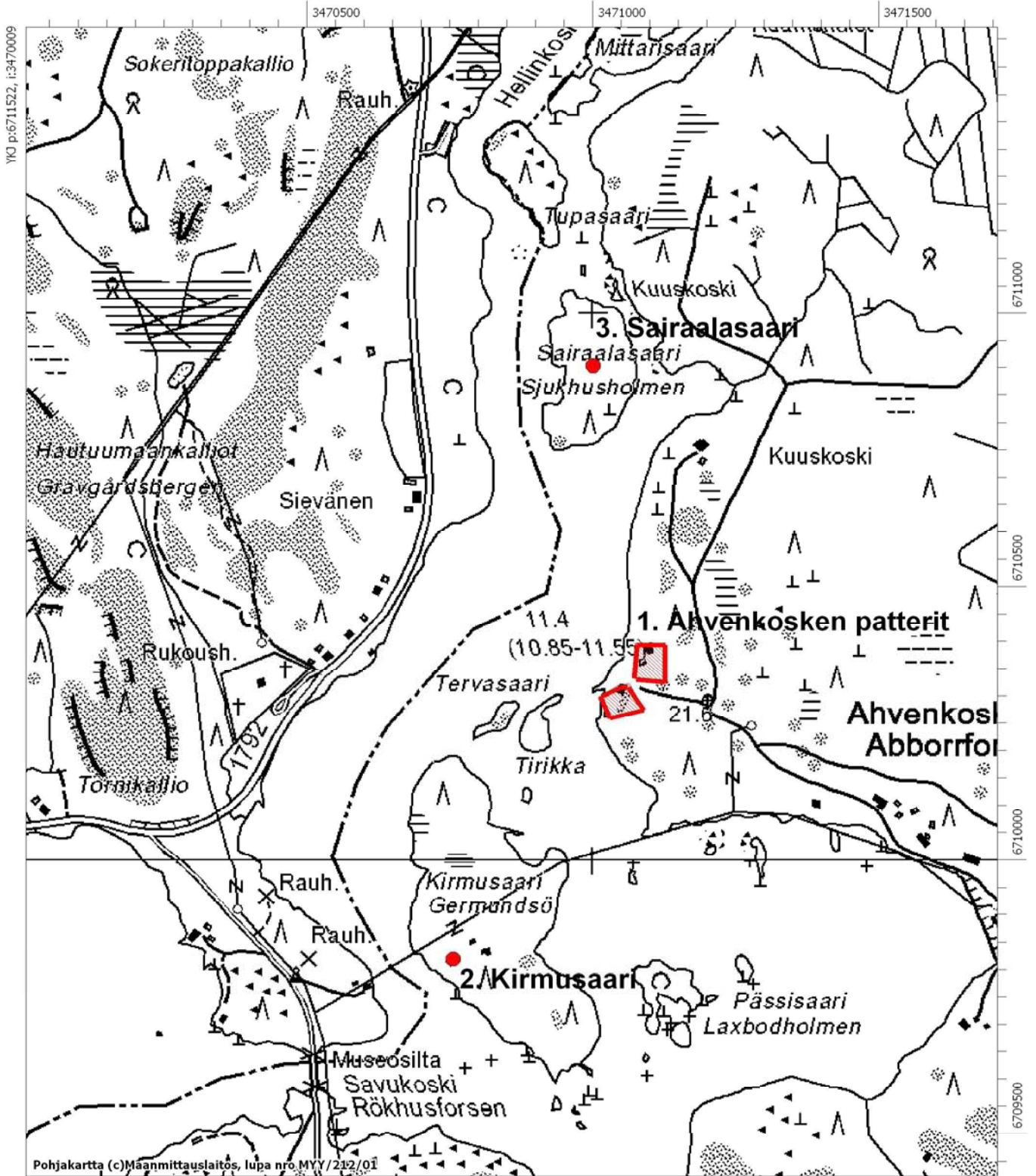
LIITE 2 KARTAT JA KENTTÄPIIRROKSET

Kaikkien karttojen ja piirrosten laadinta ja puhtaaksi piirto John Lagerstedt
2007

Numero	Aihe	Kohteet	Mittakaava
Kartta 1	Pyhtää, Ahvenkosken alue	1—3	1:10000
Kartta 2	Pyhtää, rannikkoalue	4	1:10000
Kartta 3	Pyhtää, rannikkoalue	5	1:10000
Kartta 4	Pyhtää, Hirvikoski	6, 7	1:10000
Kartta 5	Pyhtää, Hirvikoski	8, 9	1:10000
Kartta 6	Pyhtää, muut manneralueet	10	1:10000
Kartta 7	Pyhtää, muut manneralueet	11	1:10000
Kartta 8	Pyhtää, muut manneralueet	12	1:10000
Kartta 9	Pyhtää, muut manneralueet	13	1:20000
Kartta 10	Pyhtää, Kaunissaari	14, 15	1:20000
Kartta 11	Kotka, vanhimmat kohteet	16	1:10000
Kartta 12	Kotka, vanhimmat kohteet ja II maailmansota	17, 76	1:5000
Kartta 13	Kotka, Ruotsinsalmen linnoitus	20—30, 39, 40, 45—48	1:20000
Kartta 14	Kotka, Ruotsinsalmen linnoitus	31—34, 41—43, 47	1:20000
Kartta 15	Kotka, I ja II maailmansota	49, 50, 67, 68	1:10000
Kartta 16	Kotka, vanhimmat kohteet sekä I ja II maailmansota	18, 51—60, 69	1:10000
Kartta 17	Kotka, I ja II maailmansota	61, 62, 70, 71, 75	1:10000
Kartta 18	Kotka, I ja II maailmansota	63, 73	1:10000
Kartta 19	Kotka, I maailmansota	64, 65	1:10000
Kartta 20	Kotka, II maailmansota	74	1:10000
Kartta 21	Kotka, II maailmansota	77—80	1:10000
Kartta 22	Kotka, II maailmansota	81—84	1:10000
Kartta 23	Kotka, Rankki	85—91	1:10000
Kartta 24	Kotka, Kirkonmaa	92—99	1:20000
Piirros 1	Pyhtää, Harjunpäänkangas, leirialueen yleiskarttaluonnos	8	1:1000
Piirros 2	Kotka, Kokonkoski 2, I maailmansodan aikainen tuliasema	55	1:200
Piirros 3	Kotka, Koivukoski, I maailmansodan aikaiset linnoitteet	61	1:2000
Piirros 4	Kotka, Koivukoski, I maailmansodan taisteluhauta ja suoja	61	1:100

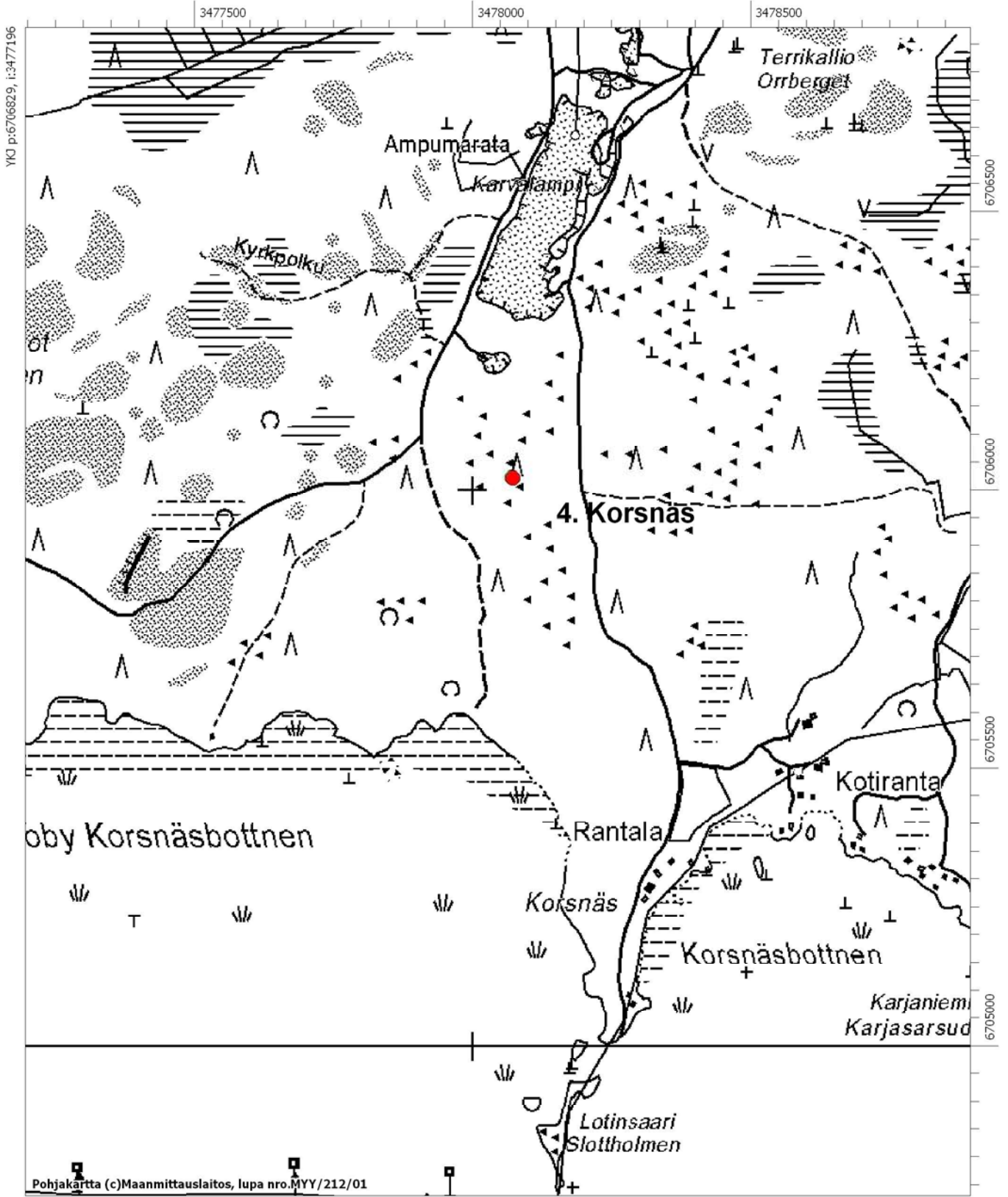
Kartta 1

Pyhtää, Ahvenkosken alue kohteet 1-3

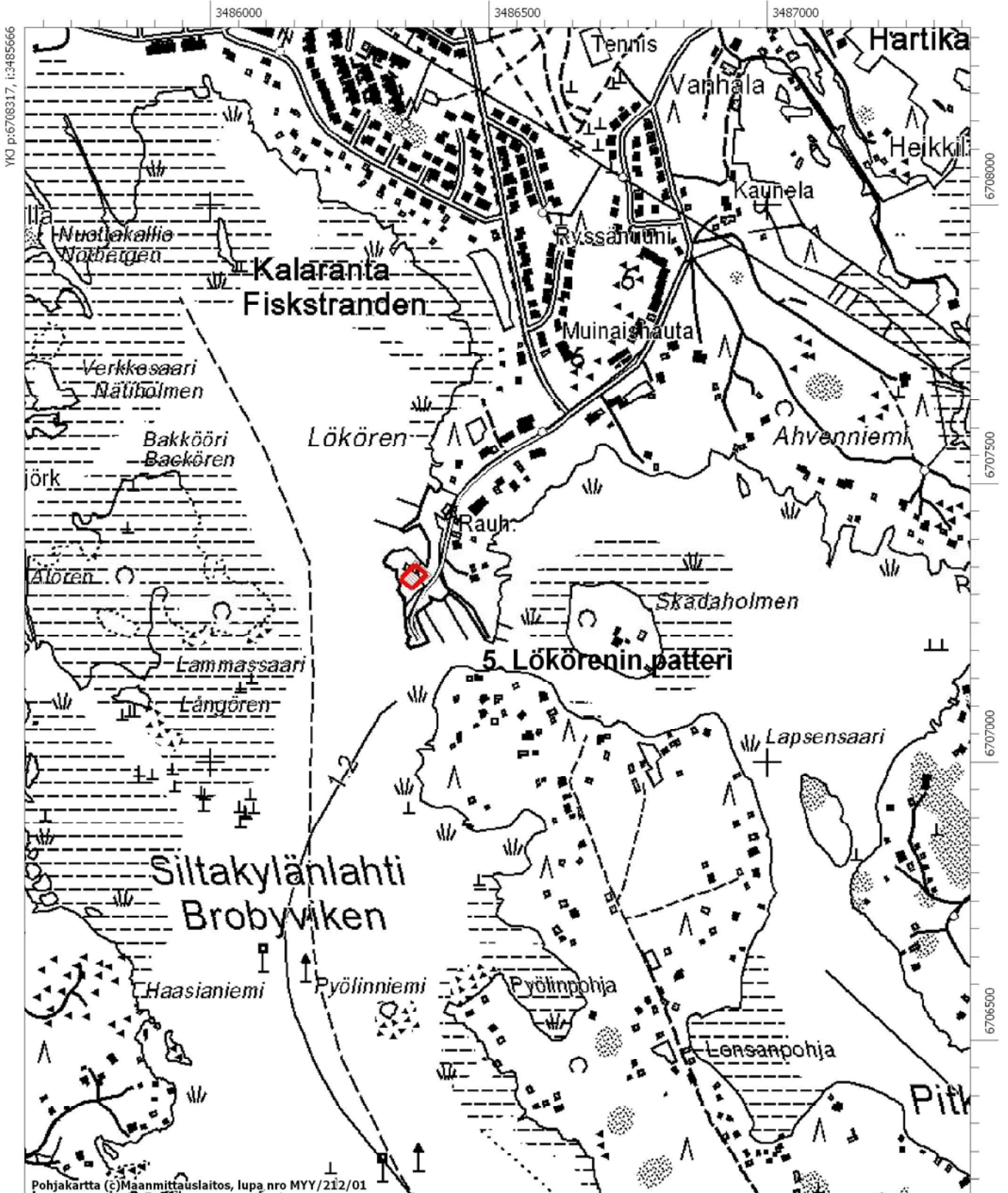
Kartta 2

Pyhtää, rannikkoalue, kohde 4

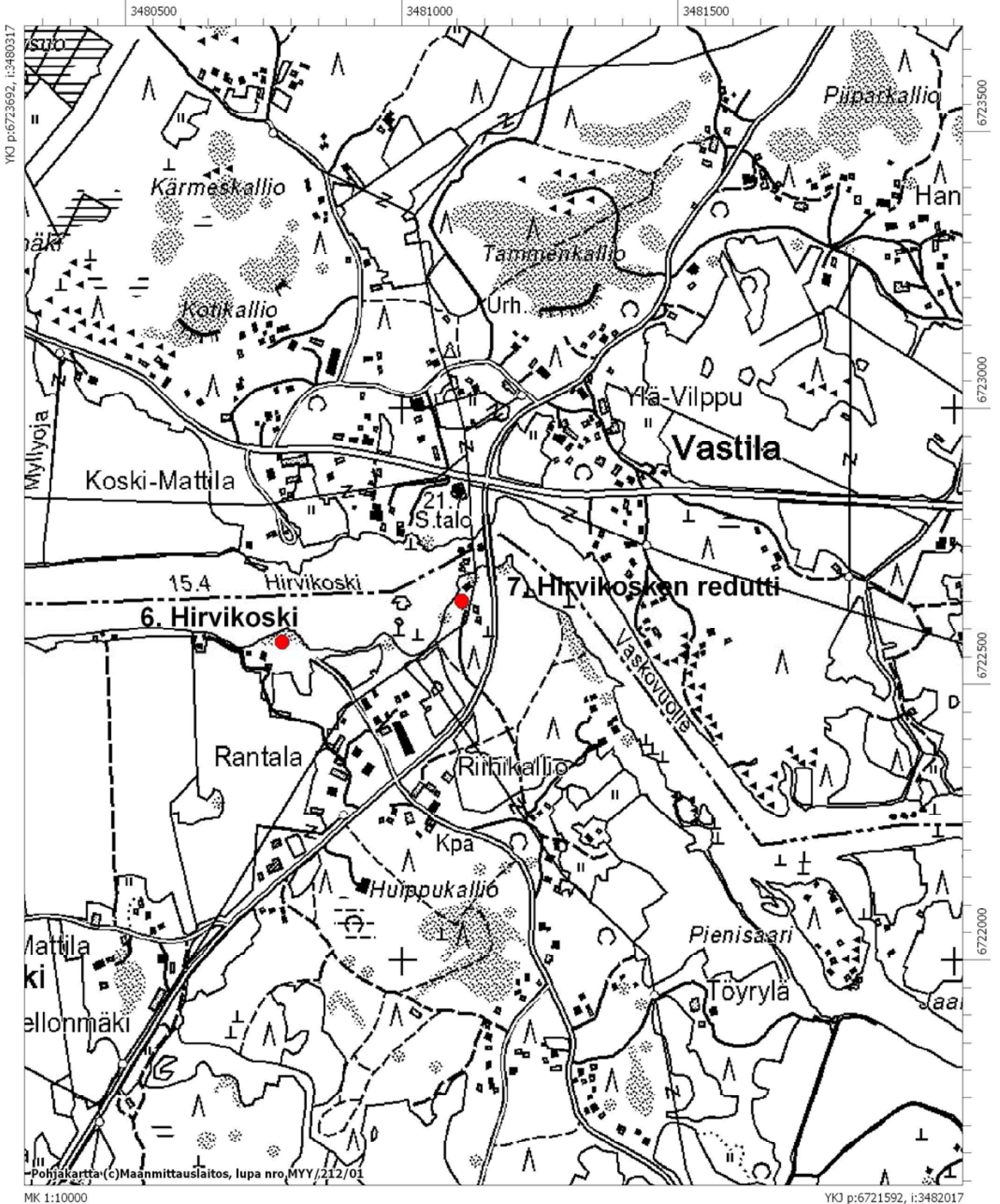
Kartta 3

Pyhtää, rannikkoalue, kohde 5

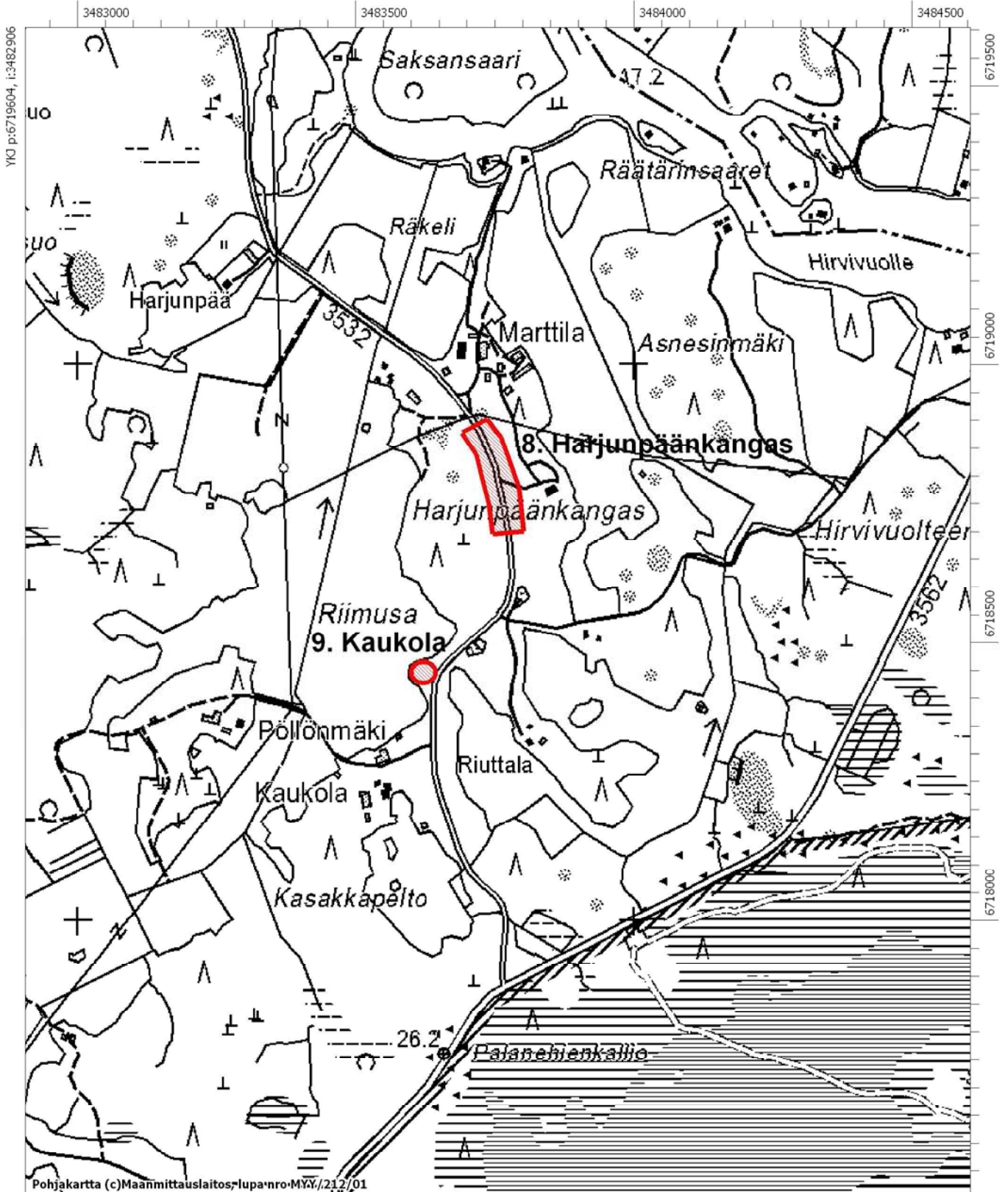
Kartta 4

Pyhtää, Hirvikosken alue, kohteet 6 ja 7

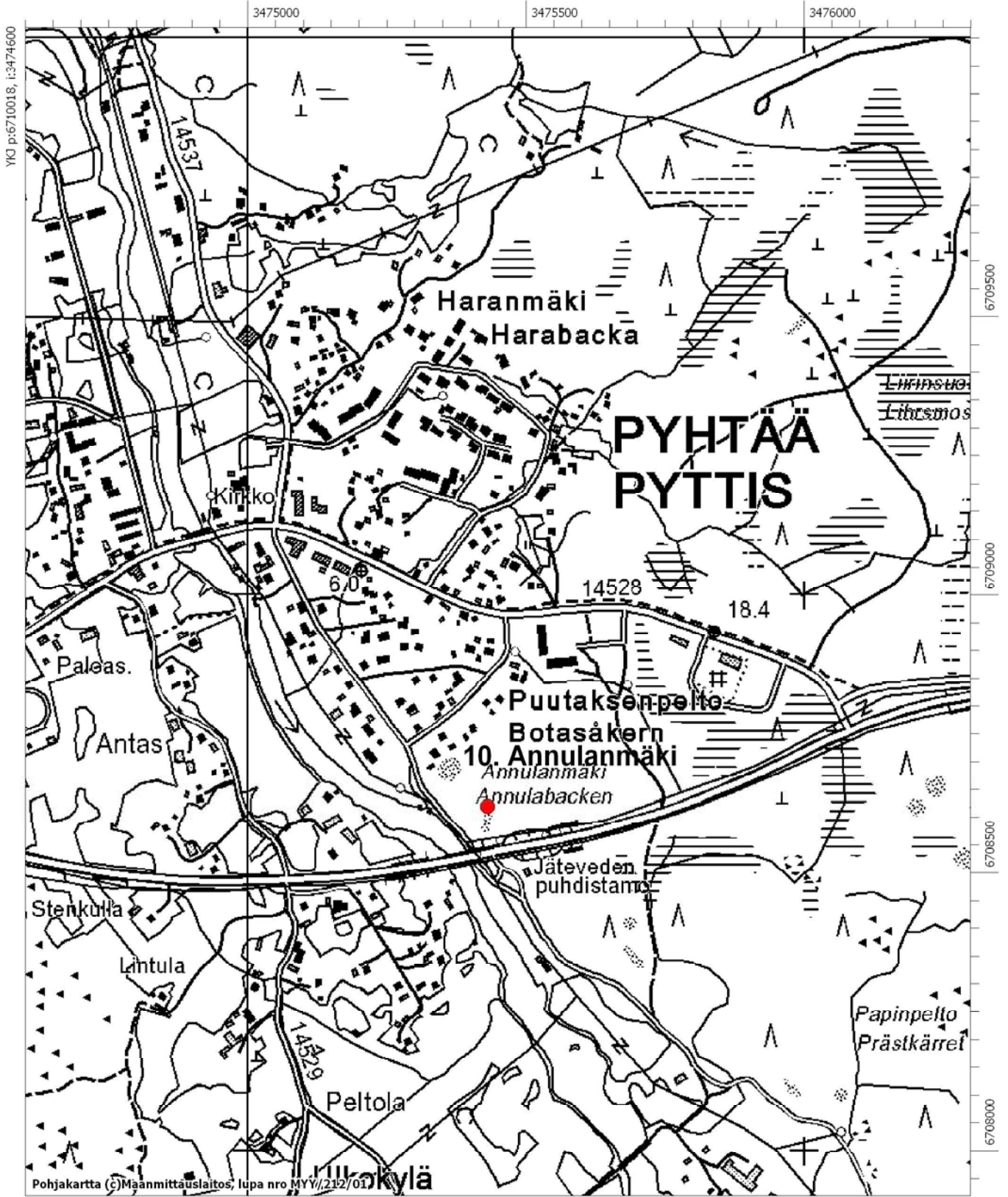
Kartta 5

Pyhtää, Hirvikosken alue, kohteet 8 ja 9

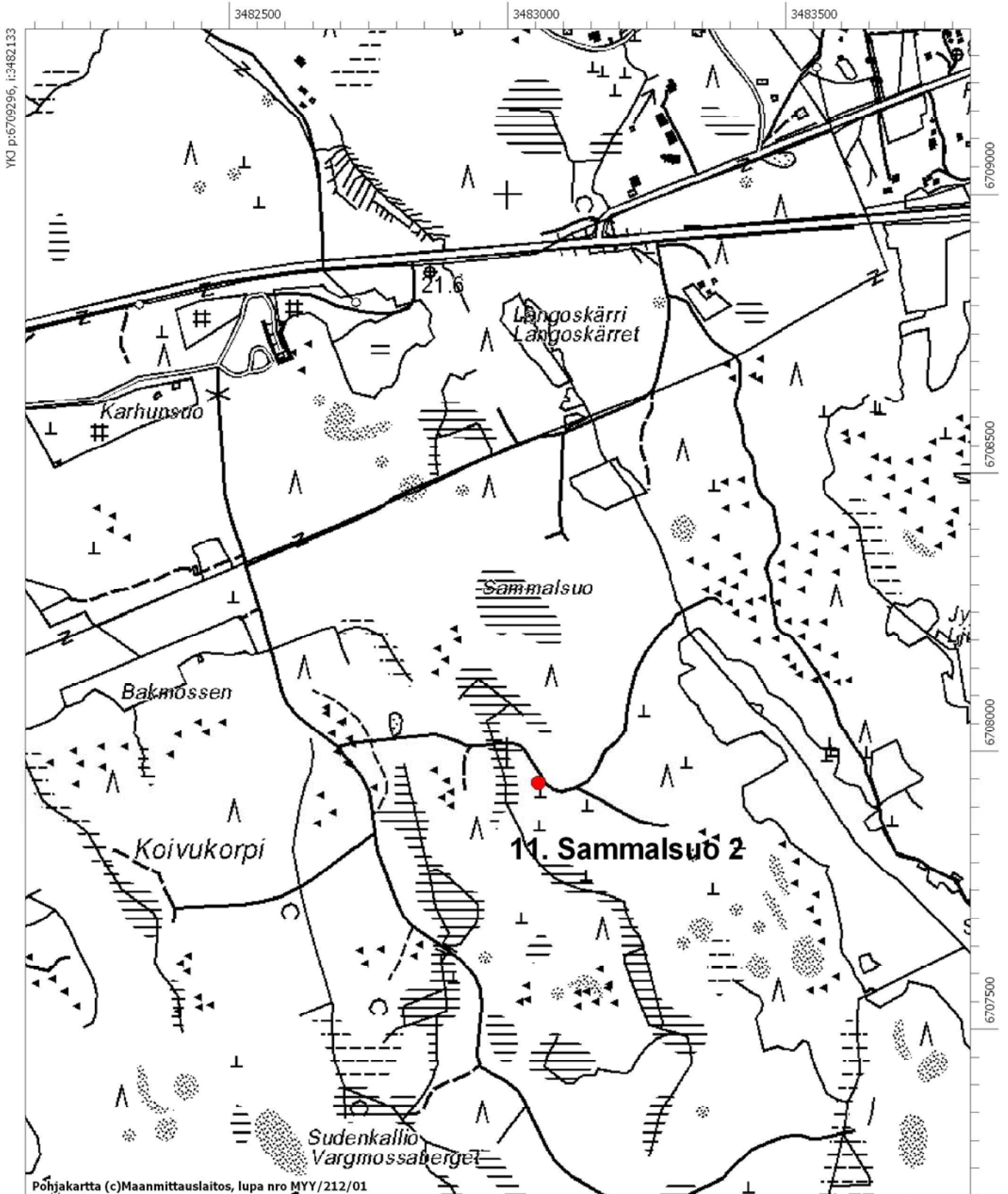
Kartta 6

Pyhtää, muut manneralueet, kohde 10

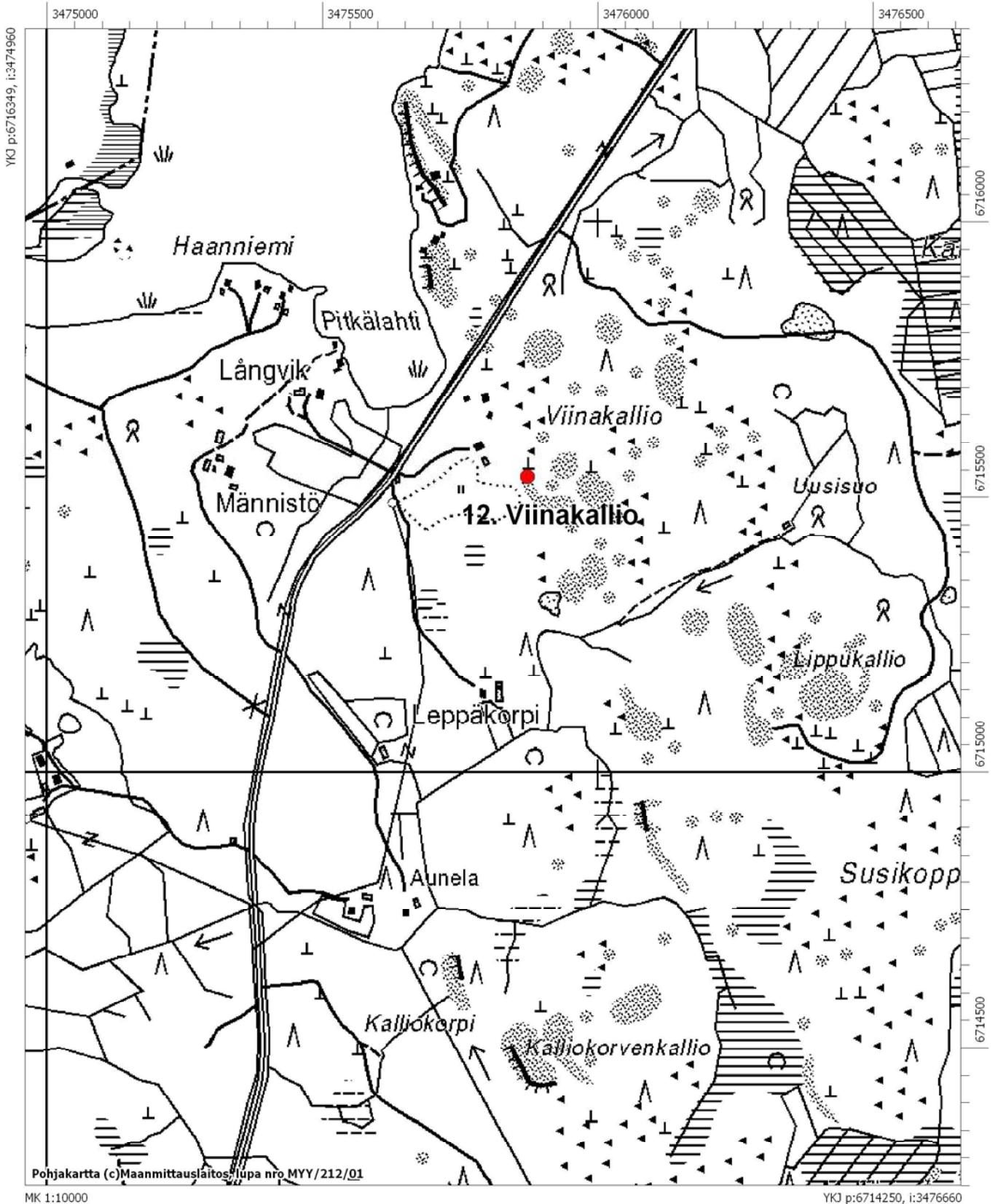
Kartta 7

Pyhtää, muut manneralueet, kohde 11

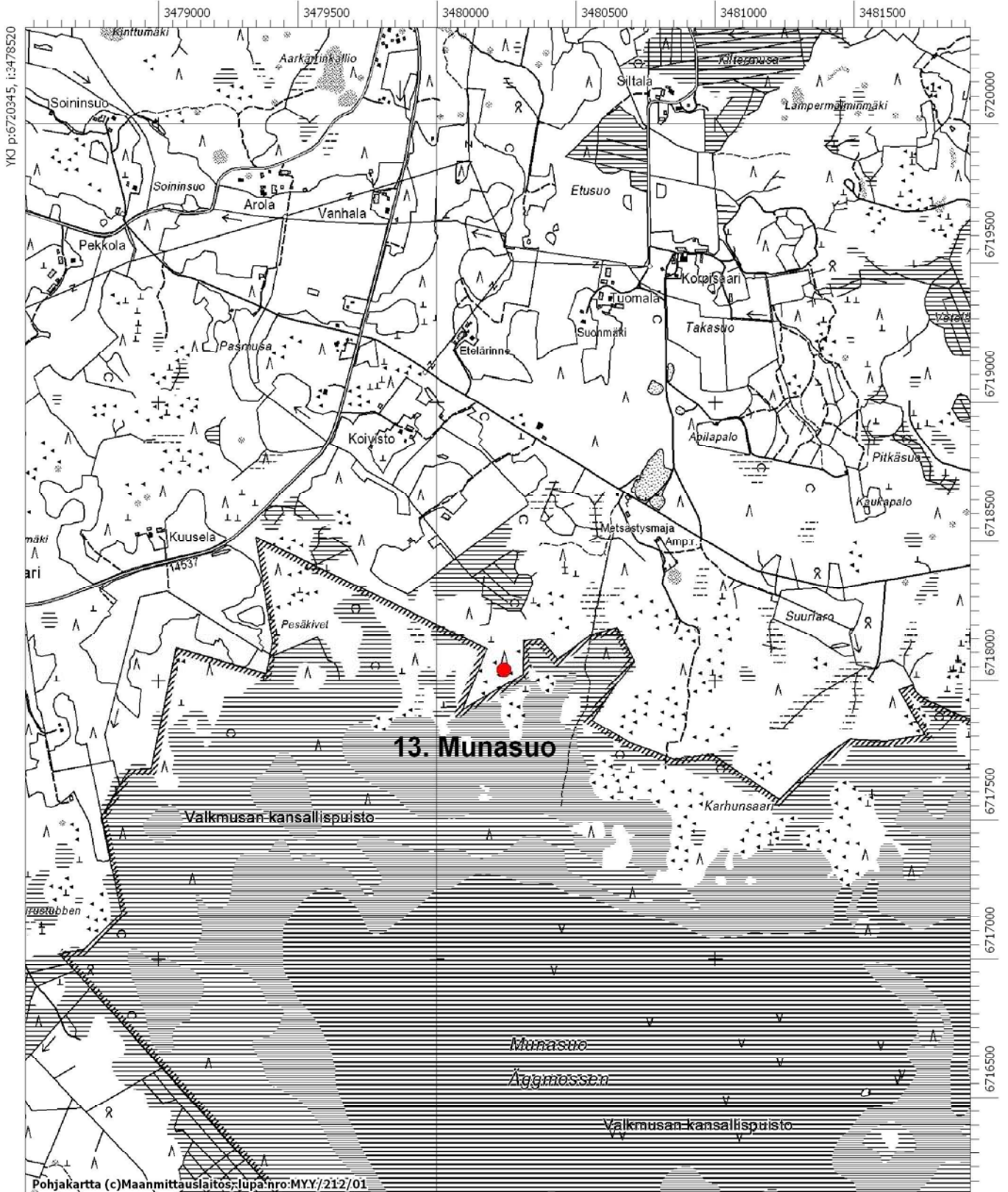
Kartta 8

Pyhtää, muut manneralueet, kohde 12

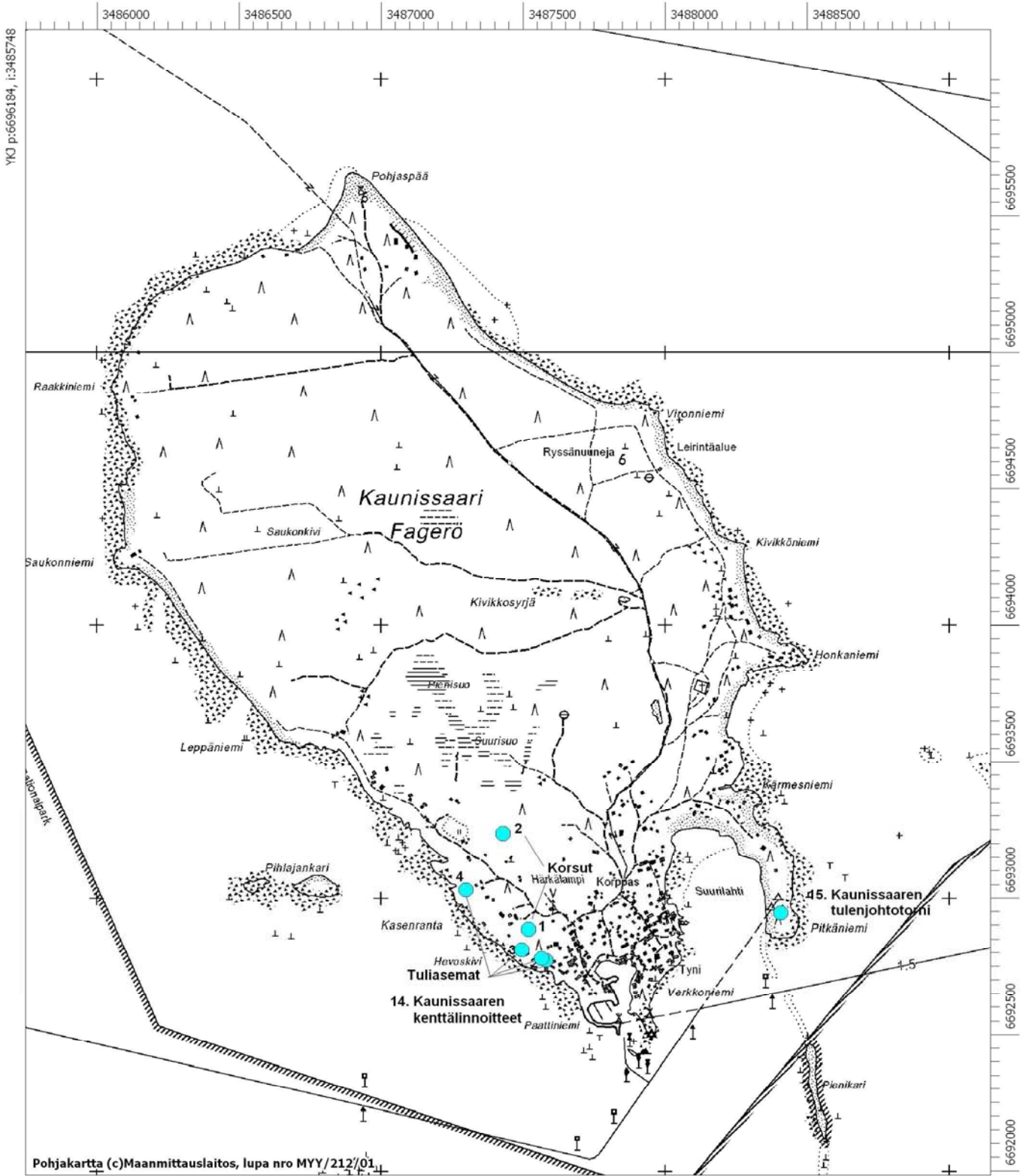
Kartta 9

Pyhtää, muut manneralueet, kohde 13

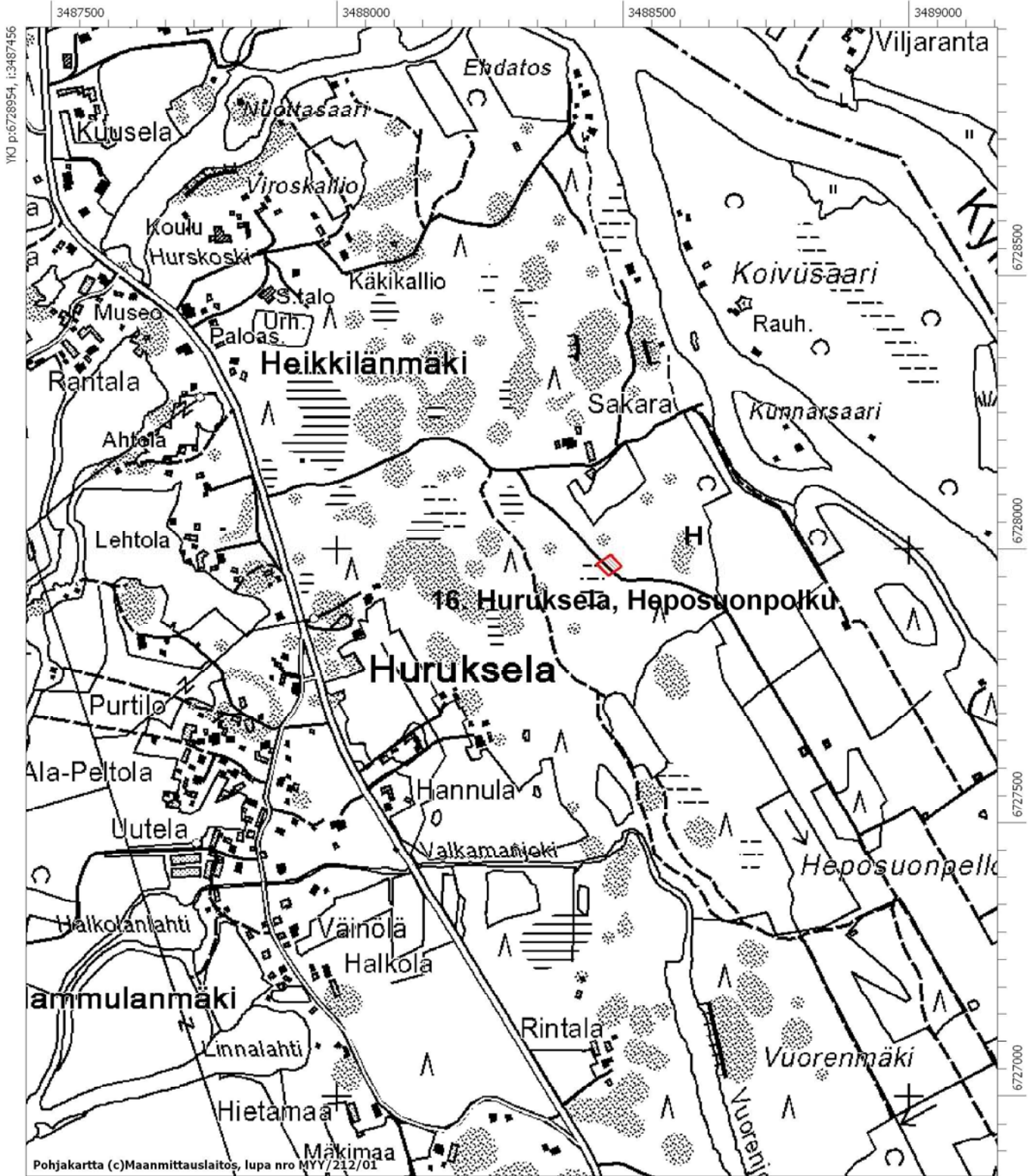
Kartta 10

Pyhtää, saaristoalue, Kaunissaari, kohteet 14 ja 15.

Kartta 11

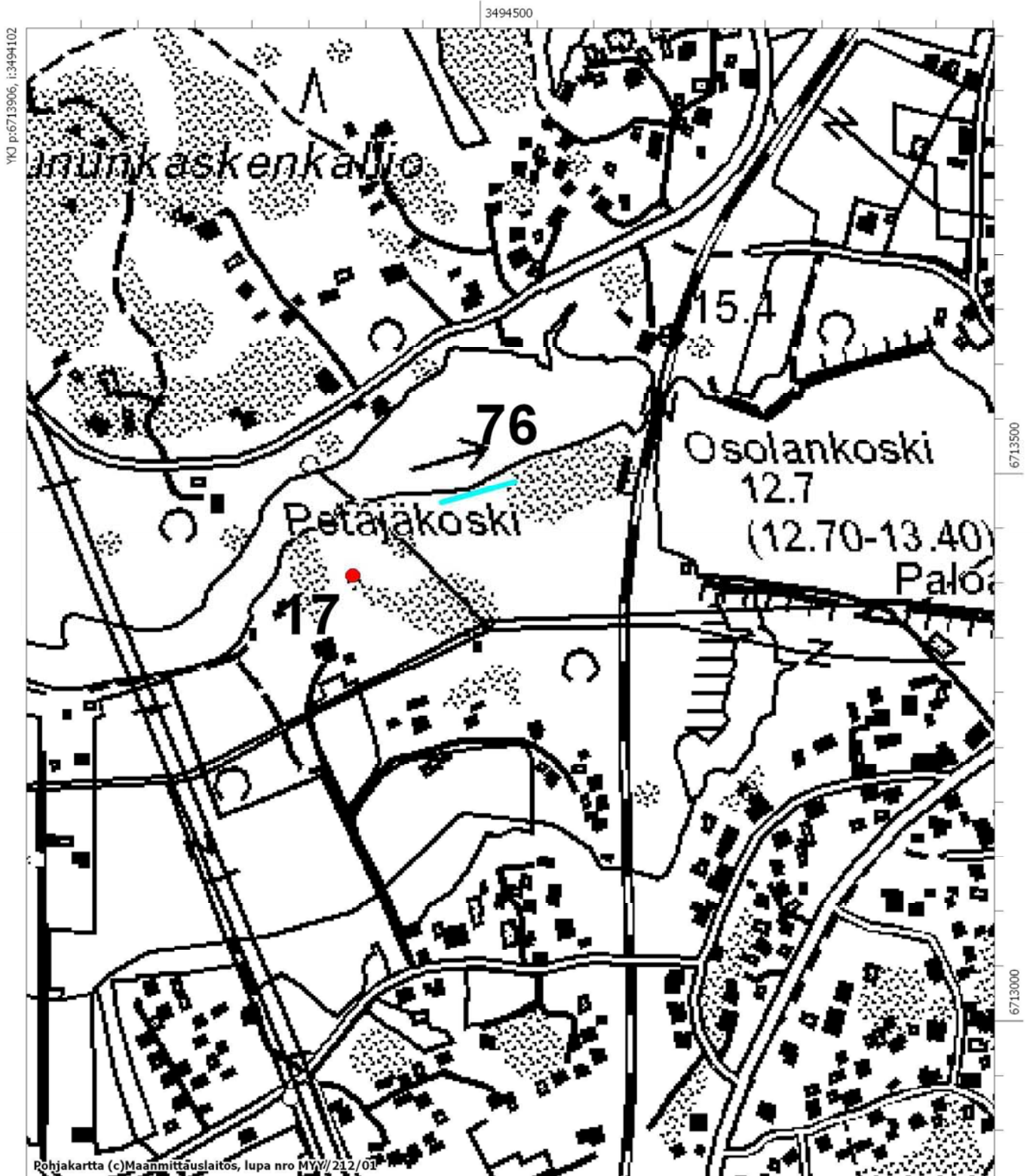
Kotka, vanhimmat kohteet, kohde 16

Kartta 12

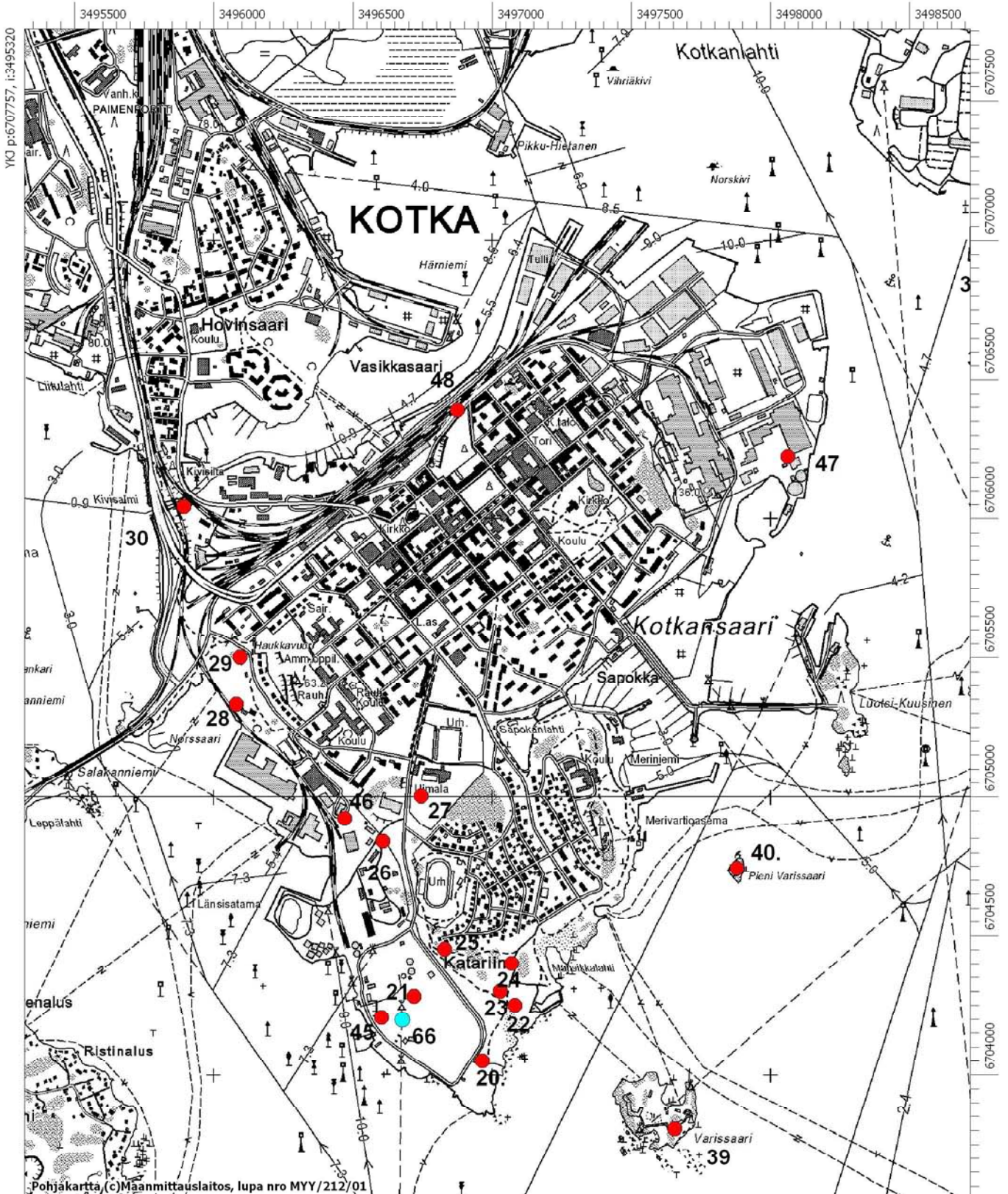
Kotka, vanhimmat kohteet, kohde 17.

Toisen maailmansodan aikainen kohde 76 (merkitty sinisellä).

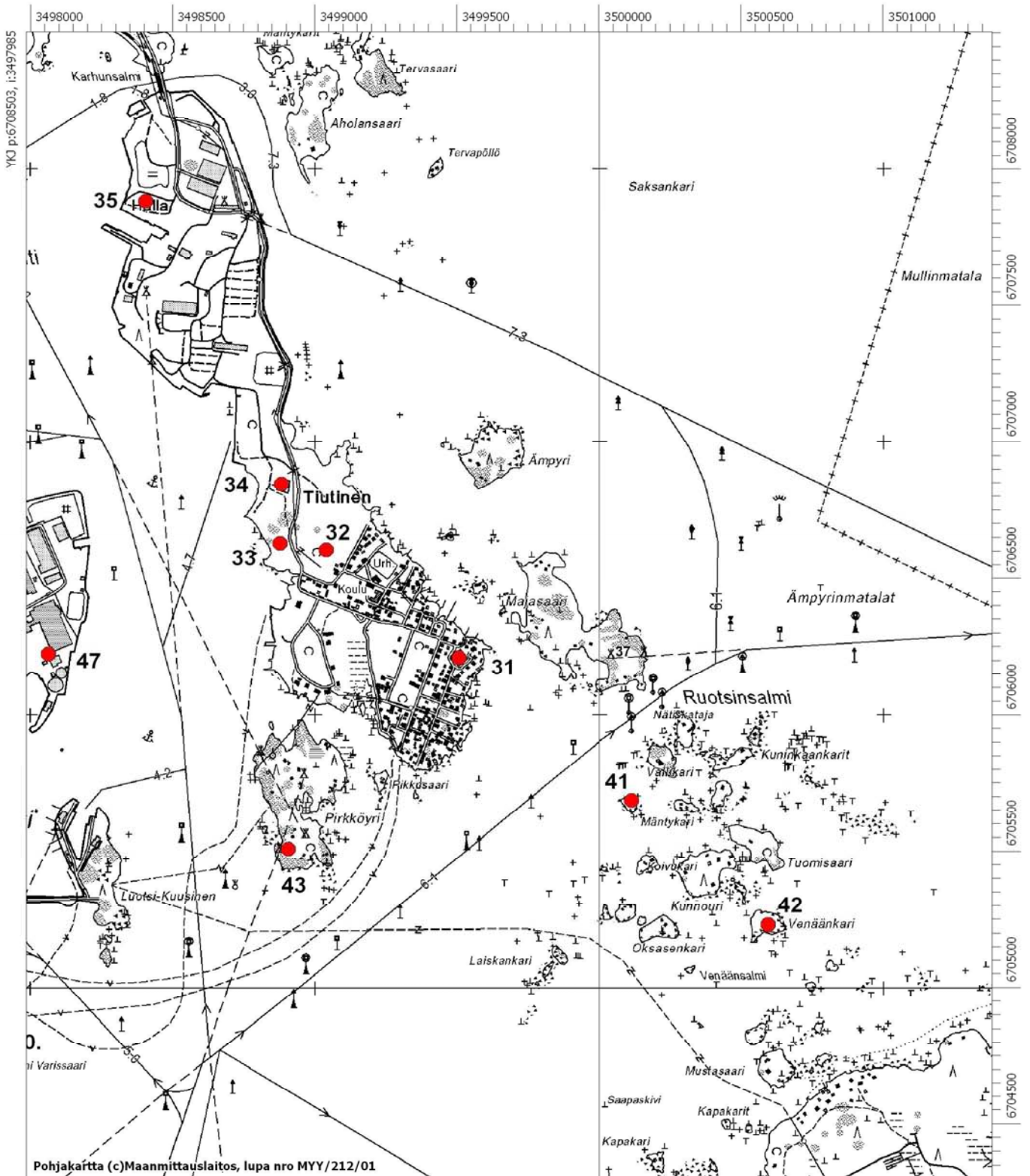
Kartta 13

Kotka, Ruotsinsalmen linnoitus, kohteet 20 - 30, 39, 40, 45 - 48.
Kohde 66 on toisen maailmansodan aikainen kalliokorsu.

Kartta 14

Kotka, Ruotsinsalmen linnoitukset kohteet 31 - 34, 41 - 43 ja 47

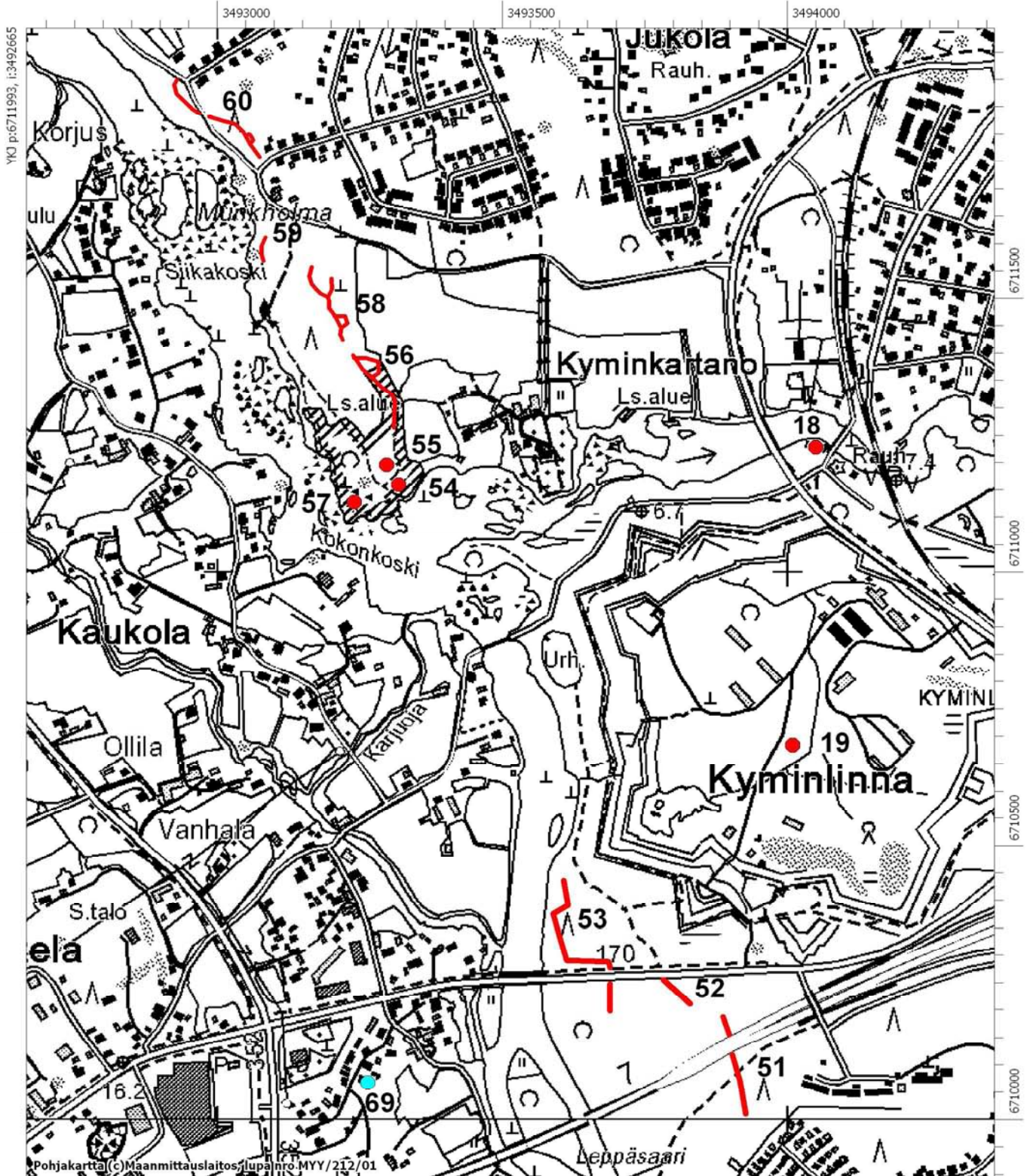
Kartta 15

Kotka, Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet, kohteet 49 ja 50 .
Toisen maailmansodan aikaiset kohteet 67 ja 68 (merkitty sinisellä).

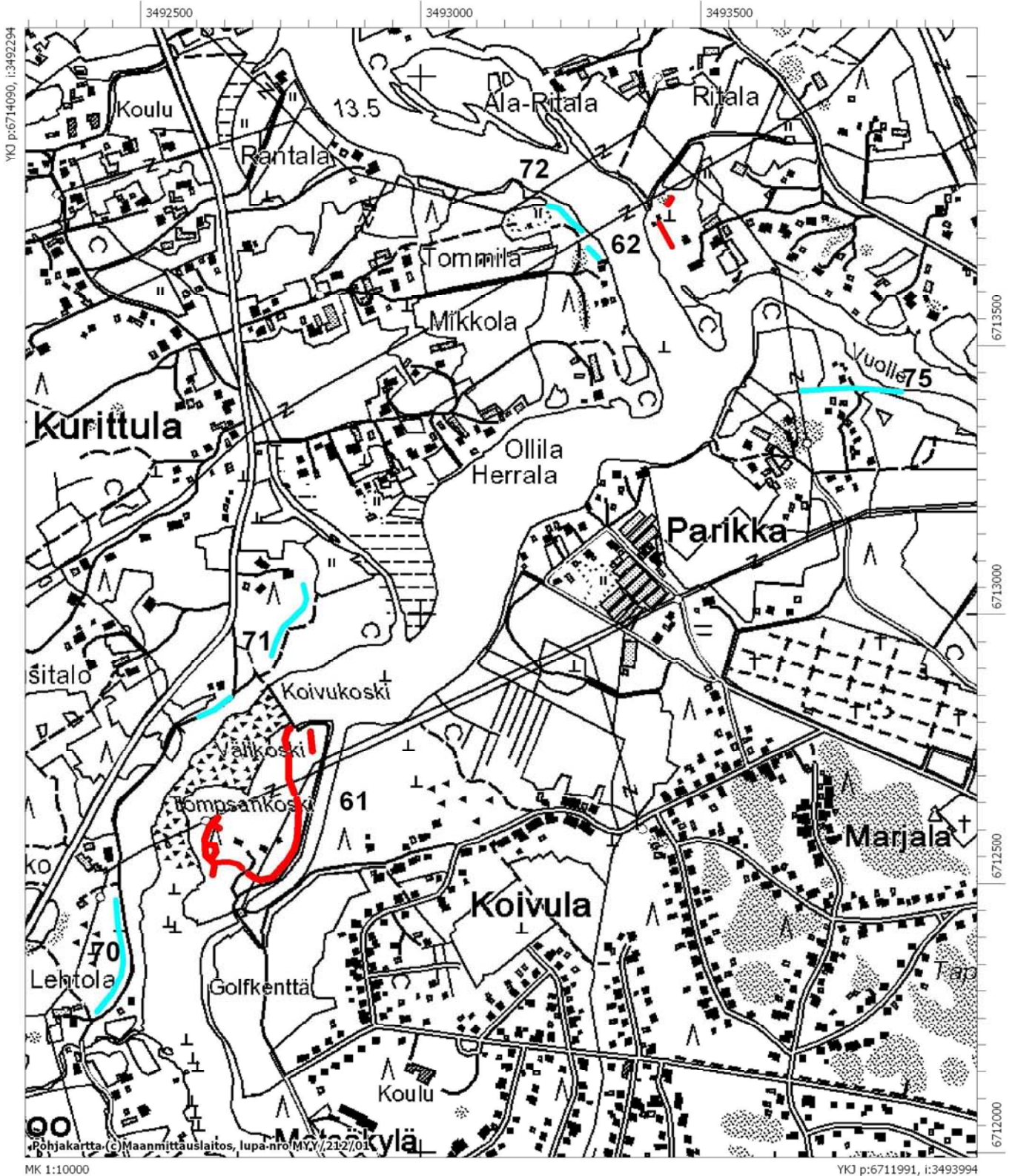
Kartta 16

Kotka, Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet, kohteet 51 - 60.
Toisen maailmansodan aikainen kohde 69 (merkitty sinisellä).
Kohde 18 on Skanssi ja 19 Kymminlinnan linnoitus.

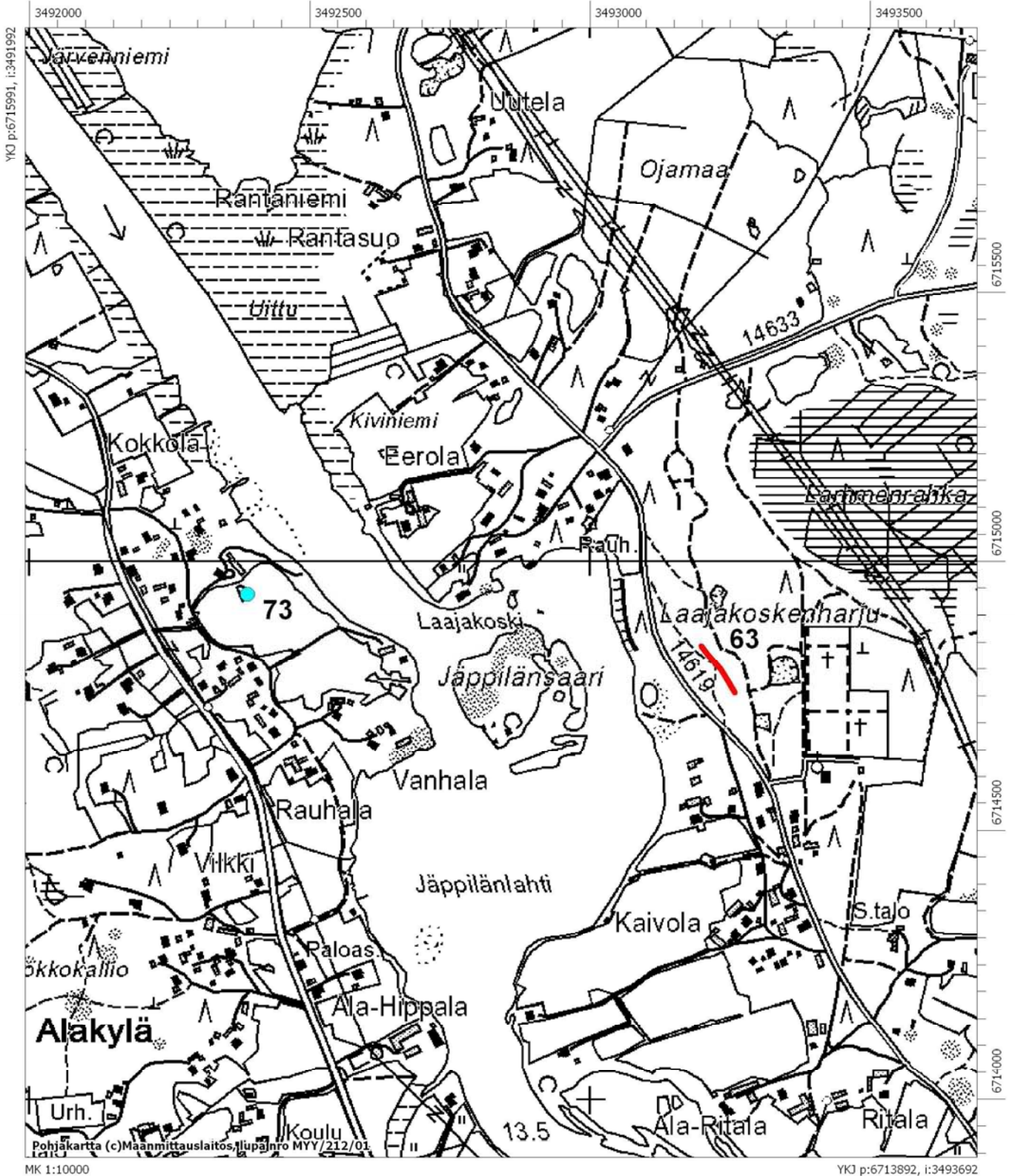
Kartta 17

Kotka, Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet, kohteet 61 ja 62 .
Toisen maailmansodan aikaiset kohteet 70, 71 ja 75 (merkitty sinisellä).

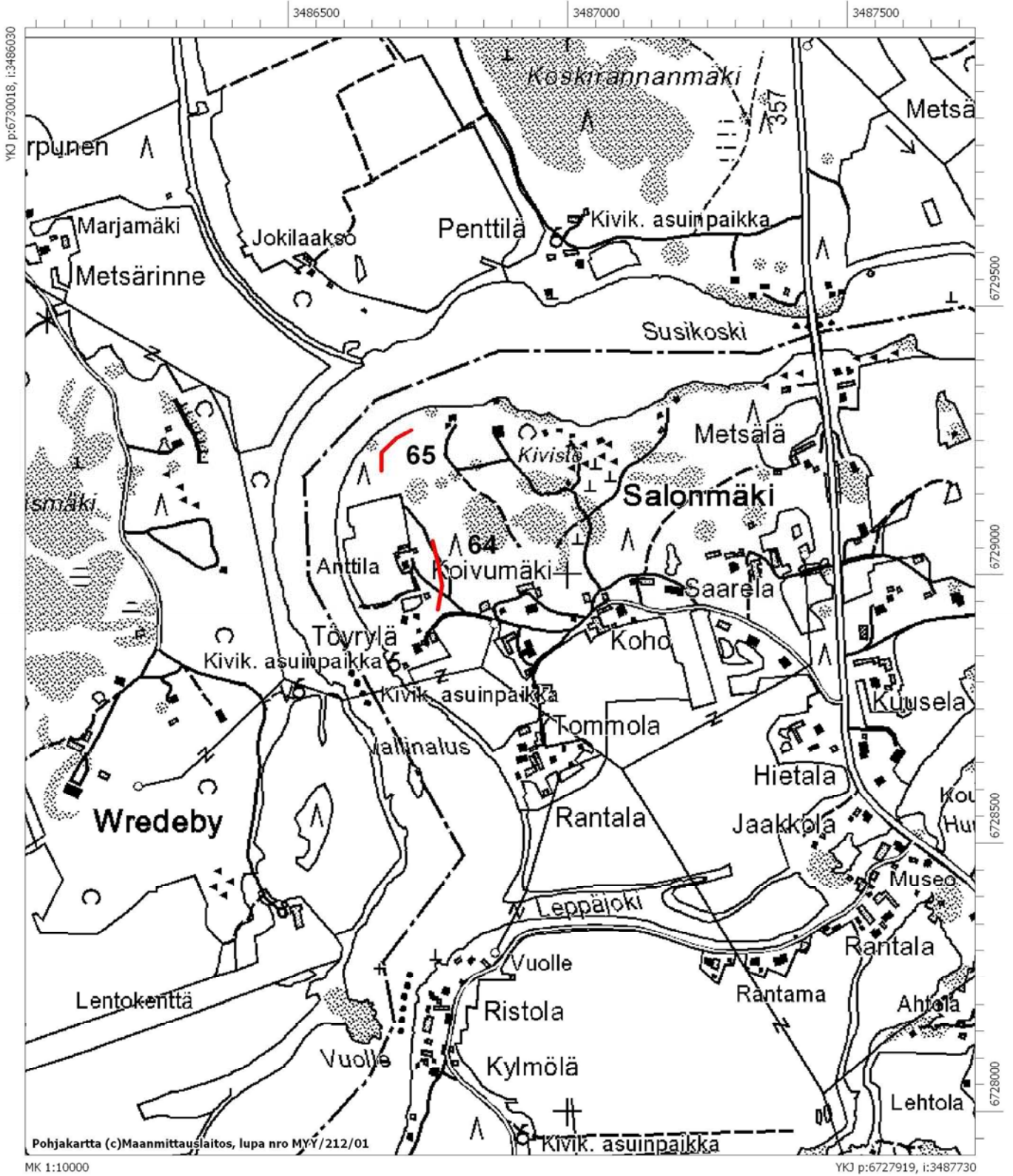
Kartta 18

Kotka, Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet, kohde 63.
Toisen maailmansodan aikaiset kohde 73 (merkitty sinisellä).

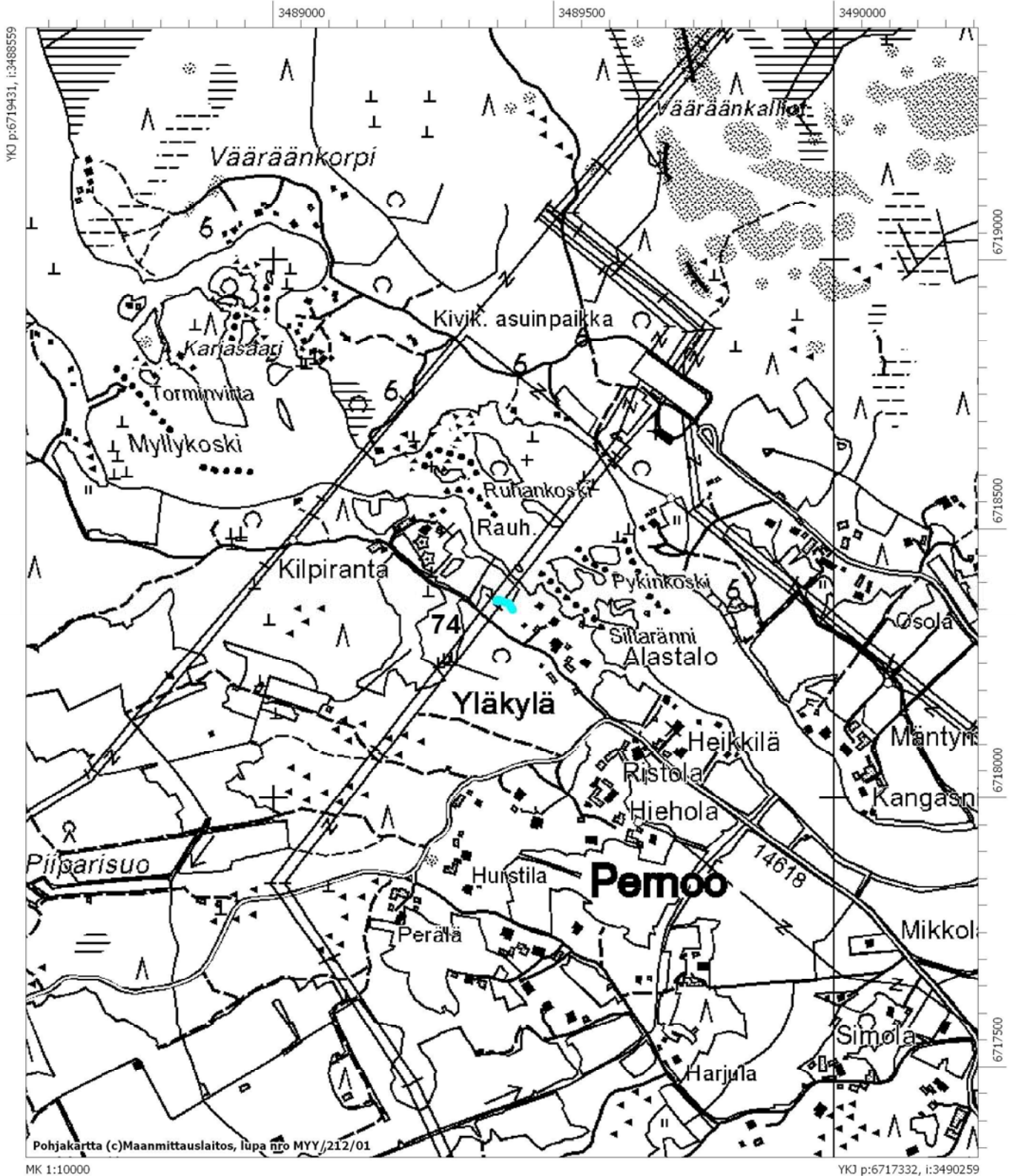
Kartta 19

Kotka, ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet, kohteet 64 ja 65.

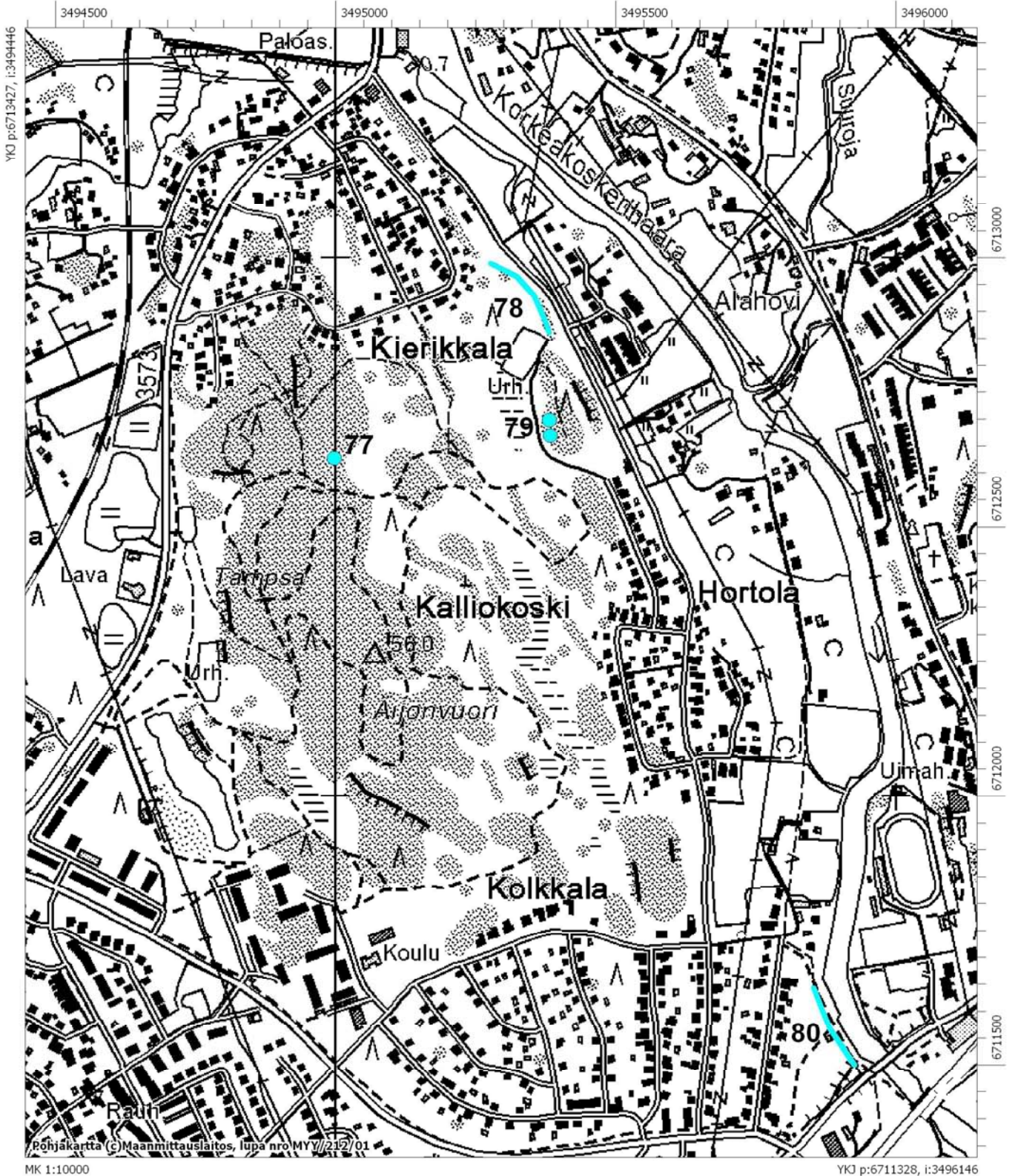
Kartta 20

Kotka, toisen maailmansodan aikaiset kohde 74.

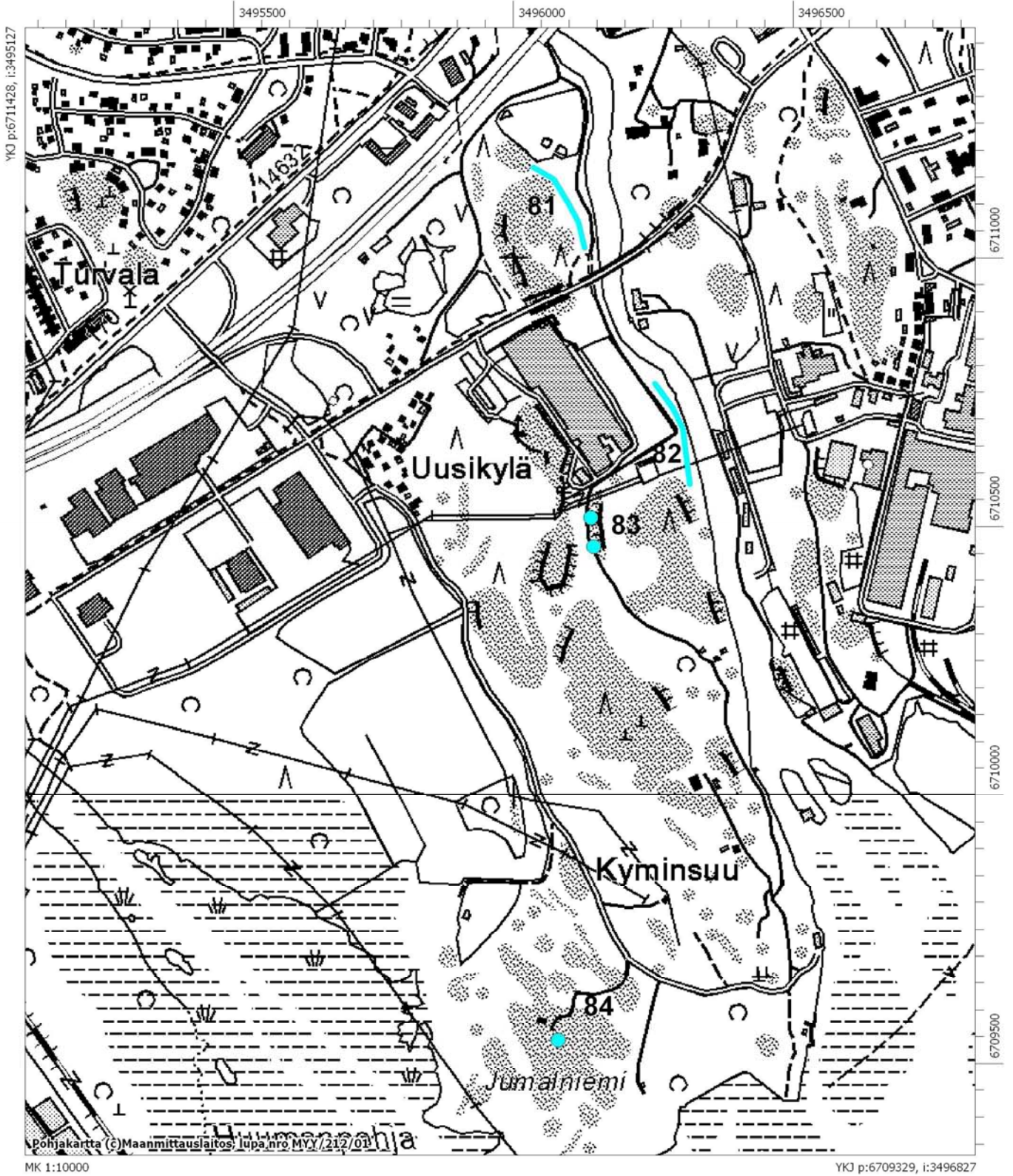
Kartta 21

Kotka, toisen maailmansodan aikaiset kohteet 77 - 80.

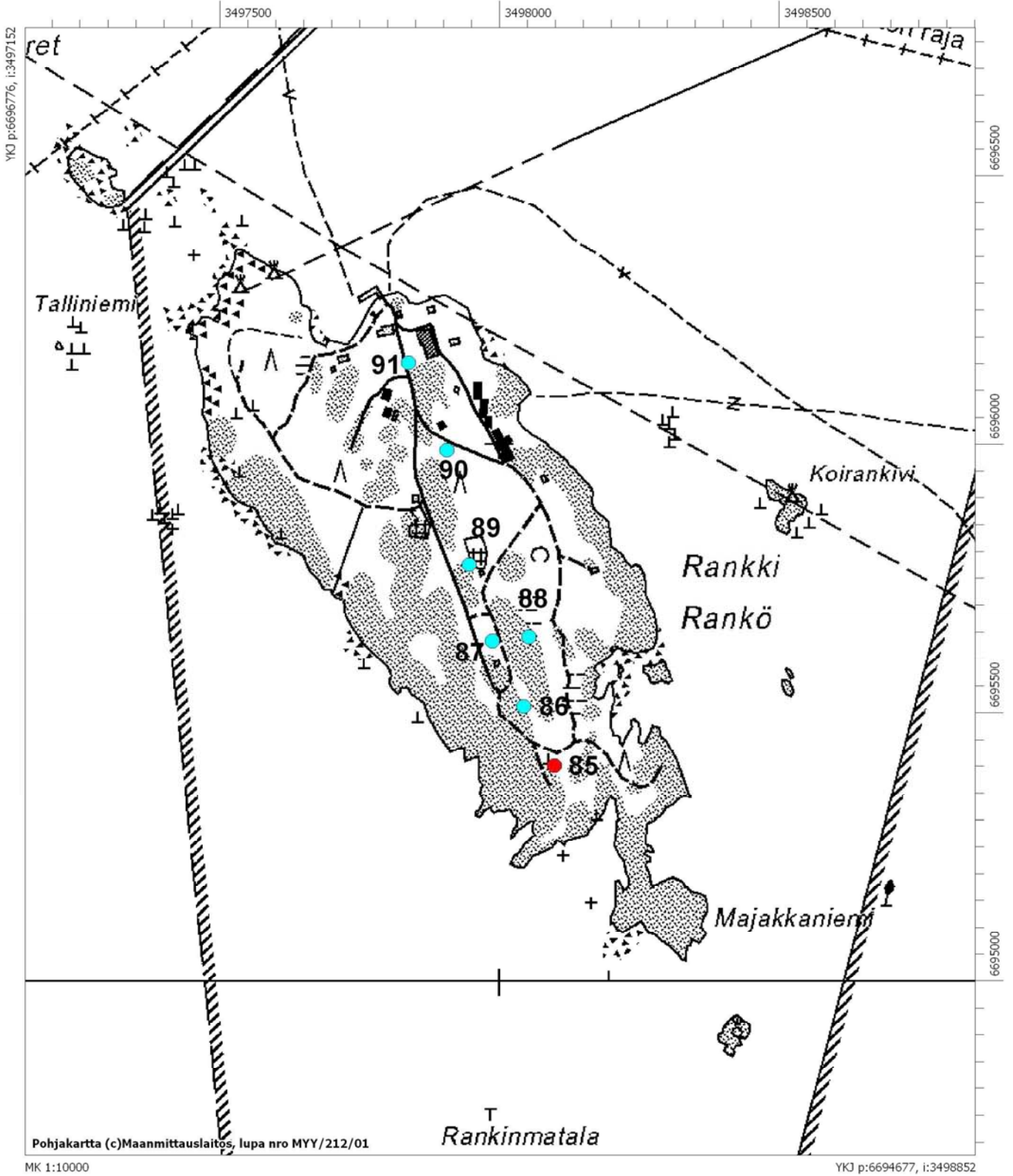
Kartta 22

Kotka, toisen maailmansodan aikaiset kohteet 81 - 84.

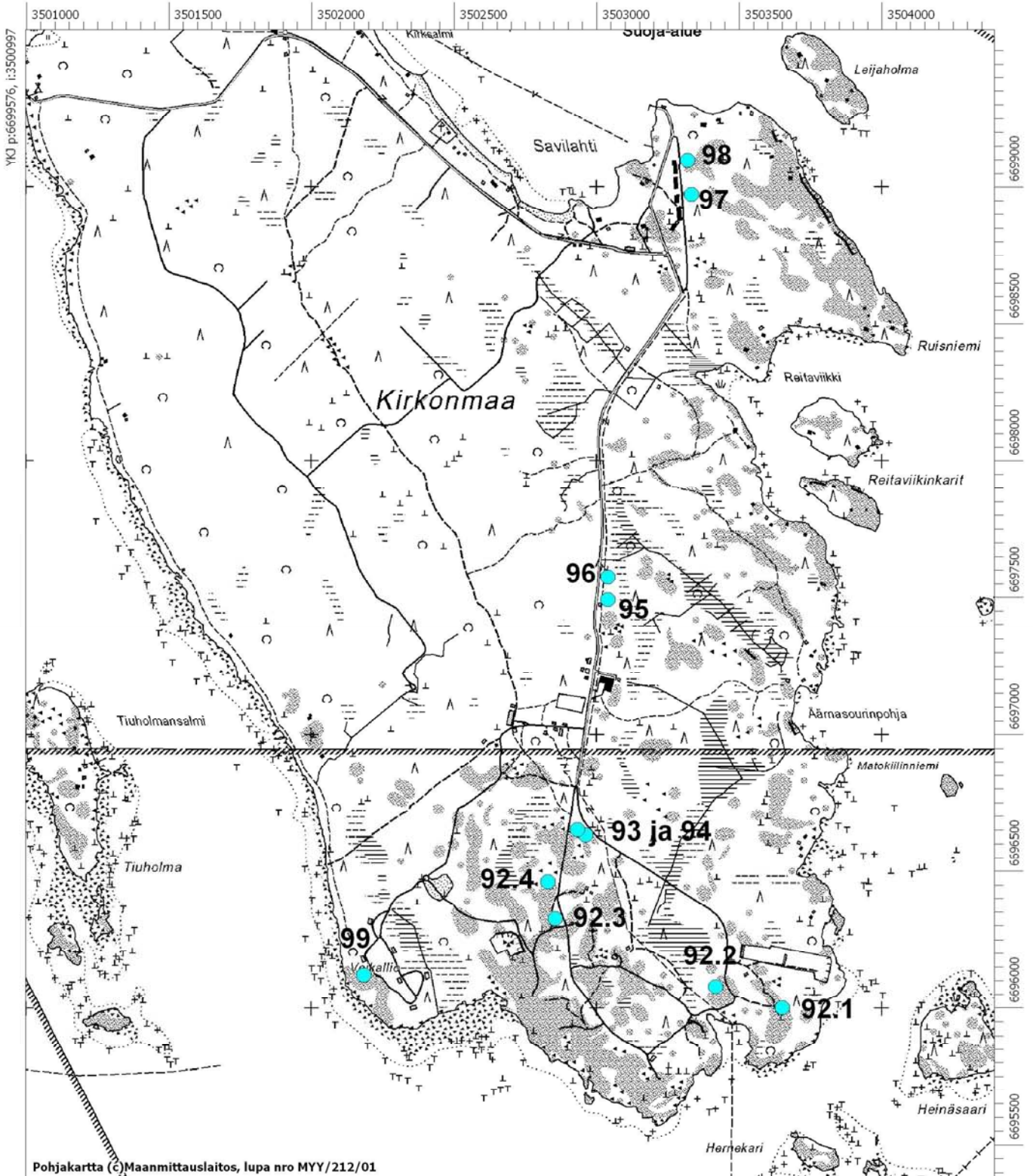
Kartta 23

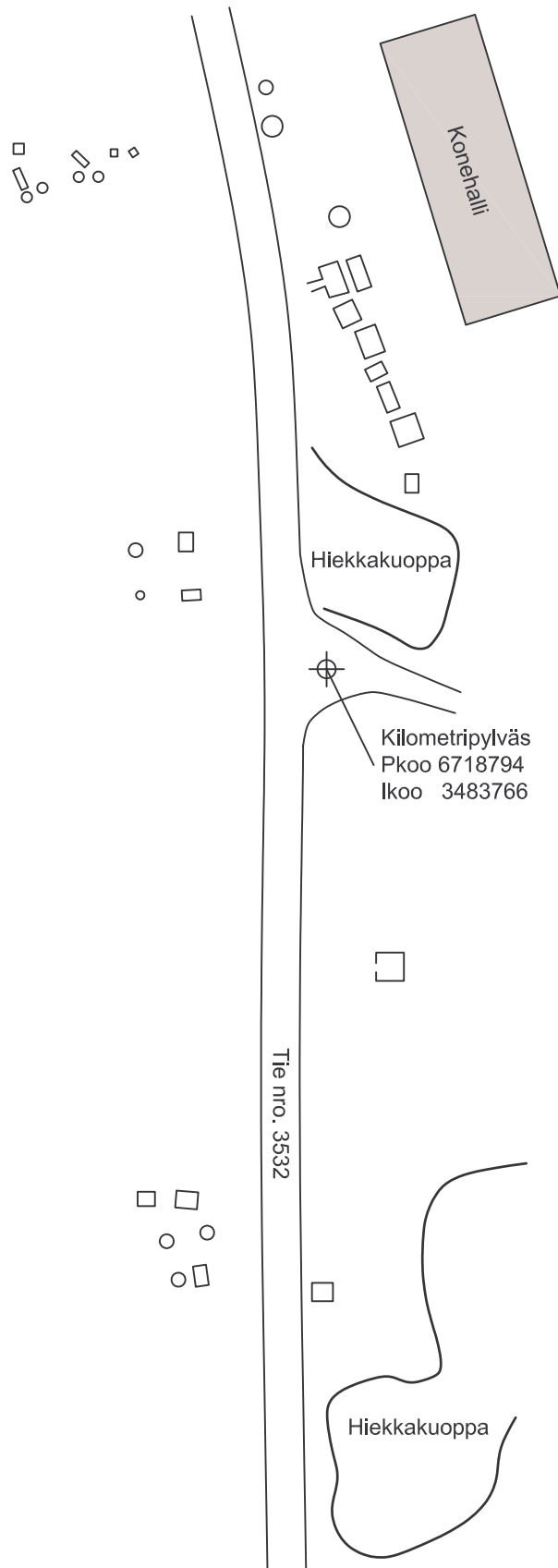
Kotka, saaristoalue, Rankki, kohteet 85 - 91.

Kartta 24

Kotka, saaristoalue, Kirkonmaa, kohteet 92 - 99.

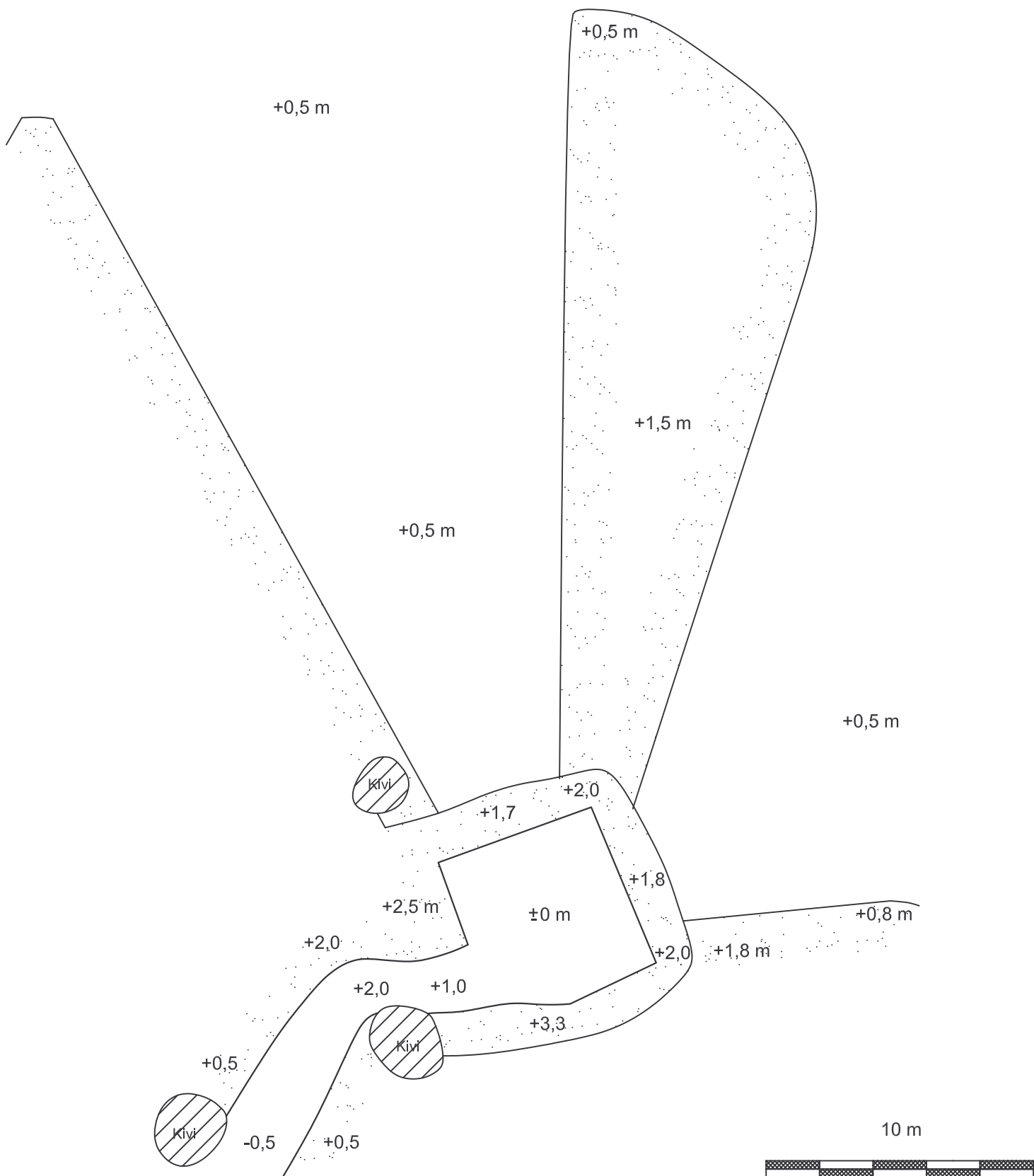
50 m

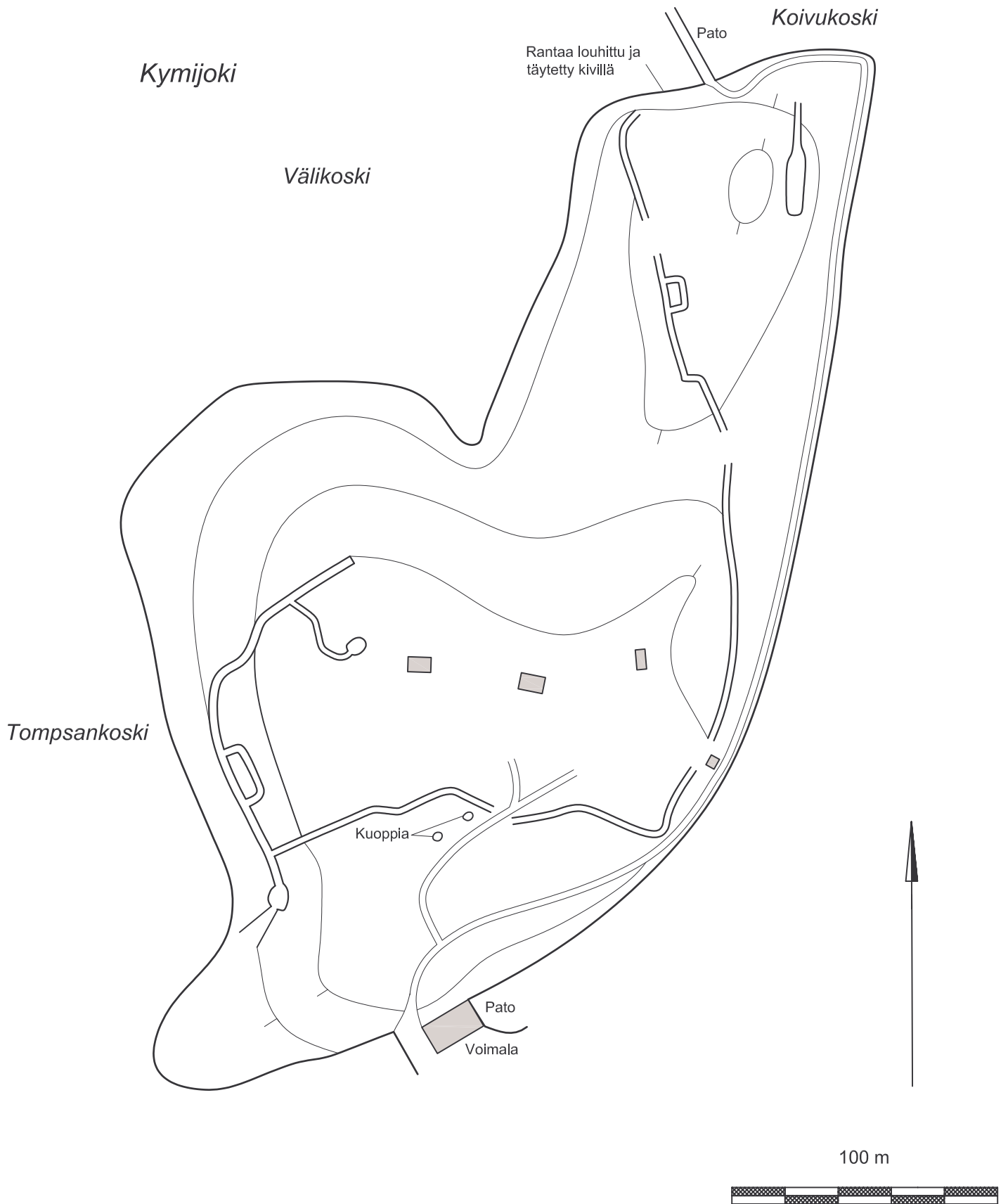
Merkkien selitykset

- □ Kuoppia
- Rakennus

<p>PYHTÄÄ Harjunpäänkangas J. Lagerstedt 2007</p>	<p>Yleiskarttaluonnos, kohde 8 Leirialue Mk 1:1000 Laadittu käyttäen askelmittoja ja bussolia</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI John Lagerstedt 11.5.2007 Puht.piirt. J. Lagerstedt 2007</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI</p> <hr/> <p>Kenttäpiirros 1</p>

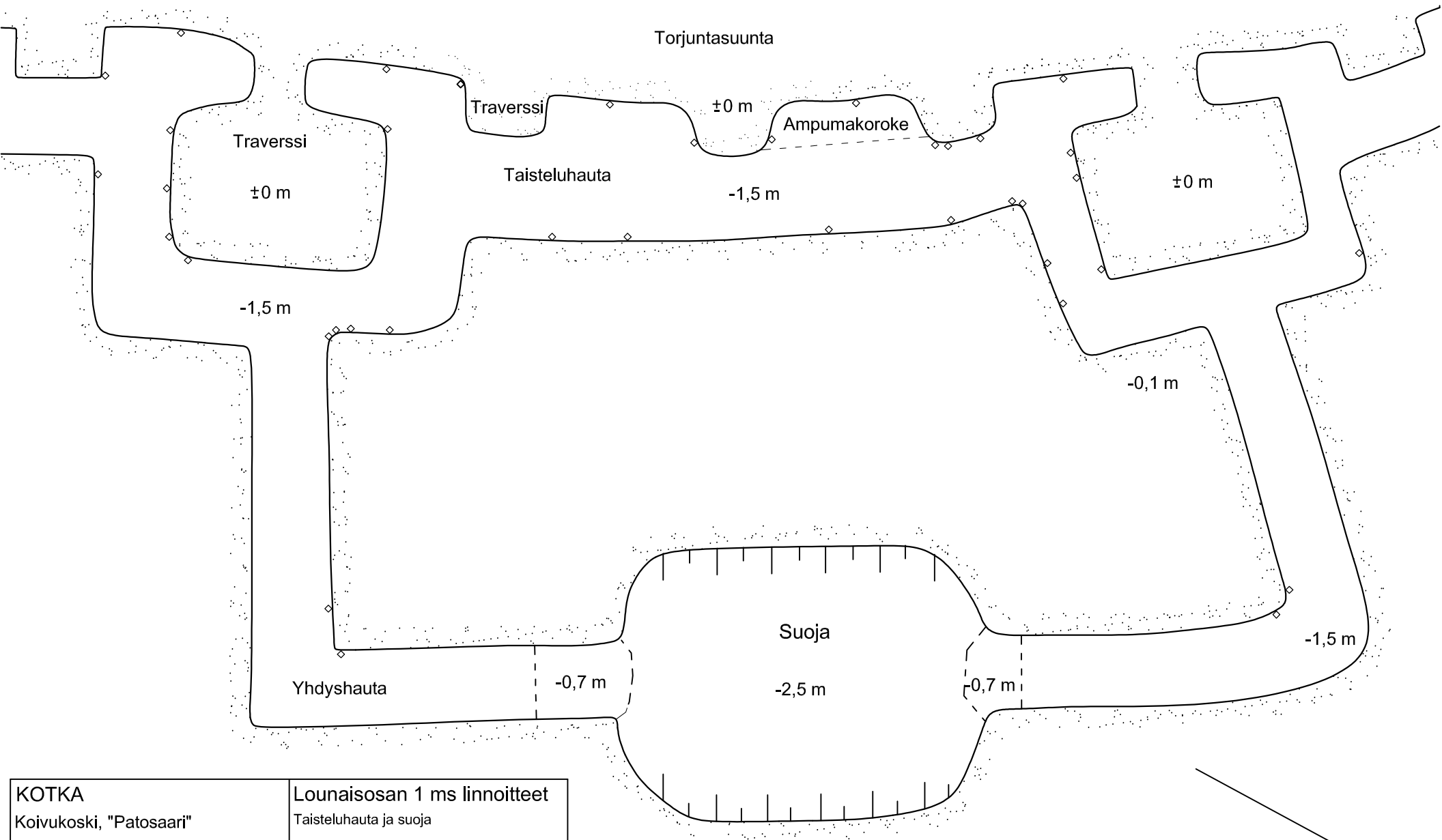
<p>KOTKA Kokonkosken itäranta J. Lagerstedt 2007</p>	<p>Kokonkoski 2, kohde 55 I maailmansodan aikainen tulasema Mk 1:200</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI John Lagerstedt 17.5.2007 Puht.piirt. J. Lagerstedt 2007</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI Kenttäpiirros 2</p>

Merkkien selitykset

- Linnoite
- Rakennus

<p>KOTKA Koivukoski, "Patosaari" J. Lagerstedt 2007</p>	<p>Yleiskartta, kohde 61 I maailmansodan aikaiset linnoitteet Mk 1:2000 Laadittu käyttäen askelmittoja ja bussolia</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI John Lagerstedt 17.5.2007 Puht.piirt. J. Lagerstedt 2007</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI</p> <hr/> <p>Kenttäpiirros 3</p>

KOTKA Koivukoski, "Patosaaari" J. Lagerstedt 2007	Lounaisosan 1 ms linnoitteet Taisteluhauta ja suoja Mk 1:100
MITTAUSDOKUMENTOINTI John Lagerstedt 17.5.2007 Puht.piirt. J. Lagerstedt 2007	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI Piirros 4

Merkkien selitykset

- ◇ Metallilankaa

